

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

David GODIŠ

**Územní trendy volební podpory v Olomouckém kraji
po roce 1990**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2017

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	David Godiš (R140397)
Studijní obor:	Regionální geografie
Titul práce:	Územní trendy volební podpory v Olomouckém kraji po roce 1990
Titul of thesis:	Regional trends in electoral support in the Olomouc region after 1990
Vedoucí práce:	RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Rozsah práce:	48 stran + přílohy (43 stran)
Abstrakt:	Bakalářská práce analyzuje volební chování obyvatel Olomouckého kraje v letech 1992–2013. Objektem zájmu budou volby do Poslanecké sněmovny parlamentu ČR (resp. České národní rady). Práce se zaměřuje na území volební podpory tradičních politických stran a na identifikaci obcí s nejvýraznější změnou volební podpory.
Klíčová slova:	volby, volební podpora, území volební podpory, Olomoucký kraj
Abstract:	Bachelor thesis analyses the voting behaviour of inhabitants of the Olomouc Region in period 1992–2013. The subject of interest will be the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic (or, the Czech National Council). It focuses on area of electoral support traditional political parties and on identification of municipalities with the biggest change in electoral support.
Key words:	election, electoral support, area of electoral support, Olomouc region

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Miloše Fňukala, Ph.D., a že jsem použil jen těch zdrojů, které jsem uvedl v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 3. 5. 2017

Podpis

Rád bych chtěl touto cestou poděkovat RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D., za jeho cenné rady a připomínky během tvorby této práce. Dále bych chtěl poděkovat všem ostatním, kteří se určitým dílem podíleli na zhotovení této bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David GODIŠ**
Osobní číslo: **R140397**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Územní trendy volební podpory v Olomouckém kraji po roce 1990**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se zaměří na analýzu volební podpory nejsilnějších politických stran ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po roce 1990. Práce především analyzuje vývoj jader volební podpory těchto politických subjektů a také dlouhodobý vývoj volební účasti a volební podpory v kontextu České republiky. Autor se také pokusí identifikovat obce s nejvýraznějšími změnami volebního chování a na několika vybraných případech provést bližší identifikaci příčin.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Blažek, J. - Kostecký, T. (1991): Geografická analýza výsledků parlamentních voleb v roce 1990. Sborník ČGS, 96, str. 1-14, Praha, Academia.

Klíma, M. (1998): Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha, Radix.

Klíma, M. ed. (1999): Možnosti úpravy či reformy volebního systému v ČR. Praha, Vysoká škola ekonomická.

Klokočka, V. (1991): Politická reprezentace a volby v demokratických systémech. Praha, Aleko.

Krejčí, O. (1994) Kniha o volbách. Praha, Victoria Publishing.

Krejčí, O. (1992): Kdo vyhraje volby 92. Praha, Ucho.

Linek, L. et al. (2003): Volby do poslanecké sněmovny 2002. Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky.

Sartori, G. (2001): Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Praha, Sociologické nakladatelství.

Šaradín, P. (2002): Volby 2002 analýza programu a výsledků ve volbách do Poslanecké sněmovny. Olomouc, Periplum.

Šimíček, V. ed. (1995): Volby v demokracii. Brno, Mezinárodní politologický ústav Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 6. dubna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2017

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 6. dubna 2016

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	9
1 ÚVOD	10
2 CÍLE PRÁCE	11
3 METODY PRÁCE A POUŽITÁ LITERATURA	12
3.1 Metodika	12
3.2 Použitá literatura	13
3.3 Charakteristika zkoumaného území.....	14
4 TEORETICKÝ ÚVOD	15
4.1 Volební geografie	15
4.2 Volby	15
4.2.1 Volební právo	15
4.2.2 Volební systémy	16
4.3 Zákon o volbách	18
4.3.1 Volby do Poslanecké sněmovny.....	18
5 CELOSTÁTNÍ VÝSLEDKY VOLEB DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR	20
5.1 Volby v roce 1992.....	20
5.2 Volby v roce 1996.....	21
5.3 Volby v roce 1998.....	22
5.4 Volby v roce 2002.....	24
5.5 Volby v roce 2006.....	25
5.6 Volby v roce 2010.....	26
5.7 Volby v roce 2013.....	27
6 VÝVOJ TRENDŮ VOLEBNÍ PODPORY V OLOMOUCKÉM KRAJI	29
6.1 Srovnání volebních výsledků v kraji a ČR	29
6.1.1 Volební účasti.....	29
6.1.2 Volební podpora stran ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL	30
6.2 Vývoj území volební podpory stran mezi jednotlivými volbami	33
6.2.1 Volby v roce 1992.....	33
6.2.2 Volby v roce 1996.....	34
6.2.3 Volby v roce 1998.....	34
6.2.4 Volby v roce 2002.....	35
6.2.5 Volby v roce 2006.....	36
6.2.6 Volby v roce 2010.....	36
6.2.7 Volby v roce 2013.....	37
6.3 Stabilní území volební podpory.....	37
6.3.1 ČSSD	37

6.3.2 KSČM	37
6.3.3 KDU-ČSL.....	38
6.3.4 ODS.....	39
6.4 Analýza nejvýraznějších změn volebního chování	39
6.4.1 Obce s výrazným nárůstem volební podpory	39
6.4.2 Obce s výrazným poklesem volební podpory	41
6.4.3 Zhodnocení obcí s výraznou volební podporou	42
ZÁVĚR.....	43
SUMMARY	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	47
PŘÍLOHY.....	49

Seznam použitých zkratek

Politická uskupení:

ANO 2011	ANO 2011
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická (Československá sociálně demokratická)
HSD-SMS	Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko
KDS	Křesťanskodemokratická strana
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LSU	Liberálně sociální unie
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OF	Občanské fórum
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa
SZ	Strana zelených
TOP 09	Tradice Odpovědnost Prosperita 09
US-DEU	Unie svobody - Demokratická unie
Úsvit	Úsvit přímé demokracie
VV	Věci veřejné

Ostatní:

65+	Obyvatelstvo ve věku 65 let a více
ArcGIS	Geografický informační systém určený pro práci s prostorovými daty
ArcČR 500	Digitální vektorová geografická databáze České republiky v měřítku 1:500 000.
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
EAO	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo
ESRI	Environmental Systems Research Institute
pct. bod	Procentní bod
PS	Poslanecká sněmovna
PČR	Parlament České republiky
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
VŠ vzdělání	Vysokoškolské vzdělání

1 Úvod

Volby jsou dnes už neodmyslitelnou součástí demokratické společnosti. Dalo by se říci, že zastupují určitou složku svobody, díky které může jedinec svým jedním hlasem ovlivnit vývoj a směr státu. Pomocí voleb mohou občané vyjádřit svůj názor a postoj vůči státu.

Fenomén voleb lze pozorovat z hlediska prostoru a času. Prostorově lze zkoumat rozdílné volební preference obyvatel určitého vymezeného území. Odlišné preference mají obyvatelé na „venkově“ než v centrech měst, či v jejich blízkém okolí. Chování obyvatelstva je v určité míře podmíněno i socioekonomickými vlivy. Rozdílně volí lidé z různých společenských vrstev, stejně jako lidé s odlišným vzděláním či věřící a ateisté. Z časového hlediska lze pozorovat změny, které byly způsobeny především utvářením a stabilizací politického prostředí v období dvou republik. Docházelo také k zásadním změnám v politických uskupeních, které byly po listopadové revoluci nestabilní a hledaly svou „pravou tvář“.

2 Cíle práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat vývoj volebního chování obyvatel Olomouckého kraje. K analýze budou využity výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, resp. České národní rady na území Olomouckého kraje v letech 1992 až 2013.

V první části se práce věnuje teoretickému základu. V prvních kapitolách a podkapitolách se zaměří na volební geografii, otázku voleb, volebního práva, zákonu o volbách. Dále se bude věnovat výsledkům voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, resp. České národní rady v letech 1992 až 2013 na celostátní úrovni.

Základem druhé „praktické“ části práce bude prostorové vymezení území volební podpory „tradičních“ politických stran (ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL) do úrovně obcí. Práce bude analyzovat změny uskupení území volební podpory zvolených stran mezi jednotlivými roky voleb. Následně se zaměří na vymezení stabilního území volební podpory. V poslední části dojde k pokusu o identifikaci obcí, které vykazovaly za sledované období nejvýraznější změny volebního chování. Práce bude také sledovat dlouhodobý vývoj volební účasti a volební podpory stran v kontextu České republiky.

3 Metody práce a použitá literatura

3.1 Metodika

Práce zpracovává výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a České národní rady v období 1992 až 2013. Primární data byla získána ze stránek Českého statistického úřadu (www.volby.cz), kde jsou jednotlivé výsledky voleb zpracované až do úrovně obcí. Pro převedení a úpravu dat byl použit program Microsoft Excel 2016. Následně byla data použita při výpočtu území volební podpory. Metodika výpočtu byla přebrána od Petra Jehličky a Luděka Sýkory, autory článku „*Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)*“, který vydala Česká geografická společnost ve svém sborníku v roce 1991. Metoda zobrazuje územní diferenciaci volební podpory stran v určitém časovém úseku. Jako *území (jádro) volební podpory* pak označuje území s nejvyšší relativní podporou strany, ze kterého daná strana získala 50 % všech svých hlasů. Pro výpočet tohoto ukazatele se v první řadě seřadily sestupně procentuální výsledky strany v obcích, následně byly postupně sčítány absolutní počty hlasů pro stranu v těchto obcích až do okamžiku, kdy kumulativní součty překročily hodnotu zmíněného 50% kritéria. K analýze jsme zvolili tzv. „tradiční“ politické strany, tedy strany, které v každém volebním období získaly nejméně 5 % hlasů. Jsou jimi strany ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL, potažmo jejich koalice.

Druhou částí analýzy voleb do PSP ČR bylo podrobnější zkoumání území volební podpory. Podle počtu voleb, ve kterých se obce vyskytly v území volební podpory dané strany, se rozdělily do 3 kategorií (stabilní, nestabilní a ostatní). *Stabilním územím (jádem) volební podpory* jsou v této práci označeny všechny obce, které do území volební podpory patřily alespoň pětikrát. *Nestabilní území volební podpory* jsou pak všechny obce, které do něj patřily třikrát nebo čtyřikrát.

Poslední částí této práce bude identifikace *obcí s nejvýraznějšími změnami volebního chování*. Tato metodika bude vysvětlena později v kapitole 6.4. Analýza nejvýraznějších změn volebního chování.

Největším problémem analýzy volebních výsledků byly územně-správní změny na území Olomouckého kraje ve zkoumaném období, zejména na počátku 90. let 20. století. Pro účely komparace území volební podpory bylo proto zvoleno jednotné územně-správní členění, všechny výsledky byly komparovány v členění k 1. 1. 2014. Samotná jádra volební podpory byla přirozeně vymezována podle administrativních hranic obcí platných v den voleb.

K vytvoření map byl použit program ArcGIS 10.2.2 od společnosti ESRI. Dále byla v práci použita digitální vektorová geografická databáze ArcČR 500.

3.2 Použitá literatura

Ke zpracování bakalářské práce byla použita řada knižních publikací, jejichž účelem bylo primárně pochopení politické situace a změn v politickém systému v tehdejší České a Slovenské Federativní Republice a následně v samostatné České republice.

V otázce volební geografie bylo využito především článku Jiřího Blažka a Martina Kosteleckého „*Geografická analýza výsledků voleb v roce 1990*“, stejně tak publikace D. Gregoryho a kolektivu autorů – „*The dictionary of human geography*“. Kniha od Michala Klímy – „*Volby a politické strany v moderní demokracii*“ z roku 1998 posloužila k pochopení obecné problematiky voleb a politických systémů. K doplnění informací k tomuto okruhu bylo využito studijní opory Miloše Fňukala – „*Politická geografie*“.

Další publikace od autora Oskara Krejčího – „*Nová kniha o volbách*“ (2006) se zabývá různými politickými tématy jako např. vysvětlením výsledků v jednotlivých volebních obdobích do České národní rady a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ovšem jen do voleb do roku 2002. Pro porozumění následujících roků voleb bylo využito publikací „*Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*“ od Jana Bureše a „*Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*“ od Jakuba Charváta. Pro doplnění některých informací bylo použito článků – „*Volby do Poslanecké sněmovny České republiky 2010 a jejich alternativní výstupy*“ od autorů Michala Pinka a Anety Valterové, či „*Předčasné volby 1998: Volební chování různých skupin voličů*“ od Blanky Řehákové.

Prací, které by se zaměřovaly na téma voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, je nespočet, avšak jen jedna z nich řeší otázku analýzy volebních výsledků na území Olomouckého kraje. Jedná se o bakalářskou práci Filipa Strážnického – „*Analýza výsledků voleb do Poslanecké sněmovny v Olomouckém kraji*“. Práce ovšem analyzuje jen volby konané v roce 2013.

3.3 Charakteristika zkoumaného území

Olomoucký kraj se nachází ve střední části Moravy. Severní hranice kraje je v délce 104 km současně i česko-polskou státní hranicí. V rámci republiky sousedí celkem se čtyřmi kraji: na východě s Moravskoslezským krajem, na jihu se Zlínským a Jihomoravským krajem a na západě s Pardubickým krajem. Spolu se Zlínským krajem je součástí regionu soudržnosti Střední Morava (NUTS2¹). Dále se člení na 5 okresů (Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk a Jeseník), na 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.

Celková rozloha kraje je 5 266,9 km², což odpovídá 6,7% podílu na celkové výměře České republiky (jde o 8. největší kraj). Zemědělská půda zabírá 52,8 % plochy kraje, z celkové plochy zemědělské půdy tvoří 73,9 % půda orná (ČSÚ, 2017).

K 31. 12. 2015 zde žilo 634 718 obyvatel, což odpovídá 6% podílu na populaci ČR. V rámci okresů nejvíce obyvatel žilo v okrese Olomouc (233 350), nejméně v okrese Jeseník (39 384). Hustota zalidnění byla 120,5 obyv./km², je tedy menší než republikový průměr (133,8 obyv./km²). Ve struktuře obyvatelstva byla nejvíce zastoupena věková skupina 15-64 let (66,2 %), skupina 65 a více let tvořila 18,7 % a skupina 0-14 let pak 15,1 % obyvatel. Průměrný věk obyvatel kraje činil 42,2 let (muži: 40,6 let, ženy: 43,7 let) (ČSÚ, 2017).

V kraji se nachází 402 obcí, z nichž 30 obcí má statut město a 12 statut městyse. V městech žije 56,3 % obyvatel. Města Olomouc, Prostějov a Přerov jsou městy statutárními. K posledním územně-správním změnám došlo k 1. 1. 2016 v souvislosti s územní redukcí Vojenského újezdu Libavá, kdy vznikly 3 nové obce (Město Libavá, Kozlov a Luboměř pod Strážnou) (ČSÚ, 2017).

---

¹ Nomenklatura územních statistických jednotek

4 Teoretický úvod

4.1 Volební geografie

Volební geografie je jednou z dílčích disciplín politické geografie, která se zabývá fenoménem voleb. Jedná se o velmi perspektivní a rychle se rozvíjející subdisciplínu, jejíž počátek se datuje na začátek 20. století. Největší rozvoj zaznamenala disciplína na přelomu 70. a 80. let 20. století v USA. Na našem území se volební geografie začala rozvíjet až na konci 20. století. Zpožděný progres byl u nás způsoben neexistencí demokratických voleb v období socialismu (Blažek, Kostelecký, 1991).

Ron Johnston (2000) definuje termín volební geografie jako „The study of geographical aspects of the organization, conduct and results of elections.“, tedy v překladu: „Studium geografických aspektů organizace, průběhu a výsledků voleb.“. Mezi základní předpoklady geografie voleb patří domněnka, že různorodosti jednotlivých výsledků voleb jsou závislé na charakteristikách územních celků, ve kterých se konaly. Jedním z nejčastějších praktických příkladů může být analýza rozložení a rozdílů územní diferenciací volebních výsledků jednotlivých politických uskupení. S delší časovou řadou výsledků voleb pak můžeme identifikovat, kde daná politická strana dosahuje pravidelně nadprůměrných výsledků (tzv. území stabilní podpory) nebo naopak, kde dochází k jejím velkým výkyvům. V poslední řadě se volební geografie snaží určit socioekonomický profil voliče konkrétní politické strany (Blažek, Kostelecký, 1991).

4.2 Volby

Volby jsou způsob, který umožňuje vhodný výběr kandidátů na posty v rozhodovacích a řídicích orgánech země. Jedná se o určitý mechanismus, kterým demokratická společnost vyjevuje majoritní vůli a podle ní se řídí (Klíma, 2003). Zpravidla ovšem nelze docílit toho, aby zvolený orgán dokázal zastoupit názory všech obyvatel daného státu. Voleb se majoritně neúčastní všichni obyvatelé státu. V prvním případě se neúčastní z vlastní vůle, v druhém případě se jedná o problematiku volebního práva (např. volit může občan až od 18 let atd.).

4.2.1 Volební právo

Schopnost občana účastnit se voleb se nazývá *volební právo*. Tento termín řeší otázku „kdo smí volit a kandidovat“. Odpovědí nám poslouží definice od Klímy (2003), který definuje volební právo jako „*všeobecné, rovné a přímé rozhodování tajným hlasem*“. *Všeobecné volební právo* vyjadřuje situaci, kdy každý člověk má právo volit a tím se nepřímo podílet na řízení politiky ve státě. Vývoj všeobecného volebního práva dosáhl dvou milníků. Prvním je konec 1. světové války, kdy se podařilo prosadit všeobecné právo (ovšem jen u mužské části

populace). Druhým milníkem je doba po druhé světové válce, kdy práva volit začala nabývat i populace žen². *Rovné volební právo* vyjadřuje fakt, že hlas každého občana má totožnou hodnotu. První zemí, která se zasadila o rovnost hlasů, bylo v roce 1848 Švýcarsko. *Přímé volební právo* umožňuje voliči volit svého zástupce (volba je prováděna přímo voličem). *Nepřímé volební právo* je vícestupňové, kdy voliči volí svého volitele, který pak zvolí zástupce dané zákonodárné pozice (např. prezidentské volby v USA). *Tajným hlasování* se docílí toho, aby měl každý občan takové podmínky, které mu zajistí anonymní hlasování (Klíma, 2003).

Rozlišujeme také aktivní a pasivní volební právo. *Aktivním volebním právem* je právo účastnit se voleb. V ČR má aktivní právo volit každý občan, který dosáhl plnoletosti. Nemohou volit pouze občane, kterým vznikla překážka ve výkonu volebního práva. *Pasivním volebním právem* je možnost být zvolen do určitého zákonodárného orgánu (Klíma, 2003). Ústavou ČR je zvolení omezeno věkovou hranicí. Do Poslanecké sněmovny je hranice stanovena na 21 let, do senátu pak na 41 let.

4.2.2 Volební systémy

Volební systém je souhrn volebních pravidel, která určují jednotlivé obsazení funkcí, jež jsou voleny, dle počtu získaných hlasů. Volební systémy můžeme klasifikovat na systém volební většiny a systém poměrného (proporcionálního) zastoupení (Klíma, 2003).

Většinový volební systém je založen na principu jednomandátových volebních obvodů, ve kterých je zvolen vždy jeden kandidát, který reprezentuje většinové voličské názory tohoto obvodu (Klíma, 2003).

U většinového volebního systému rozlišujeme tři základní volební formule. První se nazývá *formule relativní většiny*. Jedná se o nejjednodušší způsob volby, kdy se zvoleným stává ten, kdo získá nejvíce hlasů v daném jednomandátovém obvodě. Druhou volební formulí je *formule absolutní většiny*, u které je nutné získat více než 50 % hlasů. Pokud v prvním kole nedosáhne žádný z kandidátů na toto kritérium, pak dva nejsilnější kandidáty postupují do druhého kola, kde jeden z kandidátů dosáhne na majoritní většinu. Tento systém se používá při volbě do senátu ČR. Třetí formulí je tzv. *alternativní hlasování*, kdy je zvolen ten kandidát, který získá většinovou podporu voličů v jednomandátovém obvodě³. Volič svým hlasem určuje pořadí, v jakém preferuje zvolení jednotlivých kandidátů. Pokud při prvním sčítání nedojde u některého z kandidátů k zisku nadpoloviční většiny, pak se hlasy nejslabších kandidátů přepočítají a přerozdělí těm kandidátům, kterým jsou určeny další preference. Tímto klíčem

---

² Poprvé získaly ženy právo volit v roce 1890, v americkém městě Wyoming. Od roku 1920 pak na celém území USA (Klíma, 2003).

³ Bez organizace dalšího kola voleb.

se postupuje do té doby, než některý z kandidátů docílí překročení 50% hranice platných hlasů (Klíma, 2003).

Systém poměrného zastoupení je založen na principu vícemandátových obvodech, kdy je území rozděleno na menší počet volebních obvodů, než je počet mandátů. Po skončení voleb jsou mandáty přidělovány podle podílu získaných hlasů ve volebních obvodech (Klíma, 2003).

V rámci systému poměrového zastoupení nejde jenom o rozdělení křesel v parlamentu mezi strany. Velkým problémem je i to, který kandidát z kandidátní listiny dostane právo zaujmout poslanecký mandát (Klíma, 2003). Podle toho, jestli volič může nebo nemůže svým rozhodnutím ovlivnit pořadí kandidátů na kandidátní listině, rozlišujeme celkem tři druhy kandidátních listin. Prvním druhem jsou *kandidátní listiny přísně vázané*, kdy volič volí pouze listinu politické strany, nemůže tedy ovlivnit pořadí kandidátů. Druhým typem jsou *kandidátní listiny vázané*⁴. Volič v tomto případě volí jednu z listin politických stran, přičemž může ovlivnit i pořadí kandidátů na volební listině. Posledním druhem jsou *volné kandidátní listiny*, které umožňují volit přímo jednotlivé kandidáty na volebních listinách. Volič může také své hlasy rozdělit mezi více kandidátních listin, jedná se o tzv. panašování (Fňukal, 2013).

Ve volební praxi se používají dvě hlavní skupiny metod pro přepočítání hlasů na mandáty. První z nich je *Hagenbach–Bischoffova metoda*, která využívá tzv. volebního čísla. Druhou metodou přepočtu hlasů na mandáty je *d'Hondtova metoda*. Tato metoda je dnes nejpoužívanější a má mnoho modifikací. Výpočet spočívá v tom, že se počet platných hlasů každé strany, která postoupila do skrutinia, v rámci každého volebního kraje postupně dělí tzv. volebním dělitelem (představuje stanovenou řadu přirozených čísel 1, 2, 3...). Vypočte se tolik podílů, kolik je kandidátů na hlasovacím lístku. Výsledné podíly se seřadí sestupně podle své velikosti. Vytvoří se listina všech podílů, které odpovídají počtu přidělovaných mandátů v příslušném volebním kraji. Politický subjekt dostane za každý podíl obsažený v listině jeden mandát. Tato metoda rozděluje všechny potenciální mandáty v prvním skrutiniu (ČSÚ, 2017).

---

⁴ Tento druh kandidátních listin se používá při volbách do Poslanecké sněmovny ČR.

4.3 Zákon o volbách

Roku 1995 byl přijat nový zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. Tento zákon upravuje podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu (PS PČR, 2017). Od doby nabytí účinnosti⁵ došlo k mnohým legislativním změnám, které měnily zásady voleb.

Volby do Parlamentu ČR vyhláší prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Voličem může být každý občan, který dosáhl věkové hranice 18 let, bez ohledu na to, jestli má trvalé bydliště na území státu (je zapsán do stálého seznamu voličů) či nikoli (je zapsán do zvláštního seznamu). Volič, který nechce volit v den konání voleb v místě, kde je zapsán ve stálém nebo zvláštním seznamu voličů, může požádat o vydání tzv. *voličského průkazu*. Hlasování probíhá ve stálých volebních okrscích, které byly vytvořeny podle zvláštního zákona. Volí se na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Do Poslanecké sněmovny se hlasuje podle zásad poměrového zastoupení, do senátu se volí podle zásad většinového zastoupení. Vyhlášení o rozhodnutí voleb do Parlamentu ČR se zveřejňuje ve Sbírce zákonů. Volby se konají ve dvou dnech – v pátek od 14.00 do 22.00 hodin a v sobotu od 8.00 do 14.00 hodin. Za regulérnost voleb ručí *volební orgány* (PS PČR, 2017).

4.3.1 Volby do Poslanecké sněmovny

Poslanecká sněmovna má celkem 200 členů, kteří jsou voleni na funkční období čtyř let. Poslancem může být každý občan České republiky, který přinejmenším ve druhý den konání voleb dosáhl věku nejméně 21 let a nevznikla u něho ve dne voleb žádná překážka⁶ výkonu volebního práva. Volby do poslaneckého klubu se konají podle zásad poměrového zastoupení ve volebních krajích, přičemž volebními kraji jsou myšleny vyšší územní samosprávné celky vymezené zvláštními právními předpisy (Sbírka zákonů, 2017).

Podávat *kandidátní listiny* mohou pouze registrované politické strany, hnutí či jejich koalice nejpozději 66 dnů přede dnem konání voleb krajskému úřadu, prostřednictvím svého zmocněnce. V každém volebním kraji mohou jednotlivá politická uskupení podat pouze jednu kandidátní listinu. Kandidátní listina obsahuje název volebního kraje, název politického uskupení, jména a příjmení kandidátů⁷, pořadí kandidátů, jméno a příjmení zmocněnce (i jeho podpis), jméno a příjmení oprávněné osoby určené k jednání či jde-li o koalici, pak její název. K listině musí být také přiloženo vlastnoručně podepsané prohlášení každého kandidáta

⁵ Zákon vzešel v platnost dne 30. 10. 1995 ve Sbírce zákonů ČR v částce 65 pod číslem 247/1995 Sb. Dnem účinnosti byl stanoven 1. leden 1996 (Sbírka zákonů, 2017).

⁶ Může dojít ke dvěma způsobům: Zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidí nebo omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva (Sbírka zákonů, 2017).

⁷ Včetně věku, povolání, trvalého pobytu a politické příslušnosti (Sbírka zákonů, 2017).

o souhlasu s kandidaturou a neznámosti překážek volitelnosti. Kandidát nebo politické uskupení se může do 48 hodin před zahájením vzdát písemně kandidatury. Toto písemné prohlášení nelze vzít zpět (Sbírka zákonů, 2017).

Hlasovací lístek se tiskne samostatně pro každý politický subjekt⁸. Každý lístek musí mít určité stejné rysy⁹ a musí být opatřen otiskem krajského úřadu. Hlasovací lístky musí být dodány voličům nejpozději 1 den přede dnem konání voleb. (Sbírka zákonů, 2017).

Hlasování probíhá ve volebních místnostech, do které se musí volič dostavit osobně¹⁰. Volič se prokáže okrskové volební komisi svou totožností a státním občanstvím České republiky. Následně obdrží od komise prázdnou úřední obálku a vstoupí do prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků, kde vloží do obálky jeden hlasovací lístek. Na témže lístku má volič možnost zakroužkovat pořadová čísla kandidátů (nejvýše u čtyř), kterým dává přednostní hlasy. Poté volič před komisí vhodí obálku do volební schránky (Sbírka zákonů, 2017).

Po uplynutí doby trvání voleb na území České republiky vyjme okrsková komise hlasovací lístky z volební schránky. Dojde k vyloučení neplatných volebních obálek (např. samostatné hlasovací lístky). Následně komise spočítá jednotlivé úřední obálky a porovná jejich počet se záznamy ve výpisech ze stálého seznamu voličů. Po vyjmutí hlasovacích lístků z obálek je komise rozdělí podle politických uskupení a sečte. Dále sečte přednostní hlasy jednotlivým kandidátům. Výsledným dokumentem o konečném výsledku voleb v daném volebním okrsku je *zápis o výsledku a průběhu hlasování*, který komise vyhotoví celkem dvakrát. Tento jeden originál dokumentu je předán Českému statistickému úřadu na územně příslušném pracovišti (Sbírka zákonů, 2017).

Český statistický úřad na pracovišti u krajského úřadu převezme výsledky voleb za všechny volební okrsky a zpracuje výsledek voleb ve volebním kraji a následně vyhotoví ve dvojím stejnopise *zápis o výsledku voleb ve volebním kraji* a předá jej neprodleně krajskému úřadu. Po podepsání obou stejnopisů odevzdá krajský úřad jeden stejnopis Českého statistického úřadu (Sbírka zákonů, 2017).

Při rozdělování mandátů (skrutinium) stranám, hnutím nebo koalicím se využívá tzv. *volební klauzule*. Volební klauzule představuje minimální počet platných hlasů ze všech platných hlasů, které musí politické uskupení získat, aby se dostalo do Parlamentu ČR. Hranice pro politické strany je zisk alespoň 5 %, pro dvojkoalice 10 %, pro trojkoalice 15 % a pro koalice čtyř a více stran 20 % všech platných hlasů. Politické subjekty, které nezískaly potřebný podíl

---

⁸ Na každém hlasovacím lístku je uvedeno číslo politické strany, které je určeno losem (Sbírka zákonů, 2017).

⁹ Druh a velikost písma, barva papíru jeho jakost a rozměr (Sbírka zákonů, 2017).

¹⁰ Zastoupení voliče není přípustné.

hlasů, nepostupují do skrutinia a nezískají žádné mandáty. Pro převod hlasů na mandáty se používá matematická metoda D’Hondtova volebního dělitele (PS PČR, 2017).

Po provedení skrutinia vyhotoví Státní volební komise z údajů od Českého statistického úřadu *zápis o výsledku voleb*, které podepíší její členové. Tyto celkové výsledky poté zveřejní (Sbírka zákonů, 2017).

5 Celostátní výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR

5.1 Volby v roce 1992

V roce 1992 se volby konaly ještě v rámci ČSFR a občané mohli při této příležitosti volit do tří zákonodárných sborů: České národní rady¹¹, Sněmovny lidu Federálního shromáždění a Sněmovny národů Federálního shromáždění. Volby byly ovlivněny situací po volbách v roce 1990, kdy docházelo k rychlému přeskupování politických stran a hnutí. Nejvýznamnější byl rozpad hnutí Občanské fórum (OF), které v předešlých volbách získalo od občanů největší (dokonce nadpoloviční) podporu. Podle Krejčího (2006) se potvrdila skutečnost, že „*Masová politická hnutí či občanské iniciativy tohoto typu mohou v liberálně-demokratické společnosti, štěpené rozdílnými zájmy a jejich hierarchií u jednotlivců a skupin, přetrvat jen při vědomí jednoho velkého nepřítele. Jakmile se takovýto obraz nepřítele stává málo čitelným, hnutí se dostává do vnitřní krize z důvodu růstu významu odlišných ideologií a diferenciací zájmu jednotlivců a skupin.*“ Občanské fórum se v roce 1991 rozdělilo na dvě politické strany: Občanskou demokratickou stranu (ODS) a Občanské hnutí (OH) (Krejčí, 2006).

Tab. 1: Výsledky voleb do České národní rady v roce 1992

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ODS a KDS	1 924 483	29,73	76
Levý blok	909 490	14,05	35
ČSSD	422 736	6,53	16
LSU	421 988	6,52	16
KDU-ČSL	406 341	6,28	15
SPR-RSČ	387 026	5,98	14
ODA	383 705	5,93	14
HSD-SMS	380 088	5,87	14
Ostatní	1 237 393	19,11	0
Celkem	6 473 250	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

¹¹ ČNR se po osamostatnění ČR přeměnila na Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR.

Volby do České národní rady proběhly dne 5. a 6. června 1992. Oproti předešlým volbám došlo k výraznému poklesu volební účasti (o 11,71 pct. bodů). Největší podporu (29,73 % hlasů) získala koalice složená z Občanské demokratické strany (ODS) a Křesťanskodemokratické strany (KDS). Po přepočtení hlasů získala koalice 76 mandátů. Jedním z důvodů vítězství strany bylo získání velkého množství voličů, kteří v minulých volbách volili Občanské fórum, ale neoslovila je politika „druhé“ části bývalého OF Občanského hnutí (to získalo jen 4,59 % hlasů). KSČM vedena Jiřím Svobodou se pokusila dostat ze stínu politické izolace kandidaturou v koalici s hnutím Demokratická levice pod názvem Levý blok. Ziskem 14,05 % hlasů si upevnila pozici nejsilnější levicové strany. Celkem obsadila v České národní radě 35 křesel. Výsledky Československé sociální demokracie, v jejímž čele stál Jiří Horák, zůstaly za očekáváním, se kterým strana do voleb šla. Ostré antikomunistické vymezování stejně jako špatně zvolená strategie v letech 1990–1992 se odrazila v pouze 6,53% zisku hlasů, což odpovídalo 16 mandátům. Do parlamentu se dostala i Liberálně sociální unie (6,52 % hlasů), která byla vedena předsedou Františkem Trnkou, v podstatě účelové sdružení¹² Zemědělské strany, Strany zelených a Československé strany socialistické zaměřené na středové voliče. Unie získala podobně jako ČSSD 16 mandátů (Bureš a kol., 2012) a (ČSÚ, 2017).

Mezi další politické strany, které přesáhly 5% hranici, byly KDU-ČSL (6,28 % hlasů), SPR-RSČ (5,98 % hlasů), ODA (5,93 % hlasů) a HSD-SMS (5,87 % hlasů). Celkově se o 200 míst v České národní radě ucházelo 42 stran a hnutí (ČSÚ, 2017).

5.2 Volby v roce 1996

Federální shromáždění 25. listopadu 1992 přijalo ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, jenž byl pro většinu stran „politicky“ schůdným řešením krize česko-slovenských vztahů postupně se prohlubující od roku 1990. Na jeho základě vznikly dnem 1. 1. 1993 dva samostatné státy: Česká republika a Slovenská republika. Volební a stranický systém navázal na předchozí z doby ČSFR. Prvním volebním zákonem č. 247 z roku 1995 se upřesnily podmínky pro volby do zákonodárných orgánů Parlamentu ČR, mj. pro volby do Poslanecké sněmovny byla zachována Hagenbach-Bischoffova metoda přerozdělení počtu mandátů a kvora pro získání mandátu pro strany a koalice (Krejčí, 2006).

Roku 1996 se volby konaly v termínu 31. května a 1. června. Pokračoval sestupný trend volební účasti, k urnám přišlo 76,41 % voličů, tedy o 8,67 pct. bodů méně. Vítězem voleb se stala strana Občanských demokratů s podporou 29,62 % hlasů. Oproti minulým volbám

---

¹² Fakticky šlo o koalici, která však byla oficiálně zaregistrována jako politické hnutí s kolektivním členstvím, aby se vyhnula vyššímu kvoru pro koalici.

oslabila o 0,11 pct. body. ODS v těchto volbách kandidovala samostatně¹³. Po přepočtu hlasů získala strana 68 mandátů (ČSÚ, 2017).

Tab. 2: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 1996

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ODS	1 794 560	29,62	68
ČSSD	1 602 250	26,44	61
KSČM	626 136	10,33	22
KDU-ČSL	489 349	8,08	18
SPR-RSČ	485 072	8,01	18
ODA	385 369	6,36	13
Ostatní	676 479	11,16	0
Celkem	6 059 215	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Velmi výrazně posílila ČSSD, která si na sjezdu v roce 1993 změnila název na Českou stranu sociálně demokratickou¹⁴. V čele strany byl Miloš Zeman a strana získala celkem 26,44 % hlasů (nárůst o 19,91 pct. bodů; ČSÚ, 2017). Velký vliv na nárůst mezi lety 1992 a 1996 měla osobnost nového předsedy, ale také dotvoření a stabilizace levicového prostoru. Jedinými dominantními aktéry byly ČSSD (obsadila prostor nalevo od středu až ke KSČM) a KSČM, která byla v pozici jediného relativního politického aktéra krajní levice (Bureš a kol., 2013). Komunisté kandidovali tentokrát samostatně, ale i přesto získali 10,33 % hlasů (22 mandátů). Mezi další strany, které se dostaly do Poslanecké sněmovny PČR, patřily KDU-ČSL (8,08 % hlasů), SPR-RSČ (8,01 % hlasů) a ODA (6,36 % hlasů). Vítězná ODS sestavila menšinovou vládu společně s KDU-ČSL a ODA. Předsedou vlády byl zvolen Václav Klaus a předsedou Poslanecké sněmovny se stal Miloš Zeman (ČSÚ, 2017).

5.3 Volby v roce 1998

Na začátku roku 1997 začalo docházet k vážným sporům uvnitř menšinové vlády způsobených především ekonomickou situací a restriktivní politikou ČNB. Problémy narůstaly i v nitru politického klubu ODS (nevěrohodné financování strany), které vyvrcholily na podzim téhož roku. Dne 27. listopadu tehdejší místopředsedové ODS Jan Ruml a Ivan Pilip vyzvali

¹³ Někdejší koaliční partner KDS se na základě dohody z června 1996 s ODS sjednotil, přesněji by ale bylo možná mluvit o rozdělení KDS mezi ODS a KDU-ČSL, protože skupina poslanců okolo Pavla Tollnera, která vytvořila v květnu 1995 pětičlenný poslanecký klub KDS I., se v polovině září téhož roku spojila s KDU-ČSL (Bureš a kol., 2012).

¹⁴ Dříve Československá sociální demokracie.

předsedu strany Václava Klause k odstoupení ze své funkce¹⁵. Tato situace se stala záminkou KDU-ČSL a ODA k vystoupení z koalice a vláda poté podala demisi prezidentu České republiky. V prosinci 1997 se konal sněm ODS, na kterém Václav Klaus obhájil svou funkci předsedy strany. V polovině prosince se ve straně vytvořila odlišná názorová skupina v čele s dvojicí Ruml, Philip, která po neshodě s jádrem strany dne 17. ledna 1998 odešla do nově se rodící strany Unie svobody (ODS, 2017). Politický zápas dále neprobíhal jen uvnitř pravice, ale i mezi pravicí a levicí.

Tab. 3: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 1998

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ČSSD	1 928 660	32,31	74
ODS	1 656 011	27,74	63
KSČM	658 550	11,03	24
KDU-ČSL	537 013	9,00	20
Unie svobody	513 596	8,60	19
Ostatní	675 675	11,32	0
Celkem	5 969 505	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Prezident republiky po rozpadu koalice pověřil pro jednání o složení vlády Josefa Luxe, přičemž předsedou překlenovací vlády byl zvolen guvernér ČNB Josef Tošovský¹⁶. Zvláštním ústavním zákonem č. 69/1998 bylo zkráceno čtyřleté volební období Poslanecké sněmovny. Předčasné volby se konaly 19. a 20. června 1998. Volební účast se znovu snížila, na 74,0 %. Velkým překvapením voleb bylo „vzkříšení“ Občanské demokratické strany, která z desetiprocentní přízně na začátku roku 1998 dosáhla na hodnotu 27,74 % podpory voličů, což znamenalo pokles jen asi o dva procentní body oproti minulým volbám (Řeháková, 1999). Největší podporu (32,31 % hlasů) získala strana sociálních demokratů a celkem obsadila 74 křesel. Na třetím a čtvrtém místě se umístily stejně jako v minulých volbách strany KSČM a KDU-ČSL. Komunisté v těchto volbách získali 11,03 % hlasů (nárůst o 0,70 pct. bodů) a po přepočtení hlasů měli 24 mandátů. Strana KDU-ČSL také posílila svou podporu o 0,98 pct. bodů hlasů a počet mandátů zvýšila o 2 křesla. Poslední stranou, která se dostala do Poslanecké sněmovny, byla Unie svobody (8,60 % hlasů).

¹⁵ Celé aféře se přezdívá „Sarajevský atentát“. Václav Klaus se v této době nacházel v Sarajevu a jeho kluboví příznivci použili tento termín k odlehčení situace.

¹⁶ Jeho menšinový kabinet získal podporu ČSSD výměnou za vypsání předčasných voleb (ODS, 2017).

Občanská demokratická aliance (ODA), která se po předešlých volbách dostala do menšinové vlády s ODS a KDU-ČSL, se těchto voleb nezúčastnila¹⁷ (ČSÚ, 2017).

Velkým problémem bylo po skončení voleb zajistit si koaličního partnera. Sociální demokraté sice vyhráli volby, ale nedokázali se dohodnout na koalici s žádnou stranou. Proto se předseda strany ČSSD Miloš Zeman rozhodl k nevídanému kroku, který se zapsal do historie politiky ČR. Byla podepsána „smlouva o stabilním politickém prostředí“ mezi stranami ČSSD a ODS, většinou označovaná jako opoziční smlouva. Ta umožnila v červenci 1998 převzetí moci menšinové vládě ČSSD (Krejčí, 2006).

5.4 Volby v roce 2002

V roce 2000 byla opoziční smlouva doplněna o tzv. „toleranční patent“, který doplnil smlouvu o pět dohod a upravoval hlavní témata fungování menšinové vlády ČSSD. Dále se zákonem č. 204/2000 sb. výrazně upravila volební pravidla¹⁸.

Tab. 4: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2002

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ČSSD	1 440 279	30,21	70
ODS	1 166 975	24,48	58
KSČM	882 653	18,51	41
KDU-ČSL, US-DEU	680 671	14,28	31
Ostatní	597 428	12,53	0
Celkem	4 768 006	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Volby se konaly 14. a 15. června 2002. Jednalo se o volby s vůbec nejnižší volební účastí v celém sledovaném období (58,0 %). Důležitým charakteristickým znakem byl pokles absolutního i relativního počtu hlasů u většiny politických subjektů. Stejně jako v předešlých volbách zvítězili sociální demokraté, kteří získali 30,21 % hlasů (pokles o 2,1 pct. bodů), což odpovídalo po přepočtení 70 mandátům. Na druhém místě skončila strana ODS, která si pohoršila o 3,26 pct. bodů (celkem 24,48 % hlasů) a obsadila celkem 58 křesel. Na nízké volební účasti a desiluzi části veřejnosti z opoziční smlouvy vydělala nejvíce KSČM, která jako jediná strana dokázala zvýšit absolutní počet voličů (z 658 550 na 882 653 hlasů) a obdržela

¹⁷ Po skandálu ODS se do problémů dostala i ODA. Strana měla problémy spojené se sponzorskými dary, které obdržela. Tento skandál vedl k jejímu zániku – stranu opustila většina vedení a následně i voliči. Poté co klesl počet jejich příznivců na pouhé jedno procento, rozhodla se ODA v předčasných parlamentních volbách nekandidovat (Řeháková, 1999).

¹⁸Pro přepočet hlasů na mandáty se začala používat d'Hondtova metoda. Další úpravou se zvýšilo kvorum pro postup koalic do skrutinia. (Krejčí, 2006).

18,51 % hlasů (41 mandátů). Jako poslední se do Poslanecké sněmovny dostala koalice složená ze stran KDU-ČSL a US-DEU¹⁹, která šla do voleb s optimistickým očekáváním, avšak zisk 14,28 % hlasů (31 mandátů) byl pro ni spíše zklamáním (ČSÚ, 2017).

Kvůli převládajícímu ideologickému odporu vůči komunistům se vítězná strana dohodla na koaliční vládě s koalicí (KDU-ČSL a US-DEU) opírající se o těsnou většinu 101 poslanců. Předsedou vlády byl zvolen Vladimír Špidla²⁰ a předsedou Poslanecké sněmovny se stal Lubomír Zaorálek (Krejčí, 2006).

5.5 Volby v roce 2006

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se konaly 2. a 3. června 2006. Oproti minulým volbám došlo k mírnému zvýšení volební účasti, k volebním urnám přišlo 64,47 % voličů (o 6,47 pct. bodů více). Celkově se o 200 míst v Poslanecké sněmovně PČR ucházelo 26 stran nebo hnutí. Celostátně nejvyšší počet platných hlasů od vzniku samostatné České republiky získali občanští demokraté (35,38 % hlasů) a po deseti letech v pozici „dvojky“ se dostala ODS do pozice „lídra“. Druhé místo obsadili sociální demokraté, kteří sice zvýšili relativní podíl hlasů o 2,13 %, ale i to nezaručovalo straně vítězství. Obě dvě strany získaly dohromady 67,70 % všech platných hlasů, což bylo o 13 procentních bodů více než v předešlých volbách. Zatímco obě dominantní strany posilovaly svou voličskou základnu, zbylé strany, které se dostaly do PS PČR, ztrácely. Třetí místo obhájili komunisté, jejich volební podpora však oproti minulým volbám poklesla na hodnotu 12,81 % a celkem obsadili 26 křesel. Strana KDU-ČSL v těchto volbách kandidovala samostatně a obdržela 7,23 % hlasů (13 mandátů). Poslední stranou, která překročila hranici kvora, byla Strana zelených (SZ). Strana celkově získala 6,29 % hlasů a obsadila 6 křesel (ČSÚ, 2017).

Tab. 5: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2006

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ODS	1 892 475	35,38	81
ČSSD	1 728 827	32,32	74
KSČM	685 328	12,81	26
KDU-ČSL	386 706	7,23	13
SZ	336 487	6,29	6
Ostatní	319 153	5,97	0
Celkem	5 348 976	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

¹⁹ Vznikla fúzí stran Unie svobody a Demokratické unie.

²⁰ V kvůli krizi ve straně se v následujícím roce stal předsedou vlády Stanislav Gros, o rok později Jiří Paroubek.

Volby měly velmi zajímavé rozdělení sněmovních mandátů. Tři politické strany, které deklarovaly možnost ustanovit koaliční vládu (ODS, KDU-ČSL a SZ) disponovaly součtem sta poslaneckých mandátů. Stejným počtem křesel disponovala i levice (ČSSD, KSČM). Navíc situace byla o to horší, že případná spolupráce menších stran by nebyla řešením²¹. Tyto volby dostaly přívlastek „patové“, protože tato situace byla krajně nepříznivá pro sestavení jakékoliv koaliční vlády. Po řadě komplikací se nakonec podařilo úspěšně sestavit koaliční vládu (ODS, SZ a KDU-ČSL), tzv. „druhou Topolánkovu vládu“, (Charvát, 2013).

5.6 Volby v roce 2010

Dne 24. března 2009 byla úspěšně vyjádřena nedůvěra vládě Mirka Topolánka. Po dohodě většiny stran se moci chopila tzv. nepolitická vláda Jiřího Fischera. Tato úřednická vláda měla za úkol přivést zemi k předčasným volbám²². Nakonec se u moci udržela až do termínu konání řádných voleb (Charvát, 2013).

Volby v roce 2010 se konaly dne 28. a 29. června 2010. Voleb se zúčastnilo 62,60 % voličů. Jednalo se o mírné snížení volební účasti (o 2 procentní body). V těchto volbách můžeme vyslovit pár zajímavých faktů. Jednak došlo k oslabení podpory dvou hlavních politických stran (ČSSD a ODS), jednak se do Poslanecké sněmovny dostaly nové strany, vytvořené nedlouho před konáním voleb. Byly to TOP 09 a Věci veřejné (VV). Posledním významným jevem bylo vypadnutí „tradiční“ politické strany KDU-ČSL a Strany zelených, která se v minulých volbách dostala poprvé do PS PČR (Pink, Valterová, 2010).

Tab. 6: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2010

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ČSSD	1 155 267	22,09	56
ODS	1 057 792	20,22	53
TOP 09	873 833	16,71	41
KSČM	589 765	11,27	26
VV	569 127	10,88	24
Ostatní	985 075	18,83	0
Celkem	5 230 859	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Vítězství ve volbách si na svou stranu vzala zpět strana ČSSD. Získala celkem 22,09 % hlasů (56 mandátů). Oproti minulým volbám došlo k výraznému poklesu voličské přízně, stejně tak

²¹ KDU-ČSL a SZ, s ČSSD na vytvoření většinové vlády nedostačovaly. Všechny strany disponovaly v součtu „jen“ 93 mandáty (Charvát, 2013).

²² Vzhledem k vyjádření Ústavního soudu, který zrušil volby vyhlášené prezidentem na polovinu října, se předčasné volby nakonec nekonal (Charvát, 2013).

i u občanské demokracie. ODS podpořila svými hlasy 20,22 % voličů (53 mandátů). Na třetím místě se překvapivě umístila strana TOP 09 (16,71 % hlasů, 41 mandátů), nově zformovaná strana založená částí bývalých politiků KDU-ČSL. Komunisté se propadli až na čtvrté místo (11,27 % hlasů), zaručující obsazení 26 mandátů. Poslední stranou s počtem hlasů přesahujícím 5% práh byla strana Věci veřejné (10,88 % hlasů, 24 mandátů). Strana se stejně jako TOP 09 dostala do sněmovny poprvé (ČSÚ, 2017).

5.7 Volby v roce 2013

Rok 2013 byl znakem politické krize, která zmítala sněmovnou a započala dne 17. června demisí předsedy vlády Petra Nečase²³. Následné pokusy koalice o nové vyslovení důvěry vlády neskončily zdarem. Proto prezident republiky pověřil sestavením nové vlády Jiřího Rusnoka. Avšak i tato „úřednická“ vláda nezískala důvěru Poslanecké sněmovny a vše tak směřovalo k předčasným volbám.

Volby do PS PČR se konaly dne 25. a 26. září 2013 a byly příznačné svou podprůměrnou volební účastí. K volebním urnám přišlo 59,48 % oprávněných voličů (pokles o 3,12 pct. bodů). Celkem se voleb zúčastnilo 24 stran nebo hnutí a do poslaneckých lavic se z nich dostalo celkově 7. Docházelo ke stejnému trendu jako v předchozích volbách, kdy se do sněmovny dostávala nově vzniklá politická uskupení (ČSÚ, 2017).

Tab. 7: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2013

Politický subjekt	Platné hlasy		Počet mandátů
	Absolutně	Relativně [%]	
ČSSD	1 016 829	20,46	50
ANO 2011	927 240	18,66	47
KSČM	741 044	14,91	33
TOP 09	596 357	12,00	26
ODS	384 174	7,73	16
Úsvit	342 339	6,89	14
KDU-ČSL	336 970	6,78	14
Ostatní	625 031	12,58	0
Celkem	4 969 984	100,00	200

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Volby skončily vítězstvím strany ČSSD. Sociální demokraté obdrželi 20,46 % hlasů (50 mandátů) a pokračovali tedy v poklesu své voličské přízně. Na druhém místě se umístilo hnutí ANO 2011, které v čele s předsedou Andrejem Babišem dosáhlo historicky nejvyššího počtu hlasů získaných novým politickým subjektem (927 240). Na třetím a čtvrtém místě došlo

²³ Nejasné financování strany VV, kauza Nagyová.

oproti minulým volbám k výměně mezi TOP 09 a KSČM. Komunisté posílili o 3,64 procentního bodu (celkem 33 mandátů), zato strana TOP 09 oslabila o 4,71 pct. bodů (celkem 26 mandátů). Obrovské zklamání zaznamenali občanští demokraté, kteří oslabili o 12,5 pct. bodů a ztratili v Poslanecké sněmovně 37 křesel. Druhou stranou, která se poprvé dostala přes kvorum, byla strana Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (6,89 % hlasů). Získala celkem 14 mandátů stejně jako strana KDU-ČSL. Křesťanští demokraté se po „pauze“ v minulých volbách znovu dostali do poslaneckého klubu (6,78 % hlasů; ČSÚ, 2017).

6 Vývoj trendů volební podpory v Olomouckém kraji

Cílem této kapitoly bude analyzovat volební chování obyvatel Olomouckého kraje. Analýza se především zaměří na rozmístění území volební podpory stran, vytyčení jejich stabilního jádra a v poslední řadě na identifikaci obcí s výraznou volební podporou.

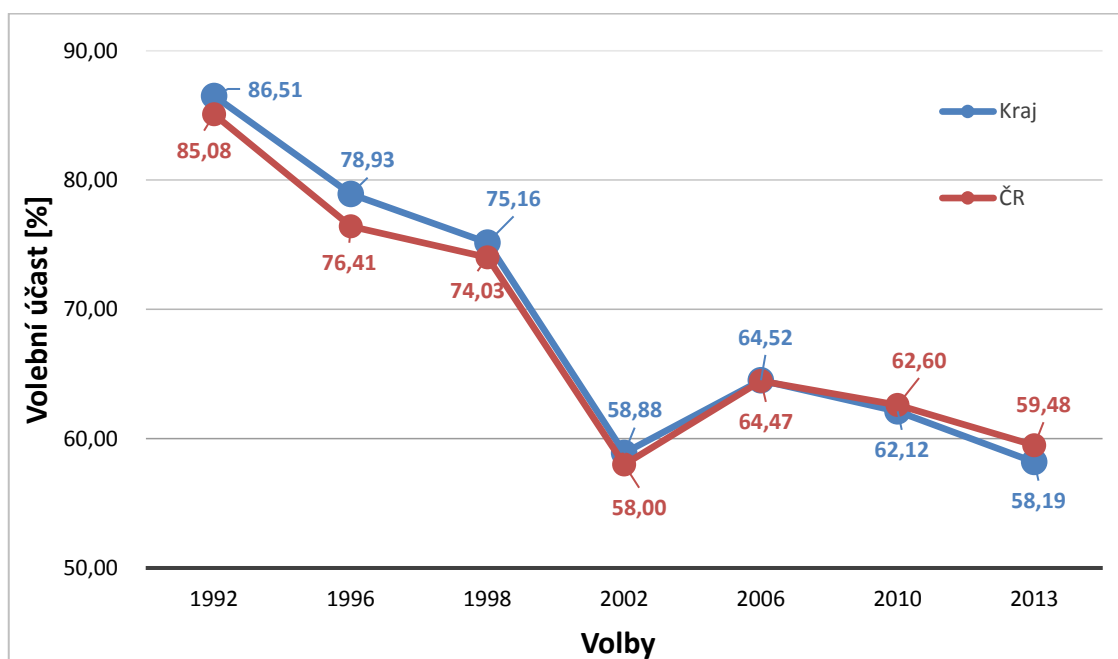
6.1 Srovnání volebních výsledků v kraji a ČR

6.1.1 Volební účasti

Volební účast v České republice a Olomouckém kraji má obdobný trend, který je charakteristický snižováním podílu hlasujících účastníků voleb. Od roku 1992 dochází k úbytku těchto voličů, kteří se nedokázali zorientovat v právě utvářené volební scéně. Tato tendence se táhne až do voleb konaných v roce 2002, kdy se volební účast dostala na své dosavadní minimum. Následující volby v roce 2006 jsou výjimečné jediným nárůstem volební účasti ve sledovaném období. Od dalších voleb pak dochází znovu k poklesu účasti, a to až do posledních konaných voleb PS PČR v roce 2013 (ČSÚ, 2017).

Volební účast do Poslanecké sněmovny PČR v Olomouckém kraji byla v letech 1992–2006 vyšší než republikový průměr. V roce 2010 a 2013 jsou naopak vyšší hodnoty republikového průměru (ČSÚ, 2017).

Největší volební účast v Olomouckém kraji byla v roce 1992 (86,51 %), nejmenší v roce 2013 (58,19 %). V rámci republiky došlo k volebním urnám nejvíce obyvatel v roce 1992 (85,08 %), nejméně pak v roce 2006 (58,00 %; ČSÚ, 2017).

Obr. 1: Srovnání volební účasti v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

6.1.2 Volební podpora stran ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL

Volební podpora tradičních volebních stran není rozložena v rámci České republiky ani Olomouckého kraje stejnoměrně. Ve většině případů je podpora v kraji větší než republikový průměr, obyvatelé kraje jsou zřejmě méně vnímaví k volební agitaci menších stran s nižší pravděpodobností překročení 5% meze. Republikové volby vyhrávala ve sledovaném období vždy jedna strana z dvojice ODS a ČSSD. Sociální demokraté zvítězili celkem čtyřikrát (1998, 2002, 2010 a 2013), občanští demokraté třikrát (1992, 1996 a 2006). V Olomouckém kraji získala nejvyšší podporu ČSSD celkem šestkrát, jen v roce 1992 zvítězila ODS v koalici s KDS.

Tab. 8: Srovnání volebních podpory stran v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013

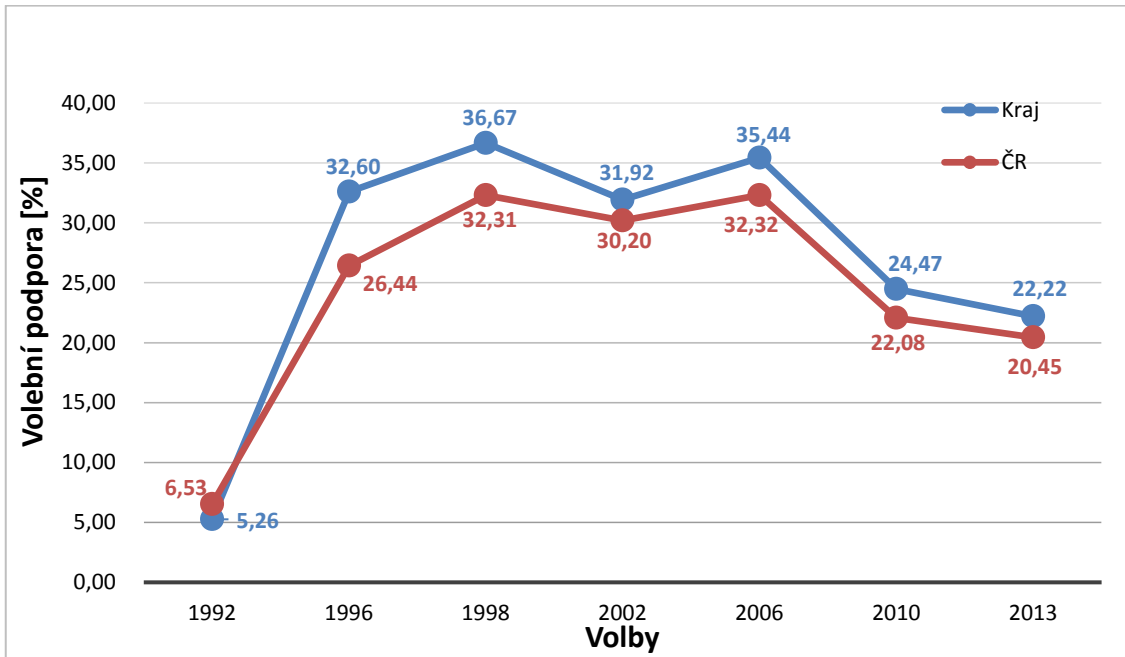
	Výsledky v ČR [%]						
	1992	1996	1998	2002	2006	2010	2013
ČSSD	6,53	26,44	32,31	30,20	32,32	22,08	20,45
ODS	29,73	29,62	27,74	24,47	35,38	20,22	7,72
KSČM	14,05	10,33	11,03	18,51	12,81	11,27	14,91
KDU-ČSL	6,28	8,08	9,00	14,27	7,22	4,39	6,78
	Výsledky v Olomouckém kraji [%]						
	1992	1996	1998	2002	2006	2010	2013
ČSSD	5,26	32,60	36,67	31,92	35,44	24,47	22,22
ODS	24,82	25,53	22,28	20,34	30,29	17,01	6,03
KSČM	14,87	10,68	12,13	21,02	14,68	13,18	17,03
KDU-ČSL	7,92	8,46	9,80	13,94	8,26	5,60	7,94

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

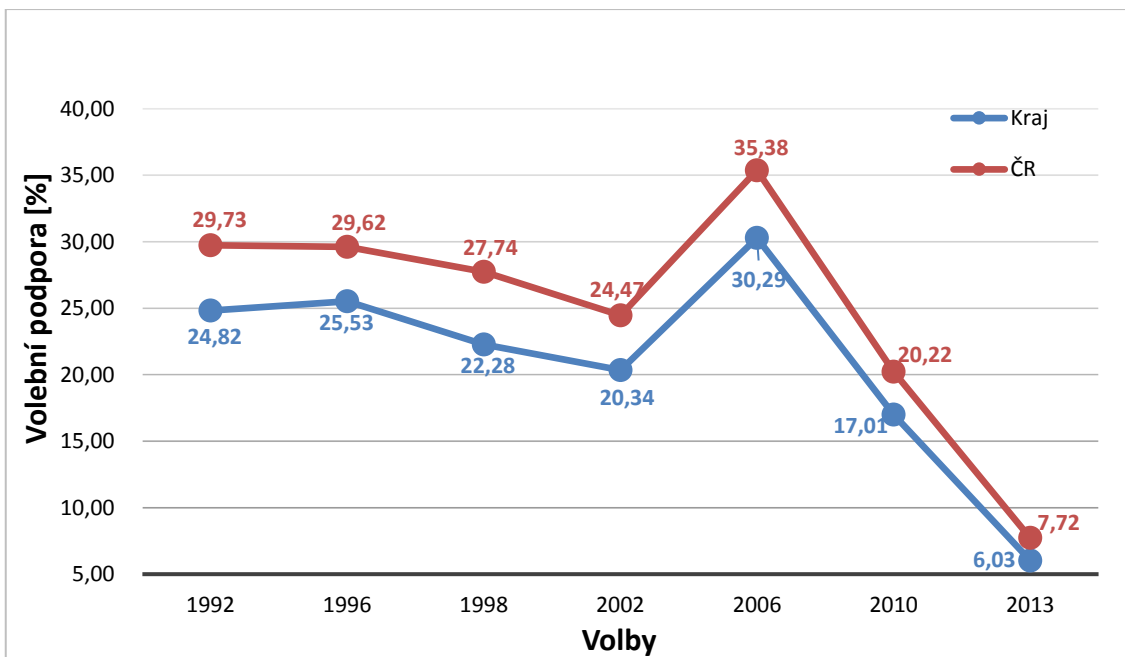
Straně ČSSD výrazně vzrostla volební podpora mezi volbami z let 1992 a 1996. V této době se volební obraz teprve vytvářel a docházelo při něm k velkému seskupování politických subjektů. V Olomouckém kraji se ve většině konaných voleb sociální demokraté těší nadprůměrné volební podpoře (oproti celostátnímu průměru). Největší rozdíl zaznamenala strana v roce 1996, kdy na území kraje získala celkem 32,60 % platných hlasů, což bylo o 6,16 pct. bodů více než v rámci republiky. V následujících volbách dosáhla strana v Olomouckém kraji dokonce na 36,67 % hlasů. Jedinými volbami, ve kterých dostali sociální demokraté menší podporu v kraji než v republice, byly volby v roce 1992 (o 1,27 procentních bodů; ČSÚ, 2017).

Jestliže se ČSSD těšila v Olomouckém kraji nadprůměrné volební podpoře, podíl hlasů pro občanské demokraty se v čase vyvíjel opačně, zastávali opačný trend. Nadprůměrnou podporu si nedokázala strana zajistit v žádných konaných volbách. Největší diferenci volební podpory zaznamenala strana v roce 1998, kdy v kraji získala podporu 22,28 % hlasů, zatímco

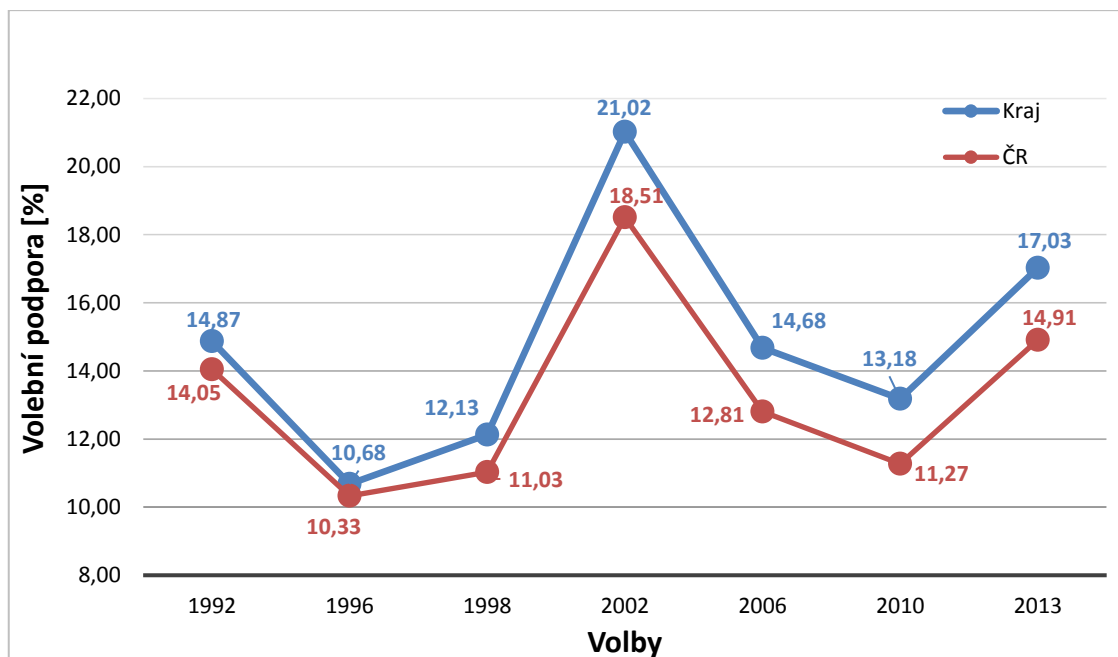
na celostátní úrovni o 5,46 procentních bodů více. Největší přízně dosáhli občanští demokraté v roce 2006, nejmenší ve volbách konaných v roce 2013 (ČSÚ, 2017).

Obr. 2: Srovnání volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

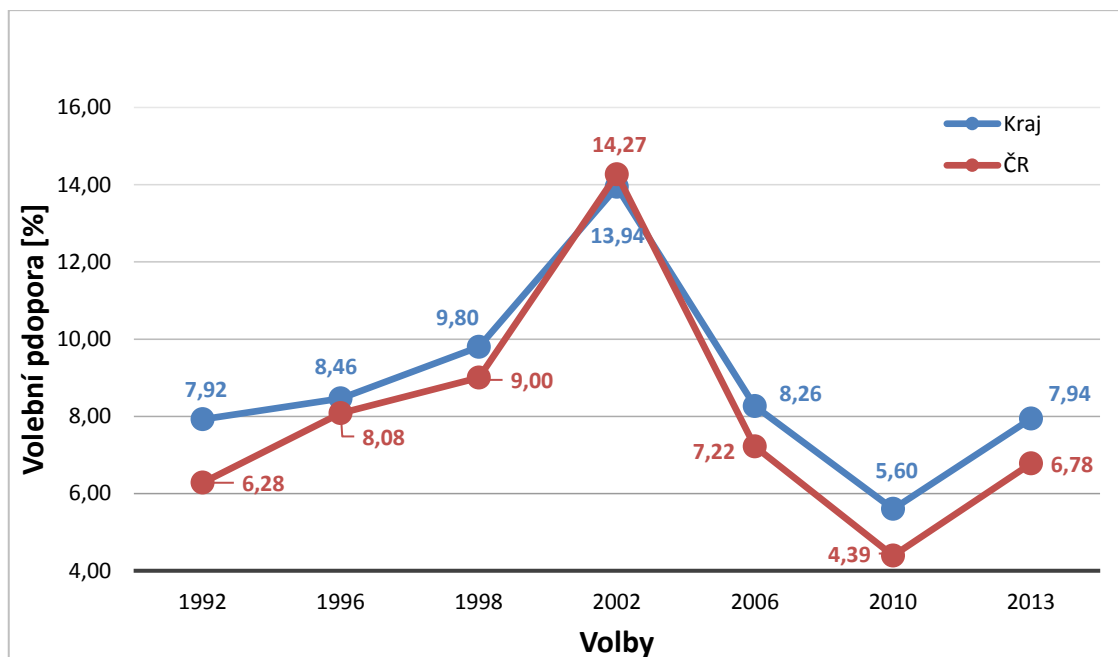
Obr. 3: Srovnání volební podpory ODS v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Obr. 4: Srovnání volební podpory KSČM v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Jedinou stranou, která získala nadprůměrnou volební podporu ve všech volbách konaných ve sledovaném období, byla strana KSČM. Komunisté dosáhli největší podpory ve volbách v roce 2002, kdy v Olomouckém kraji obdrželi 21,02 % hlasů, naopak celostátně dosáhli jen na 18,51 %. V témže roce se jednalo i o nejvyšší odchýlení od republikového průměru (o 2,51 pct. bodů). To křesťanští demokraté byli jedinou stranou, která měla nejtěsnější rozdíl výsledků voleb v republice a kraji. V Olomouckém kraji se KDU-ČSL ve srovnání s celostátními výsledky těšila nadprůměrné přízni. V prvních čtyřech volebních obdobích se postupně zvyšovala podpora strany až na hodnotu 14,27 % hlasů. Naopak následující volby v roce 2006 a 2010 dostaly stranu na úplné dno, kdy se její podpora zastavila na hodnotě 4,39 %. Volby v roce 2013 však posunuly stranu zpátky do standartních „vod“ podpory. Nejvyšší rozdíl zaznamenala strana v roce 1992, kdy v kraji získala 7,92 % hlasů, zatímco na republikové úrovni 6,28 % hlasů (rozdíl 1,64 procentních bodů; ČSÚ, 2017).

Obr. 5: Srovnání volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji a ČR v letech 1992–2013
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

6.2 Vývoj území volební podpory stran mezi jednotlivými volbami

6.2.1 Volby v roce 1992

V roce 1992 měla největší území volební podpory na území dnešního Olomouckého kraje dle počtu obcí strana KDU-ČSL. Území zahrnovalo celkem 242 obcí. Nejvíce zastoupených obcí se nacházelo v západní a jižní části kraje, především SO ORP Konice, Litovel a Zábřeh. Zbylé části území volební podpory se vyskytují kolem velkých měst (SO ORP Prostějov, SO ORP Přerov). Druhé nejrozsáhlejší území volební podpory měla koalice KSČM a DL-ČSFR Levý blok (208 obcí). Obce jsou lokalizovány po celém kraji, nejvíce v SO ORP Prostějov, Mohelnice a Přerov. Součástí území bylo i město Přerov, které je pak také součástí území volební podpory strany ČSSD (rozšířeno i o města Olomouc, Prostějov a Jeseník). Celkem se jádro skládá ze 108 obcí. Obce jsou rozsety po celém kraji. Nejméně území volební podpory měla koalice stran ODS a KDS (35 obcí). Centrem bylo město Olomouc, včetně přilehlých obcí. Většina jader se vyskytovala v SO ORP Šternberk a Šumperk. Součástí jádra koalice byla všechna okresní města. Můžeme tedy konstatovat, že KDU-ČSL a KSČM měly výrazně „venkovský“ charakter, ČSSD spíše smíšený a podpora ODS pak byla výrazně koncentrována do několika městských center. Zajímavé je, že u všech tří posledně zmíněných stran bylo volební jádro v roce 1992 z celého zkoumaného období nejkoncentrovanější (viz tab. 9). V následujících letech se v případě KSČM venkovský charakter strany ještě posiloval, rovněž jádro volební podpory ČSSD se přesouvalo do menších sídel a také plocha volebního jádra ODS rostla, i když v tomto

případě jen mírně, pravděpodobně s tím, jak se její typičtí voliči začali v rámci suburbanizačních procesů přesouvat z měst do jejich zázemí.

6.2.2 Volby v roce 1996

Volby v roce 1996 probíhaly už v samostatné České republice. Všechny strany v tomto roce zvýšily rozlohu území své volební podpory, nejvíce strana ČSSD, jejíž jádro zahrnovalo v roce 1992 celkem 108 obcí, o 4 roky později ale už 182. Strana zjevně v těchto volbách oslovila jiné spektrum voličů, než o 4 roky dříve, výrazný nárůst její podpory vedl k výraznému posunu jádra podpory, ze kterého mj. vypadla města Olomouc a Prostějov. Kumulace směřovala do jihozápadní, střední a severní části kraje (SO ORP Šumperk, Uničov, Šternberk, Mohelnice a skoro celý okres Přerov a Jeseník). Velmi vysoká koncentrace se nacházela v oblasti měst Lipníku nad Bečvou a Hranic. Největší počet jader měla ovšem stále KDU-ČSL. Jejich počet se zvýšil z 242 na 262 obcí. Nově vzniklá jádra doplnila především prázdná místa kolem velkých měst. Komunisté se v roce 1996 opírali o celkem 225 obcí. Jednalo se o nárůst 17 obcí, ovšem nedošlo k žádné výrazné změně oproti roku 1992. Za poznámku stojí město Kojetín, které se od těchto voleb stalo součástí jádra volební podpory KSČM až do konce sledovaného období. Strana ODS směřovala stejným trendem jako v minulém roce. Měla nejmenší počet území volební podpory, dohromady 41 obcí. Strana v tomto roce ztratila jedno okresní město Jeseník, ale naopak posílila v okolí velkých měst.

Tab. 9: Počet obcí tvořící území volební podpory sledovaných stran v Olomouckém kraji v letech 1992–2013

	1992	1996	1998	2002	2006	2010	2013
ČSSD	108	182	168	111	185	185	147
ODS	35	41	36	56	52	48	80
KSČM	208	225	250	255	268	262	265
KDU-ČSL	242	262	273	205	259	229	249

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

6.2.3 Volby v roce 1998

Po rozpadu vládní koalice vedené ODS a uskutečnění předčasných voleb do PSP ČR se tato situace promítla i do území volební podpory jednotlivých stran. Občanské demokratické straně se jádro volební podpory mírně zúžilo, tvořilo je 36 obcí. Z jádra „vypadlo“ město Přerov, naopak součástí jádra se znovu stalo město Jeseník. Došlo k úbytku spíše izolovaných venkovských obcí (Horní Studénky, Loštice, Stavenice), nově se ale připojilo několik obcí v okolí velkých center (Olomouce, Prostějova). Největší koncentrace volební podpory ODS byla ve střední části kraje.

KDU-ČSL dosáhla v roce 1998 maxima v počtu obcí tvořících území volební podpory za celé sledované období. Oproti předchozím volbám se zvýšil o 11 obcí, na 273. Strana tedy pokračovala v trendu předchozího období, tj. v posilování svého „venkovského“ charakteru. Mezi hlavní oblasti podpory patřily správní obvody ORP Zábřeh, ORP Konice, ORP Litovel. Většina získaných obcí se nacházela v jižní části kraje.

Území volební podpory zvětšila podobně jako KDU-ČSL také KSČM. Celkem se její jádro skládalo z 250 obcí. Volební podpora se rozprostírala po celém kraji. Nově „získaná“ území se nacházela ve východním pásmu kraje (SO ORP Litovel a SO ORP Mohelnice).

Jádro strany ČSSD v těchto volbách ztratilo celkem 14 obcí, mj. město Jeseník a území volební podpory se mírně přesunulo ze severní do jižní části kraje (součástí jádra se znovu stalo město Prostějov). Největší kumulace obcí patřících k jádru ovšem zůstala v oblasti SO ORP Lipník nad Bečvou, SO ORP Šumperk, SO ORP Jeseník a severní části okresu Olomouc.

6.2.4 Volby v roce 2002

Volby v roce 2002 byly pro strany KDU-ČSL a ČSSD charakteristické v podobě zmenšení jader volební podpory. Prvně jmenovaná strana ztratila oproti minulým volbám 68 obcí. Jednou z příčin zkoncentrování jádra mohla být koalice se spíše městskou stranou US-DEU, se kterou v tomto roce kandidovala. Tím byl narušen dosavadní trend, nedochází k posilování venkovských oblastí, ale naopak – do jádra se v roce 2002 dostalo město Olomouc, nově se v něm objevilo jen několik malých měst (hlavně Lipník nad Bečvou a Velká Bystřice). Celkem tvořilo území volební podpory 205 obcí, což bylo pro stranu nejmenší počet obcí jádra za celé zkoumané období.

Volební jádro ČSSD se skládalo ze 111 obcí. Oproti roku 1998 došlo ke snížení počtu o 57 obcí. Jednotlivé obce v jádře se nacházely tradičně převážně v jižní části kraje (SO ORP Konice, Přerov a Prostějov). Strana rozšířila svou kmenovou voličskou základnu i do města Olomouc a Kojetín.

Naproti tomu strany ODS a KSČM rozšířily své území volební podpory. Občanští demokraté posílili o 20 obcí. Obce se koncentrovaly v okolí tradičních měst (Olomouc, Prostějov, Šumperk a Jeseník). Ostatní se nacházely především v jižní části okresu Šumperk. Město Hranice se v těchto volbách stalo součástí jádra volební podpory a zůstalo jim až do posledních konaných voleb. Území volební podpory KSČM bylo v roce 2002 tvořeno 255 obcemi. Jednalo se o mírné zvýšení počtu obcí nacházejících se v jádře volební podpory. Obce se, podobně jako v předchozích letech, nacházely po celém kraji, nejvíce v okresech Jeseník a Šumperk, v severní část okresu Olomouc a ve venkovských obcích trojúhelníku mezi městy Olomouc, Prostějov a Přerov. Od volebního jádra KSČM odpadlo (a jak se potvrdilo

v následujících volbách, šlo o ztrátu trvalou) jediné okresní město komunistického jádra podpory – Přerov.

6.2.5 Volby v roce 2006

Jestliže měly strany KDU-ČSL a ČSSD v roce 2002 velký úbytek počtu obcí tvořící území volební podpory, pak v roce 2006 došlo k jejímu velkému nárůstu, což lze zřejmě interpretovat jako důsledek méně příznivého vývoje volebních preferencí pro tyto strany ve městech. Jádro lidovců tvořilo celkem 259 obcí. Oproti předešlým volbám došlo k rozšíření o 54 obcí, KDU-ČSL se díky tomu vlastně vrátila ke stavu v roce 1998 (např. opětovně „vypadl“ Lipník nad Bečvou). Stejně také už nebylo součástí území volební podpory město Olomouc (možnou příčinou mohlo být, že strana v těchto volbách už nekandidovala v koalici s US-DEU). Její největší podpora se shlukovala znovu nejvíce ve venkovském prostoru. Velmi výrazně – o 74 obcí – se rozrostlo i jádro strany ČSSD, která tak v roce 2006 dosáhla maxima v počtu obcí tvořící území volební podpory (shodný počet obcí měla i v roce 2010). Největší podporu strana zaznamenala v okrese Prostějov, dále v západní části okresu Přerov a v severní části okresu Olomouc (SO ORP Uničov). Naopak strana ztratila podporu ve městě Olomouc. Svého územního maxima dosáhla také KSČM, jejichž jádro se skládalo z celkem 268 obcí (rozšíření o 13 obcí). V případě komunistů však nedošlo k výrazné změně oproti předešlému roku. Strana ODS naopak snížila volební podporu o 4 obce. Celkem se území volební podpory skládalo z 52 obcí. Největší koncentrace obcí byla v městech a jejich příměstských oblastech (Olomouc, Prostějov, Šumperk, Jeseník).

6.2.6 Volby v roce 2010

Volby v roce 2010 jsou charakteristické snížením počtu obcí v jádře volební podpory, či její stagnací. Změny se dotkly především KDU-ČSL, které se počty obcí v jádře snížily o 30. Stále však měla strana velkou podporu na východě a jihu kraje. Komunisté měli v těchto volbách nejrozsáhlejší území oproti ostatním stranám. Jádro strany tvořilo celkem 262 obcí (o 6 méně). Bylo stejně jako v předešlých letech podobné, koncentrace obcí byla rovnoměrná po celém kraji. Území volební podpory ODS zahrnovalo 48 obcí. Největší změnou byla ztráta volební podpory ve městě Jeseníku a okolí Olomouce. Naopak získala podporu ve městě Přerov. ČSSD byla jedinou stranou, které stagnoval počet jader volební podpory. Stejně jako v roce 2006 tvořilo jádro 185 obcí. Docházelo k úbytku podpory strany v okolí velkých měst (Olomouc, Prostějov). Zbylé části území volební podpory je rozprostřena po celém kraji.

6.2.7 Volby v roce 2013

V posledním sledovaném roce nejvíce rozšířila své území volební podpory strana ODS, jádro tvořilo celkem 80 obcí (nárůst o 32). Jde zjevně o druhotný důsledek výrazné ztráty volební podpory. Největší koncentraci podpory si strana uchovala v Olomouci a okolí, naopak výrazněji oslabila ve velkých okresních městech (Prostějov, Přerov). Ostatní obce se shlukují po celém kraji. Za zmínku stojí rozšíření podpory v Kojetíně. Komunisté si jednoznačně uchovali své venkovské volební jádro, kterým je strana typická minimálně od roku 2002, tehdy strana měla nejrozsáhlejší území volební podpory. Opírala se o 265 obcí (nárůst o 3). Strana posilovala svou podporu především na východě kraje, jinak nedocházelo k výraznějším změnám. Jádro volební podpory KDU-ČSL se zvýšilo o 20 obcí, na celkem 249. Lidovci tradičně získávali hlasy na venkově (SO ORP Konice, Litovel, jih okresu Šumperk, okolí měst Olomouc, Přerov a Prostějov). Za poznámku stojí rozšíření podpory v Hranicích. Podpora strany ČSSD byla rozprostřena po celém kraji (SO ORP Konice, Litovel, Uničov a Šumperk). Celkem tvořilo jádro volební podpory 147 obcí (pokles o 38). Zajímavé bylo, že se do jádra volební podpory dostalo město Šumperk.

6.3 Stabilní území volební podpory

6.3.1 ČSSD

Stabilní území volební podpory ČSSD se skládalo z 91 obcí. Území se vyskytovala po celém kraji nerovnoměrně. Největší souvislou koncentraci stabilního území zaznamenala strana na severovýchodě okresu Prostějov, dále v SO ORP Uničov, Šternberk, Šumperk a Jeseník. Zastoupeny byly, jak malé obce, tak i velká okresní města (Prostějov, Přerov). Celkové území stabilního jádra odpovídalo asi $\frac{1}{4}$ celkové rozlohy kraje (22,81 %). Stabilní území volební podpory bylo tvořeno především obcemi s počtem obyvatel 499 a méně (39,6 %), dále s počtem obyvatel 500 až 999 (24,2 %) a 2 000 až 4 999 (13,2 %). Nestabilní území volební podpory zahrnovalo celkem 110 obcí. Jednalo se především o obce, které rozšiřovaly stabilní zázemí strany (nejvíce v okrese Přerov).

6.3.2 KSČM

Druhé nejrozsáhlejší území stabilní volební podpory měla strana KSČM, které se skládalo z 217 obcí kraje. Celkový podíl rozlohy stabilního území na rozloze kraje činil 54,39 %. Obce stabilního jádra se shlukovala po celém Olomouckém kraji, nejvíce pak v SO ORP Mohelnice, Zábřeh, dále ve venkovských obcích trojúhelníku měst Olomouc, Přerov, Prostějov a v západní části SO ORP Jeseník a Šumperk. Součástí stabilního jádra nebylo žádné okresní město. Největší podíl zastoupených obcí stabilního území volební podpory byly obce s počtem obyvatel 499 a méně obyvatel (42,4 %). Nestabilní území volební podpory se skládalo ze 73 obcí. Nejvíce se

vyskytovala v okrese Přerov a na hranici okresu Olomouce a Prostějova. Součástí nestabilního území volební podpory bylo jediné okresní město Přerov.

Tab. 10: Počet obcí součástí stabilního a nestabilního území volební podpory sledovaných stran v letech 1992–2013

	Stabilní	Nestabilní	Ostatní	Podíl stabilní [%]
ČSSD	91	110	198	22,81
KSČM	217	73	109	54,39
KDU-ČSL	223	41	135	55,89
ODS	25	24	350	6,27

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

6.3.3 KDU-ČSL

Vůbec nejrozsáhlejší území stabilní volební podpory měla strana KDU-ČSL, které bylo tvořeno 223 obcemi Olomouckého kraje. Stabilní jádro se rozprostíralo po více než polovině celkového území kraje (55,89 %). Nejvíce se obce stabilního jádra seskupovala do tří velkých prostorů. První se nacházel v oblasti čtyř SO ORP (Konice, Litovel, Prostějov a Olomouc). Druhá zahrnovala obce v blízkosti jižní hranice kraje. Poslední byla situována v SO ORP Zábřeh a okolí. Stabilní území volební podpory bylo tvořeno z více jako ½ obcemi (50,7 %), jejíž počet obyvatel nepřesáhl hranici 499 obyvatel. Pokud přičteme k těmto obcím i obce, které velikostně nedosáhly v počtu obyvatel na hranici 1 000, pak zjistíme, že tento součet odpovídá podílu 80,3 %. Křesťanští demokraté tedy měli ve stabilním jádře nejvíce zastoupených obcí, ve kterých žilo maximálně 999 obyvatel. Nestabilní území volební podpory zahrnovalo 41 obcí. Ve většině případů byly obce nestabilního jádra situovány při hranici stabilního území volební podpory strany.

Tab. 11: Počet obcí (dle počtu obyvatel) součástí stabilního území volební podpory sledovaných stran v období 1992–2013

Počet obyvatel	ČSSD		ODS		KSČM		KDU-ČSL	
	Počet	Podíl [%]	Počet	Podíl [%]	Počet	Podíl [%]	Počet	Podíl [%]
499 a méně	36	39,6	5	20,0	92	42,4	113	50,7
500 až 999	22	24,2	4	16,0	65	30,0	66	29,6
1 000 až 1 499	9	9,9	4	16,0	25	11,5	19	8,5
1 500 až 1999	7	7,7	3	12,0	20	9,2	13	5,8
2 000 až 4999	12	13,2	5	20,0	10	4,6	11	4,9
5 000 a více	5	5,5	4	16,0	5	2,3	1	0,4
Celkem	91	100,0	25	100,0	217	100,0	223	100,0

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

6.3.4 ODS

Naopak strana ODS měla ve sledovaném období nejmenší stabilní území volební podpory. Celkově se skládalo z 25 obcí. Strana měla velkou základnu voličů ve třech okresních městech (Olomouci, Prostějově a Šumperku) a jejich přilehlém okolí. Další obce stabilního jádra byla rozseta nerovnoměrně po celém kraji. Celkový podíl rozlohy stabilního území na rozloze kraje činil 6,27 %. Oproti jiným stranám měli občanští demokraté součástí stabilního jádra vysoký podíl obcí, které odpovídaly počtu obyvatel 1 000 a více. Nestabilní území volební podpory bylo tvořeno 22 obcemi. Většina obcí rozšiřovala stabilní zázemí strany okolí velkých měst. Nestabilním jádrem byla například města Přerov, Jeseník nebo Hranice.

6.4 Analýza nejvýraznějších změn volebního chování

V práci budeme zkoumat dvě skupiny obcí, které budeme porovnávat s průměrem kraje. První skupina (v dalším „obce s výrazným nárůstem podpory“) je tvořena obcemi, které v období voleb 1992–1998 nebyly ani jednou součástí území volební podpory strany a následně v období voleb 2006–2013 jí byly vždy. Druhou je skupina obcí (dále „obce s výrazným poklesem podpory“), které v období 1992–2002 vždy byly součástí území volební podpory, následně z něho vypadly a v období 2006–2013 se v něm už neocitly. Tímto krokem jsme si vyčlenili dvě skupiny obcí s nejvýraznější změnou volebního chování ve vztahu k vybraným „tradičním“ politickým stranám. K dalšímu postupu byla k analýze využita data Českého statistického úřadu. V našem případě se jednalo o Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1991 a 2011. Ke srovnání výsledků ze sčítání bylo využito čtyř ukazatelů (podíl obyvatel ve věku 65 a více let, podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním, podíl ekonomicky aktivních obyvatel a podíl věřících obyvatel). Výběr zkoumaných ukazatelů byl víceméně intuitivní a pro účely této práce nebyla prováděna analýza příčin změn vybraných ukazatelů (přirozená změna, stěhování), která by mohla potenciálně naše výsledky zpřesnit.

6.4.1 Obce s výrazným nárůstem volební podpory

Obcí, které vyhověly identifikačnímu kritériu, bylo celkem 32. Nejvíce z nich tvořili sociální demokraté (14 obcí), v závěsu za nimi byla KSČM (13 obcí), občanským a křesťanským demokratům takto patřily 4 obce, resp. 1 obec. Jelikož KDU-ČSL získala jen jednoho svého zástupce (nejedná se o kvalifikovaný vzorek), nebude v této části analýzy zahrnuta.

Ukazatel podílu obyvatel ve věku 65 a více let ukázal, že mezi sčítáními zaznamenaly obce sledovaných stran zestárnutí populace. Největší nárůst této věkové kategorie byl v obcích podporujících nově levicovou stranu KSČM (nárůst o 6 procentních bodů). Strany ODS a ČSSD zaregistrovaly nárůst o 4,6, resp. o 3,3 procentních bodů. Sociální demokraté byli jediní, kteří nedosáhli na změnu krajského trendu, který činil 3,7 %. Mezi

obce, kterým se nejvíce zvýšil podíl obyvatelstva věku 65 a více let byly obce Kamenná (o 9,3 procentních bodů, zastupující nárůst volební podpory ČSSD) a obec Uničov (o 8,3 procentních bodů, zastupující růst volební podpory KSČM).

Tab. 12: Počet obcí s výrazným nárůstem a poklesem území volební podporu mezi lety 1992–1998 a 2006–2013

Strana	Nárůst	Pokles
ČSSD	14	9
ODS	4	0
KSČM	13	7
KDU-ČSL	1	6
Celkem	32	22

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Pokud se podíváme na změnu ukazatele podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, pak zjistíme, že žádná ze stran nedostihla tendenci kraje. Avšak u obcí sledovaných stran došlo v průměru ke zvýšení obyvatel s vysokoškolským diplomem. Nejvíce se ke změně průměru kraje (3,7 %) přiblížili občanští demokraté, kteří se od něj odklonili o 0,7 procentních bodů. KSČM měla v roce 2011 o 2 procentních bodů více „vysokoškoláků“ než v roce 1991, zato sociální demokraté dosáhli nejmenšího nárůstu tohoto ukazatele (nárůst o 0,7 procentních bodů). Obec, která „získala“ mezi lety 1991 a 2011 nejvíce nejvzdělanějšího obyvatelstva byla obec Teplice nad Bečvou (nárůst o 10,3 procentních bodů, zastupující skupinu s nárůstem podpory ODS).

Tab. 13: Změny základních charakteristik obcí s výrazným nárůstem volební podpory mezi lety 1991 a 2011

Strana	65+ [%]	VŠ vzdělání [%]	Věřící [%]	EAO [%]
ČSSD	+3,3	+0,7	-25,2	-3,2
ODS	+4,6	+2,8	-22,3	-2,1
KSČM	+6,0	+2,0	-27,0	-6,0
KDU-ČSL	+4,1	-0,6	-58,5	-3,3
Kraj	+3,7	+3,5	-27,3	-3,3

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Z pohledu religiozity došlo mezi lety 1991 k výraznému úbytku věřícího obyvatelstva v obcích všech politických stran. Nejmenší změnu úbytku zaznamenala ODS (pokles o 22,3 procentních bodů), následována ČSSD (pokles o 25,2 procentních bodů) a KSČM (pokles o 27 procentních bodů). Změna podílu věřícího obyvatelstva kraje byl -27,3 %, tedy v obcích sledovaných stran nedocházelo k takovému úbytku obyvatel s vyznáním než celkově

v kraji. Obcí, ve které došlo k největšímu úbytku podílu věřících mezi lety sčítání, byla obec Věžky (pokles o 60,3 procentních bodů, zastupující volební podporu KSČM).

Stejně jako religiozita, tak i podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se mezi lety 1991 a 2011 snížil. Nejvýrazněji v obcích podporující stranu KSČM, kde došlo k poklesu ukazatele o 6 procentních bodů (jednalo se o větší úbytek než v rámci kraje). Změna ekonomicky aktivního obyvatelstva u ČSSD se nejvíce ze všech stran přibližovala kraji, zato občanští demokraté měli nejmenší úbytek sledovaného ukazatele. Obec, ve které došlo k nejvýraznější změně podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva, byla obec Stínava (pokles o 10,6 procentních bodů, zastupující volební podporu KSČM).

6.4.2 Obce s výrazným poklesem volební podpory

Celkem bylo identifikováno 22 obcí s výrazným poklesem volební podpory. Zastoupeny byly obce s podporou stran ČSSD (9 obcí), KSČM (7 obcí) a KDU-ČSL (6 obcí). Jedinou politickou stranou, která ve výčtu této části analýzy chyběla, byla ODS.

Tab. 14: Změny základních charakteristik obcí s výrazným poklesem volební podpory mezi lety 1991 a 2011

Strana	65+ [%]	VŠ vzdělání [%]	Věřící [%]	EAO [%]
ČSSD	+4,5	+2,8	-24,3	-2,3
ODS	-	-	-	-
KSCM	+6,6	+3,1	-26,3	-5,0
KDU-ČSL	-0,6	+3,1	-38,9	-4,7
Kraj	+3,7	+3,5	-27,3	-3,3

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Podíl obyvatelstva s věkem 65 let a více narostl mezi lety 1991 a 2011 u obcí dvou politických stran (ČSSD a ODS). Obyvatelstvo obcí, ve kterých výrazně vzrostla podpora ČSSD, zaznamenalo nárůst ukazatele o 6,6 procentních bodů, KSČM o 4,5 procentních bodů. Tento nárůst byl vyšší než krajský průměr (3,7 procentních bodů). Jediná strana, která zaznamenala pokles této hranice, byla strana křesťanských demokratů (pokles o 0,6 procentních bodů). K největšímu nárůstu obyvatel ve věku 65 a více došlo mezi sledovanými lety ve městě Přerov (nárůst o 7,5 procentních bodů, zastupující volební podporu KSČM).

Stejně jako v průměru kraje, tak i ve všech zkoumaných obcích se zvýšil podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Nejvýrazněji se zvýšil u obcí, které „ztratila“ KSČM a KDU-ČSL (mezi sčítáními nárůst podílu vysokoškoláků o 3,1 procentních bodů), dále u ČSSD (2,8 procentních bodů). Největší pozitivní změnu toho ukazatele zaznamenala obec

Ohrozim, ve které se navýšil podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním o 8,6 procentních bodů (zastupující ztrátu podpory ČSSD).

Největší úbytek věřícího obyvatelstva mezi sledovanými lety byl zaznamenán u obcí s výrazným poklesem podpory KDU-ČSL (pokles o 38,9 procentních bodů). Zbylé strany směřovaly stejným tempem jako křesťanští demokraté, avšak dosahovaly menšího úbytku ukazatele než průměr kraje. Obcí, ve které došlo k úbytku obyvatelstva, byla obec Nelešovice (pokles o 55,6 procentních bodů). Stejně jako podíl věřícího obyvatelstva klesal, tak i poslední sledovaný ukazatel následoval stejný trend. Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se snižoval ve všech obcích součástí území volební podpory stran. Nejméně v obcích, které odpadly z jádra podpory sociální demokracie (pokles o 2,3 procentního bodu), nejvíce u komunistů (pokles o 5,0 procentního bodu). KSČM a KDU-ČSL dosáhly většího úbytku ekonomicky aktivního obyvatelstva než kraj. Obec Biskupice, patřící do území výrazné ztráty volební podpory KDU-ČSL, měla mezi sčítáními v letech 1991 a 2011 největší ztrátu tohoto ukazatele (pokles o 8,8 procentního bodu).

6.4.3 Zhodnocení obcí s výraznou volební podporou

Obce s výrazným nárůstem volební podpory sledovaných stran se v Olomouckém kraji odlišovaly. Nedochovalo však k velké proměně voličského chování. Sociální demokraté získávali (ztráceli) podporu v obcích, které jsou charakteristické vždy mírnějším přírůstkem obyvatelstva věku 65 a více let a vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Z pohledu religiozity a ekonomické aktivity docházelo naopak k mírnému úbytku. Stejně jako u ČSSD, pak i znakem obcí s výraznou změnou podporou komunistů byl nárůst, ovšem výrazný, staršího voličstva a vysokoškolského obyvatelstva, dále mírný úbytek věřících a výrazný úbytek ekonomicky aktivního obyvatelstva. Další dvě strany se podrobily analýze vždy jen v jedné části, proto jejich hodnocení nebude mít takovou kvalifikovanou hodnotu jako u předešlých dvou stran. Obce s výraznou volební podporou strany ODS byly význačné nejmenším úbytkem ekonomicky aktivního obyvatelstva a podílu věřících, dále pak výrazným nárůstem vysokoškolského obyvatelstva. Změna podpory křesťanských demokratů byla nejvíce spojena se změnami religiozity, resp. případy, kdy docházelo k výraznému úbytku podílu věřících. Dále byly obce charakteristické nárůstem podílu vzdělanosti, mírným poklesem podílu staršího obyvatelstva a výrazným úbytkem ekonomicky aktivního obyvatelstva.

Závěr

Bakalářská práce měla za cíl analyzovat vývoj volebního chování obyvatel Olomouckého kraje ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, resp. České národní rady. Sledovaným časovým obdobím byly volby konané v letech 1992 až 2013. Politické strany, které byly zařazeny do analýzy, byly ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL, tedy tzv. „tradiční“ strany, které v každém volebním období získaly nejméně 5 % hlasů.

Trend volební účasti do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR měl ve sledovém období povětšinou sestupnou tendenci. Nejvyšší účast byla zaznamenána ve volbách v roce 1992 (v kraji i ČR). Nejméně voličů se dostavilo k volebním urnám v roce 2002 (v ČR), resp. v roce 2013 (v kraji). Participace občanů byla ve volbách v Olomouckém kraji vyšší než v republice v letech 1992–2006. Ve zbylých dvou volebních obdobích byla účast nižší než republikový průměr.

Obyvatelé Olomouckého kraje podporují dlouhodobě nadprůměrně stranu ČSSD. Sociální demokraté zvítězili celkem v šesti volebních obdobích. Jen v jednom případě se před tuto levicovou stranu dostala pravicová strana – ODS, která zvítězila ve volbách v roce 1992. Jedním z důvodů byl fakt, že se tehdejší politický systém teprve utvářel a ČSSD hledala ten „správný“ politický směr. Ostatně se občanští demokraté umísťovali ve volbách vždy na druhém místě, kromě posledních voleb v roce 2013, kdy před sebe pustili KSČM.

Komunisté měli v kraji vždy nadprůměrnou volební podporu. Opačným trendem šli naopak občanští demokraté, kteří měli vždy nižší podporu v kraji než v republice. Křesťanští a sociální demokraté zaznamenali podobný trend volební podpory jako KSČM, s výjimkou voleb v roce 2002, resp. 1992.

Stěžejní částí práce byla prostorová analýza území volební podpory na území Olomouckého kraje, která byla rozšířena o vymezení stabilního a nestabilního území volební podpory. Nejrozsáhlejší stabilní území volební podpory měli křesťanští demokraté, jejichž jádro tvořilo celkem 223 obcí. Strana měla stabilně vyšší míru podpory v menších obcích, především s počtem obyvatel menším než 1000. Stabilní jádro strany se kumulovalo v oblastech SO ORP (Konice, Litovel, Prostějov, Olomouc a Zábřeh), zastoupení měla i na jihu kraje. Podobně „venkovský“ je i charakter volební podpory komunistů, kteří měli ve stabilním jádře 217 obcí. Nejvíce se obce koncentrovaly do SO ORP Mohelnice, Zábřeh, dále ve venkovských obcích trojúhelníku měst Olomouc, Přerov, Prostějov a v severní části kraje. Stabilní jádra KDU-ČSL a KSČM se mírně překrývají, charakteristické je, že nezahrnují žádné okresní město. To stabilní jádro sociálních demokratů bylo tvořeno celkem 91 obcemi, které byly zastoupeny jak malými, tak velkými obcemi. Součástí stabilního jádra byla i dvě okresní města

(Přerov, Prostějov). Vůbec nejmenší rozsah stabilního území volební podpory měla ODS. Celkem se skládalo z 25 obcí. Strana měla velkou základnu voličů ve třech okresních městech (Olomouci, Prostějově a Šumperku) a jejich okolí.

V poslední části jsme identifikovali obce s nejvýraznější změnou volební podpory. Obce s relativně rostoucí podporou sociálních demokratů a komunistů byly charakteristické nadprůměrným nárůstem podílu staršího obyvatelstva, a naopak jen mírným růstem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Občanští demokraté „rostli“ především v obcích s výraznějším nárůstem vysokoškolského obyvatelstva a podprůměrným úbytkem ekonomicky aktivního obyvatelstva a počtu věřících. Pro křesťanské demokraty byly nepříznivé demografické změny projevující se nadprůměrným úbytkem podílu věřících a pomalejším tempem stárnutí populace.

Summary

The aim of this Bachelor's thesis was to analyse how the voting behaviour of inhabitants of the Olomouc Region developed during the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic (or, the Czech National Council). The thesis concentrated on the elections held between 1992 and 2013. The analysed political parties included ČSSD (Czech Social Democratic Party), ODS (Civic Democratic Party), KSČM (Communist Party of Bohemia and Moravia) and KDU-ČSL (Christian and Democratic Union – Czechoslovak People's Party). These belong to the so-called "traditional" political parties that gained at least 5% of votes in each election period.

The voter turnout in the analysed period during the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic had a mostly downward trend. The highest electoral participation was recorded in the 1992 elections (both in the Olomouc Region and the Czech Republic). The lowest voter turnout was in 2002 (in the Czech Republic) and in 2013 (in the Region). From 1992 to 2006, the number of voters was higher in the Olomouc Region than in the Czech Republic. In the two remaining election periods, the voter turnout was lower than the national average.

The inhabitants of the Olomouc Region have been supporting ČSSD in the long term. The Social Democrats won in six election periods. This left-wing party was beaten only once by the right-wing party ODS, which won in the 1992 elections. One of the reasons was that the political system at that time was just being formed and that ČSSD was looking for the "right" political orientation. Besides, the Civic Democrats have always come second in the elections, except for the last elections in 2013 when KSČM overtook them.

The Communists have always had above-average electoral support in the Olomouc Region. However, the Civic Democrats experienced an opposite trend because they have always had lower support in the Olomouc Region than in the Czech Republic. The Christian Democrats and The Social Democrats have had similar electoral support as KSČM, except for 2002, respectively for 1992.

The key part of the thesis consists of a spatial analysis of electoral support in the Olomouc Region and it also defines stable and unstable areas of electoral support. The Christian Democrats had the largest stable electoral support area; their core consisted of 223 municipalities. This party had a consistently higher support in smaller municipalities, especially with fewer than 1,000 inhabitants. The stable core of the party has accumulated mainly in the SO ORP areas (Konice, Litovel, Prostějov, Olomouc and Zábřeh) and also in the south of the region. Similarly, electoral support of the Communists had also a "rural" character. Their stable

core comprised of 217 municipalities. Most of them were located in the SO ORP Mohelnice, Zábřeh, rural municipalities of the Olomouc, Přerov and Prostějov triangle and in the northern part of the region. The stable KDU-ČSL and KSČM cores slightly overlapped and they did not include any district towns. On the other hand, the stable core of the Social Democrats consisted of 91 municipalities (both small and large). Two district towns (Přerov, Prostějov) were also part of this core. ODS had the smallest stable electoral support area. In total, it contained 25 municipalities. This party had a large voter base in three district towns (Olomouc, Prostějov and Šumperk) and their surroundings.

The last part of the thesis identified municipalities with the biggest change in electoral support. Municipalities with relatively increasing support of the Social Democrats and Communists had an above-average share of elderly population and, on the other hand, only a moderate number of university-educated inhabitants. Furthermore, the Civic Democrats had a larger voter support in municipalities with an higher number of university-educated people and a below-average number of economically active population and believers. Next, the Christian Democrats experienced unfavourable demographic changes due to an above-average decline in the number of believers and slower population ageing process.

Seznam použité literatury a zdrojů

BLAŽEK, Jiří a Martin KOSTELECKÝ. Geografická analýza výsledků parlamentních voleb v roce 1990. *Sborník České geografické společnosti*. Ročník 1991, sv. 96, č. 1. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, s. 1–14.

BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: [WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. 2017 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickyx-udaju-za-obce-cr>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v Olomouckém kraji*. [online]. 2017 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby* [online]. 2017 [cit. 2017-03-9]. Dostupné z: www.volby.cz

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011*. [online]. 2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/slđb>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje – 2016*. [online]. 2017 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-olomouckeho-kraje-2015>

FŇUKAL, Miloš. *Politická geografie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 80 s. Studijní opory. ISBN 978-80-244-3900-6.

GREGORY, Derek, R. J. JOHNSTON, Geraldine PRATT, Michael J. WATTS, and Sarah WHATMORE eds. *The dictionary of human geography*. 5th ed. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, xvi, 1052 s. ISBN 978-1-4051-3288-6.

CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-4700-2.

JEHLIČKA, Petr a Luděk SÝKORA. Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990). *Sborník České geografické společnosti*. Ročník 1991, sv. 96, č. 2. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, s. 81–95.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, 273 s. ISBN 8086031136.

KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, 486 s. ISBN 80-869-4601-0.

OBČANSKÁ DEMOKRATICKÁ STRANA. *Občanská demokratická strana* [online]. 2017 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/>

PINK, Michal a Aneta VALTEROVÁ. Volby do Poslanecké sněmovny České republiky 2010 a jejich „alternativní“ výstupy. *Středoevropské politické studie*. 2010. Ročník XII, Číslo 2-3, s. 142-158. ISSN 1212-7817

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: www.psp.cz

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Volby Poslanecká sněmovny* [online]. 2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=38>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sbírka zákonů a mezinárodních smluv* [online]. 2017 [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw>

ŘEHÁKOVÁ, Blanka. Předčasné volby 1998: Volební chování různých skupin voličů. *Sociologický časopis*. 1999, Vol. 35 (No. 3: 311-334)

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Administrativní členění Olomouckého kraje

Příloha č. 2: Seznam obcí okresu Olomouc

Příloha č. 3: Seznam obcí okresu Prostějov

Příloha č. 4: Seznam obcí okresu Přerov

Příloha č. 5: Seznam obcí okresu Šumperk

Příloha č. 6: Seznam obcí okresu Jeseník

Příloha č. 7: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 1992

Příloha č. 8: Území volební podpory koalice ODS a KDS v Olomouckém kraji v roce 1992

Příloha č. 9: Území volební podpory koalice Levý blok v Olomouckém kraji v roce 1992

Příloha č. 10: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 1992

Příloha č. 11: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 1996

Příloha č. 12: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 1996

Příloha č. 13: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 1996

Příloha č. 14: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 1996

Příloha č. 15: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 1998

Příloha č. 16: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 1998

Příloha č. 17: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 1998

Příloha č. 18: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 1998

Příloha č. 19: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 2002

Příloha č. 20: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 2002

Příloha č. 21: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 2002

Příloha č. 22: Území volební podpory koalice KDU-ČSL a US-DEU v Olomouckém kraji v roce 1992

Příloha č. 23: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 2006

Příloha č. 24: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 2006

Příloha č. 25: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 2006

Příloha č. 26: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 2006

Příloha č. 27: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 2010

Příloha č. 28: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 2010

Příloha č. 29: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 2010

Příloha č. 30: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 2010

Příloha č. 31: Území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v roce 2013

Příloha č. 32: Území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v roce 2013

Příloha č. 33: Území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v roce 2013

Příloha č. 34: Území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v roce 2013

Příloha č. 35: Stabilní a nestabilní území volební podpory ČSSD v Olomouckém kraji v letech 1992–2013

Příloha č. 36: Stabilní a nestabilní území volební podpory ODS v Olomouckém kraji v letech 1992–2013

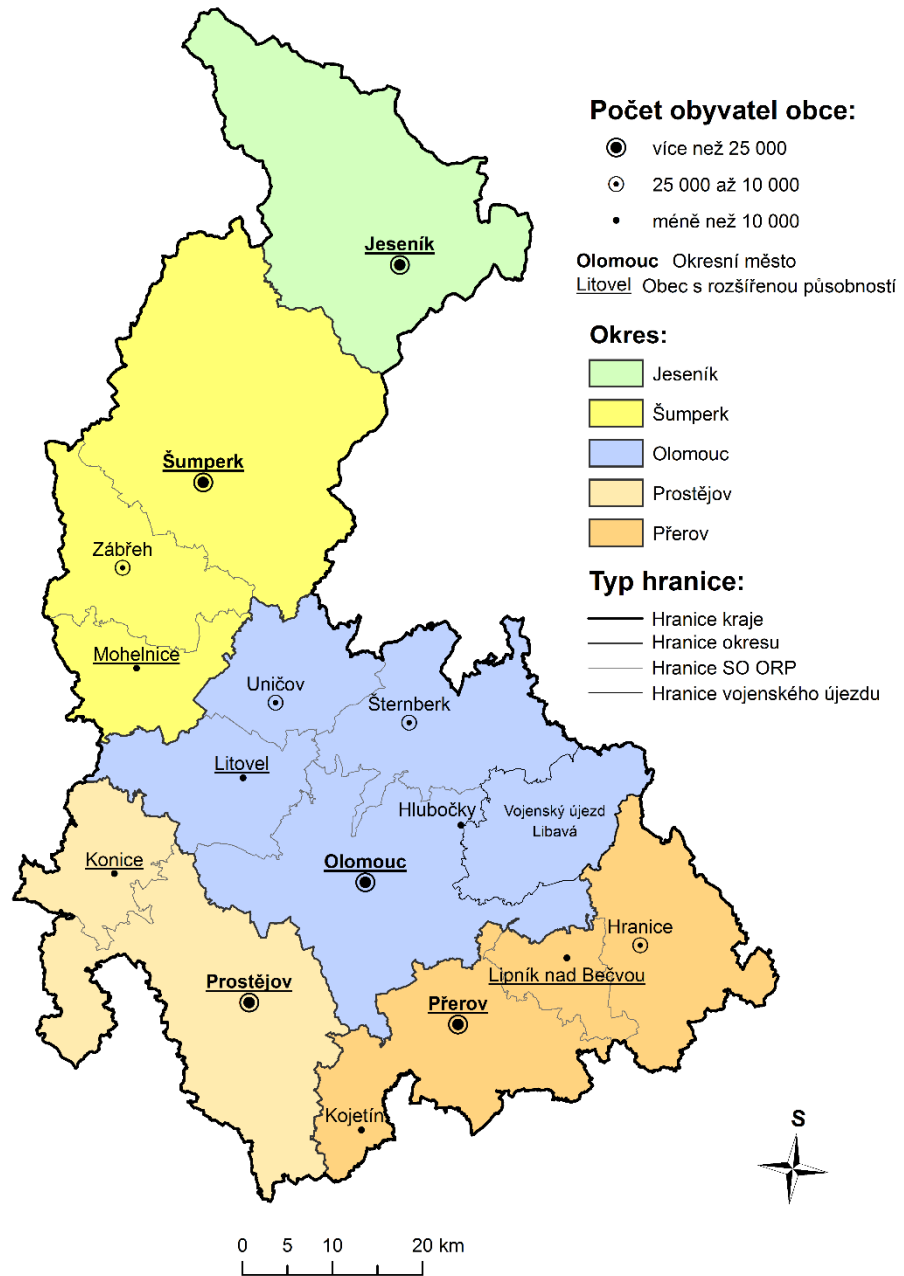
Příloha č. 37: Stabilní a nestabilní území volební podpory KSČM v Olomouckém kraji v letech 1992–2013

Příloha č. 38: Stabilní a nestabilní území volební podpory KDU-ČSL v Olomouckém kraji v letech 1992–2013

Příloha č. 39: Obce s nejvýraznějším nárůstem volební podpory v Olomouckém kraji v letech 1992– 2013

Příloha č. 40: Obce s nejvýraznějším poklesem volební podpory v Olomouckém kraji v letech 1992– 2013

ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ OLOMOUCKÉHO KRAJE (K 1. 1. 2016)

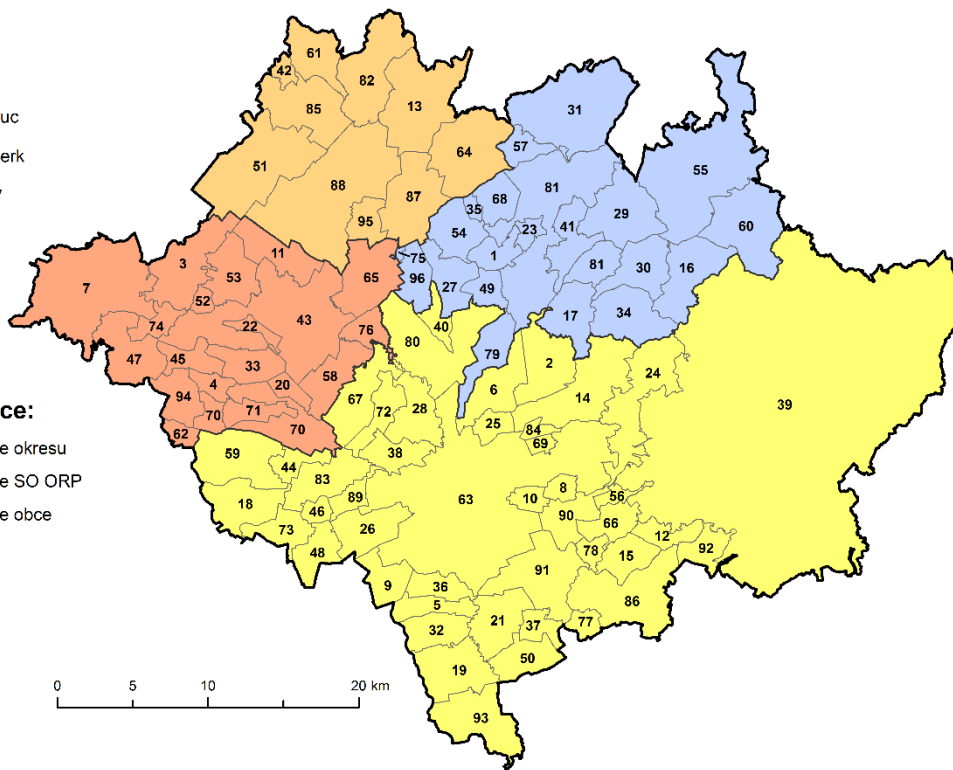
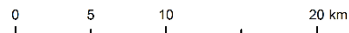
SEZNAM OBCÍ OKRESU OLOMOUC (K 1. 1. 2014)

SO ORP:

- Litovel
- Olomouc
- Šternberk
- Uničov

Typ hranice:

- Hranice okresu
- Hranice SO ORP
- Hranice obce

1 Babice	49 Lužice
2 Bělkovice-Laštany	50 Majetín
3 Bílá Lhota	51 Medlov
4 Bílsko	52 Měrotín
5 Blátec	53 Mladěč
6 Bohuňovice	54 Mladějovice
7 Bouzov	55 Moravský Beroun
8 Bukovany	56 Mirsklesy
9 Bystrovice	57 Mutkov
10 Bystrovany	58 Náklo
11 Cervenka	59 Náměšť na Hané
12 Daskabát	60 Norberčany
13 Dlouhá Loučka	61 Nová Hradečná
14 Dolany	62 Olbramice
15 Doloplazy	63 Olomouc
16 Domašov nad Bystřicí	64 Paseka
17 Domašov u Šternberka	65 Přovice
18 Drahanovice	66 Přáslavice
19 Dub nad Moravou	67 Příkazy
20 Dubčany	68 Řídic
21 Grygov	69 Samotínský
22 Haňovice	70 Senice na Hané
23 Hlásnice	71 Senička
24 Hlubočky	72 Skrběň
25 Hlušovice	73 Slatinice
26 Hněvoštin	74 Slavětín
27 Hnojlice	75 Strukov
28 Horka nad Moravou	76 Střeň
29 Horní Loděnice	77 Suchonice
30 Hraničné Petrovice	78 Svěsrdlice
31 Huzová	79 Štarnov
32 Charváty	80 Štěpánov
33 Chalina	81 Šternberk
34 Jivová	82 Sumvald
35 Komárov	83 Těšovice
36 Kozušany-Tážaly	84 Továř
37 Krčmaň	85 Troubelice
38 Křelov-Břuchotín	86 Tršice
39 Libavá	87 Újezd
40 Liboš	88 Uničov
41 Lipina	89 Ústín
42 Lipinka	90 Velká Bystřice
43 Litovel	91 Velký Týnec
44 Loučany	92 Velký Újezd
45 Loučka	93 Věrovany
46 Luběnice	94 Vilémov
47 Luká	95 Želčevovice
48 Lutín	96 Žerotín

Zdroje dat: ArcČR
Pozn.: SO ORP (Správní obvod obce s rozšířenou působností)

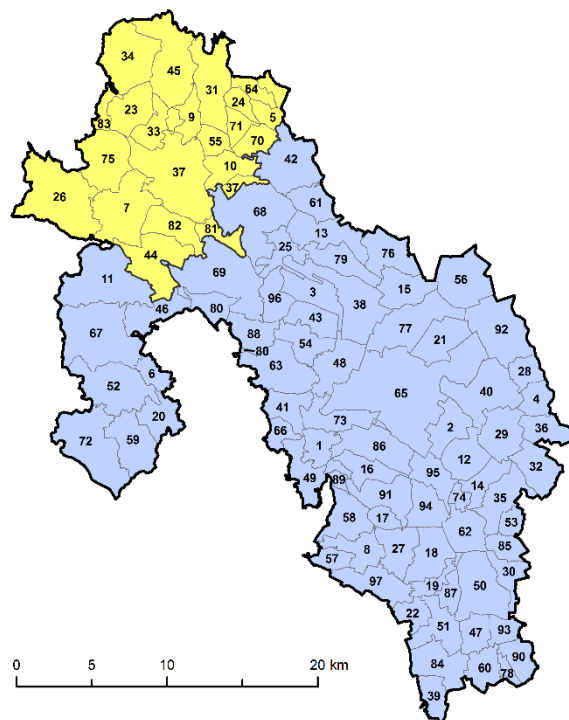
SEZNAM OBCÍ OKRESU PROSTĚJOV (K 1. 1. 2014)

SO ORP:

- Konice
- Prostějov

Typ hranice:

- Hranice okresu
- Hranice SO ORP
- Hranice obce

1 Aojzov	50 Němčice nad Hanou
2 Bedihošť	51 Nezamyslice
3 Bilovice-Lutotín	52 Niva
4 Biskupice	53 Obědkovice
5 Bohuslavice	54 Ohrozim
6 Bousín	55 Ochoz
7 Brodek u Konice	56 Olšany u Prostějova
8 Brodek u Prostějova	57 Ondratice
9 Březsko	58 Otaslavice
10 Budětsko	59 Otínoves
11 Buková	60 Pavlovice u Kojetína
12 Čehovice	61 Pětnín
13 Čechy pod Kosířem	62 Pivín
14 Čelčice	63 Plumlov
15 Čelechovice na Hané	64 Polomí
16 Dětkovice	65 Prostějov
17 Dobrochov	66 Prostějovičky
18 Dobromilice	67 Protivanov
19 Doloplazy	68 Přemyslovice
20 Drahaný	69 Ptení
21 Držovice	70 Raková u Konice
22 Dřevnovice	71 Rakůvka
23 Džbel	72 Rozstání
24 Hačky	73 Soloutky
25 Hlučov	74 Skalka
26 Horní Štěpánov	75 Skřípov
27 Hradčany-Koberčice	76 Slatinky
28 Hrdibořice	77 Smržice
29 Hrubčice	78 Srčce
30 Hruška	79 Stařechovice
31 Hvozd	80 Stínava
32 Ivaň	81 Stražisko
33 Jesenec	82 Suchdol
34 Kladky	83 Šubířov
35 Klenovice na Hané	84 Tiřtín
36 Klopětovice	85 Tvorovice
37 Konice	86 Určice
38 Kostelec na Hané	87 Víceměřice
39 Koválovice-Osířany	88 Vícov
40 Kralce na Hané	89 Vincencov
41 Krumsín	90 Vitčice
42 Laškov	91 Vranovice-Kelčice
43 Lešany	92 Vrbátky
44 Lipová	93 Vrchoslavice
45 Ludmírov	94 Vřesovice
46 Malé Hradisko	95 Výšovice
47 Mořice	96 Zdětín
48 Mostkovice	97 Želoz
49 Myslejovice	

Zdroje dat: ArcČR

Pozn.: SO ORP (Správní obvod obce s rozšířenou působností)

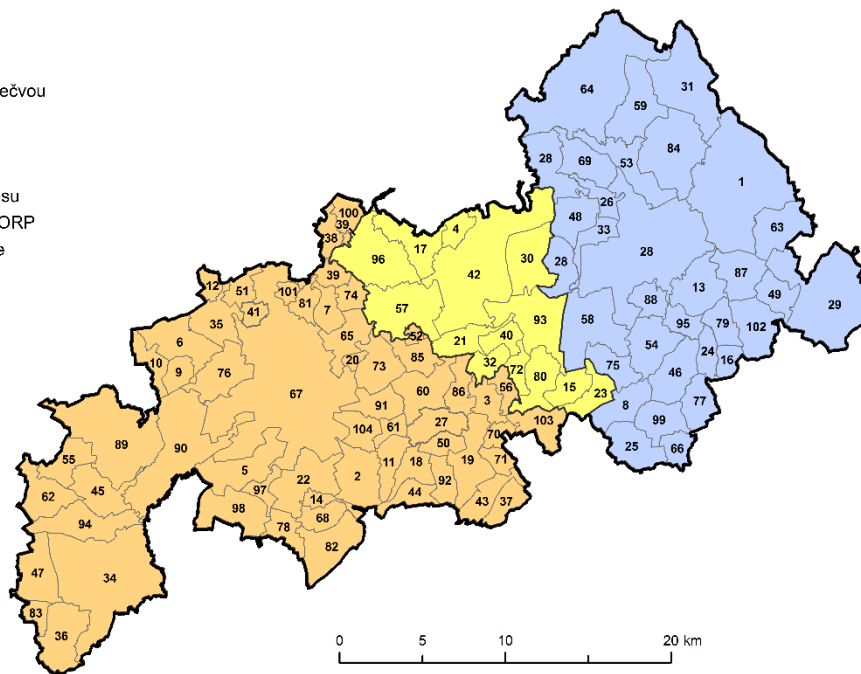
SEZNAM OBCÍ OKRESU PŘEROV (K 1. 1. 2014)

SO ORP:

- Hranice
- Lipník nad Bečvou
- Přerov

Typ hranice:

- Hranice okresu
- Hranice SO ORP
- Hranice obce

1 Bělotín	53 Olšovec
2 Beňov	54 Opatovice
3 Bezuchov	55 Oplocany
4 Bohuslávky	56 Oprostovice
5 Bochoř	57 Osek nad Bečvou
6 Brodek u Přerova	58 Pařovice
7 Buk	59 Partutovice
8 Býžkovice	60 Pavlovice u Přerova
9 Císařov	61 Podolí
10 Citov	62 Polkovice
11 Čechy	63 Polom
12 Čelechovice	64 Potštát
13 Černotín	65 Prosenice
14 Dobruče	66 Provodovice
15 Dolní Nětčice	67 Přerov
16 Dolní Těšice	68 Přestavky
17 Dolní Újezd	69 Radíkov
18 Domaželice	70 Radkova Lhota
19 Dřevohostice	71 Radkovy
20 Grymov	72 Radotín
21 Hlinsko	73 Radslavice
22 Horní Moštěnice	74 Radvanice
23 Horní Nětčice	75 Rakov
24 Horní Těšice	76 Rokytnice
25 Horní Újezd	77 Rouské
26 Hrabůvka	78 Říkovice
27 Hradčany	79 Skalička
28 Hranice	80 Soběchleby
29 Hustopeče nad Bečvou	81 Soblíšky
30 Jezernice	82 Stará Ves
31 Jindřichov	83 Stříbrnice
32 Kladnky	84 Střítež nad Ludinou
33 Klokočí	85 Sušice
34 Kojetín	86 Šišma
35 Kokory	87 Špičky
36 Křenovice	88 Teplice nad Bečvou
37 Křtomil	89 Tovačov
38 Lazníčky	90 Troubky
39 Lazníky	91 Tučín
40 Lhota	92 Turovice
41 Lhotka	93 Týn nad Bečvou
42 Lipník nad Bečvou	94 Uhřetice
43 Lípová	95 Ústí
44 Lišná	96 Veselíčko
45 Lobodice	97 Věžky
46 Malhotice	98 Vlkoš
47 Měrovice nad Hanou	99 Všechovice
48 Milenov	100 Vykleky
49 Milotice nad Bečvou	101 Zábeštní Lhota
50 Nahošovice	102 Zámrský
51 Nelešovice	103 Zákovice
52 Oldřichov	104 Želatovice

Zdroje dat: ArcČR

Pozn.: SO ORP (Správní obvod obce s rozšířenou působností)

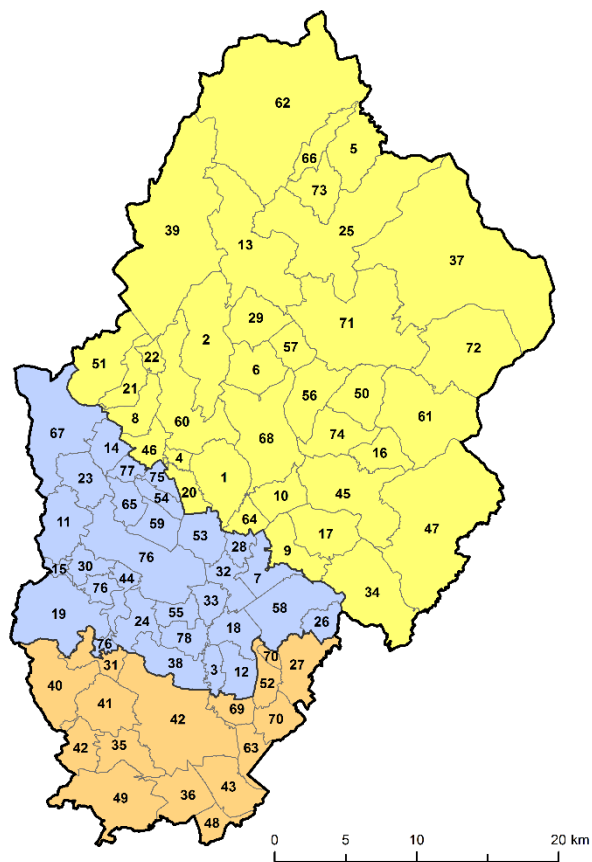
SEZNAM OBCÍ OKRESU ŠUMPERK (K 1. 1. 2014)

SO ORP:

- Mohelnice
- Zábřeh
- Šumperk

Typ hranice:

- Hranice okresu
- Hranice SO ORP
- Hranice obce

1 Bludov	40 Maletín
2 Bohdíkov	41 Mírov
3 Bohuslavice	42 Mohelnice
4 Bohutín	43 Moravčany
5 Branná	44 Nemile
6 Bratrušov	45 Nový Malín
7 Brníčko	46 Olšany
8 Bušín	47 Oskava
9 Dlouhomilov	48 Palonín
10 Dolní Studénky	49 Pavlov
11 Drozdov	50 Petrov nad Desnou
12 Dubicko	51 Písařov
13 Hanušovice	52 Police
14 Horní Studénky	53 Postřelmov
15 Hoštejn	54 Postřelmávek
16 Hraběšice	55 Rájec
17 Hrabšířín	56 Rapotín
18 Hrabová	57 Rejchartice
19 Hynčína	58 Rohle
20 Chromeč	59 Rovensko
21 Jakubovice	60 Ruda nad Moravou
22 Janoušov	61 Sobotín
23 Jedlí	62 Staré Město
24 Jestřebí	63 Stavenice
25 Jindřichov	64 Sudkov
26 Kamenná	65 Svěbohov
27 Klopina	66 Šléglův
28 Kolšov	67 Štítý
29 Koprivná	68 Šumperk
30 Kosov	69 Třeština
31 Krchleby	70 Úsov
32 Lesnice	71 Velké Losiny
33 Leština	72 Vernířovice
34 Libina	73 Vikantice
35 Lišnice	74 Víkyřovice
36 Loštice	75 Vyšehorí
37 Loučná nad Desnou	76 Zábřeh
38 Lukavice	77 Zborov
39 Malá Morava	78 Zvole

Zdroje dat: ArcČR

Pozn.: SO ORP (Správní obvod obce s rozšířenou působností)

SEZNAM OBCÍ OKRESU JESENÍK (K 1. 1. 2014)

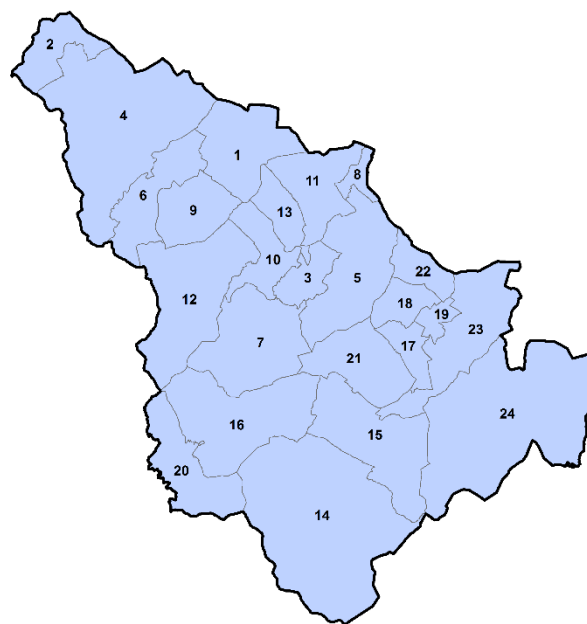
OKRES:

 Jeseník

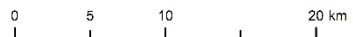
Typ hranice:

 Hranice okresu

 Hranice obce

- 1 Bernartice
- 2 Bílá Voda
- 3 Černá Voda
- 4 Javorník
- 5 Stará Červená Voda
- 6 Uhelná
- 7 Vápenná
- 8 Vidnava
- 9 Vlčice
- 10 Žulová
- 11 Velká Kraš
- 12 Skorošice
- 13 Kobylá nad Vidnavkou
- 14 Bělá pod Pradědem
- 15 Jeseník
- 16 Lipová-lázně
- 17 Písečná
- 18 Supikovice
- 19 Hradec-Nová Ves
- 20 Ostružná
- 21 Česká Ves
- 22 Velké Kunětice
- 23 Mikulovice
- 24 Zlaté Hory

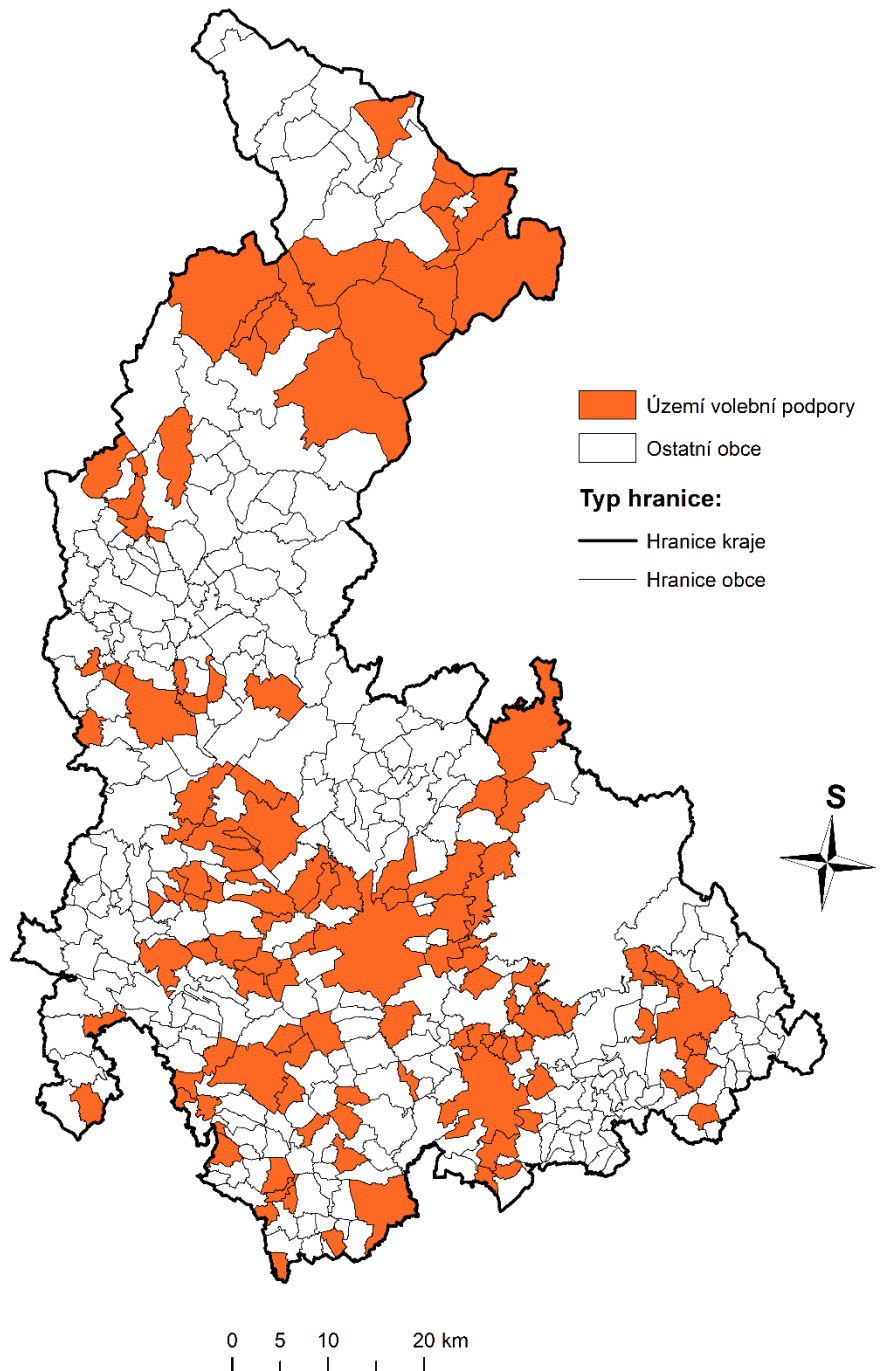

Zdroje dat: ArcČR

Pozn.: SO ORP (Správní obvod obce s rozšířenou působností)

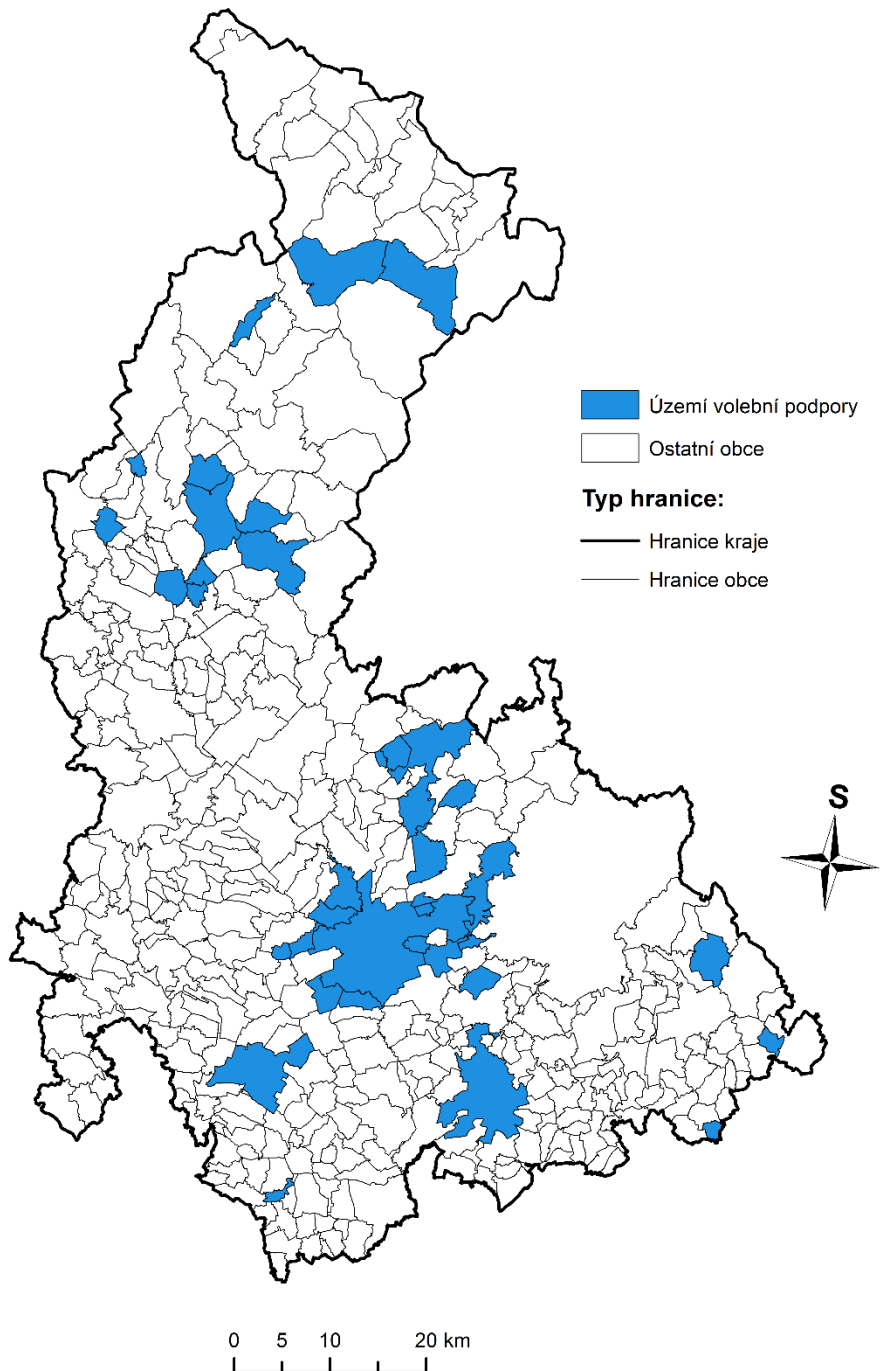
ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

Česká národní rada v roce 1992

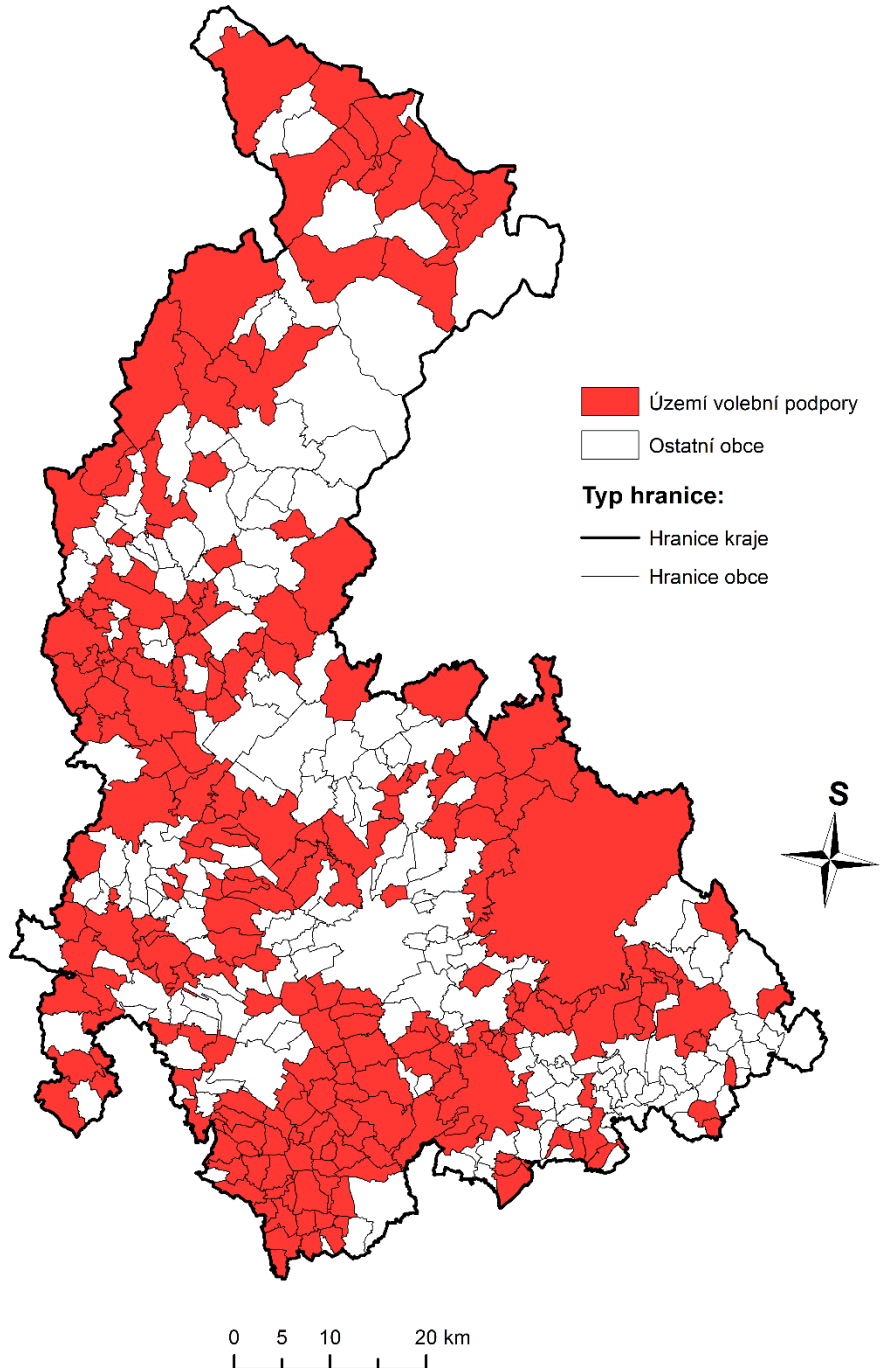
Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KOALICE ODS A KDS V OLOMOUCKÉM KRAJI Česká národní rada v roce 1992

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

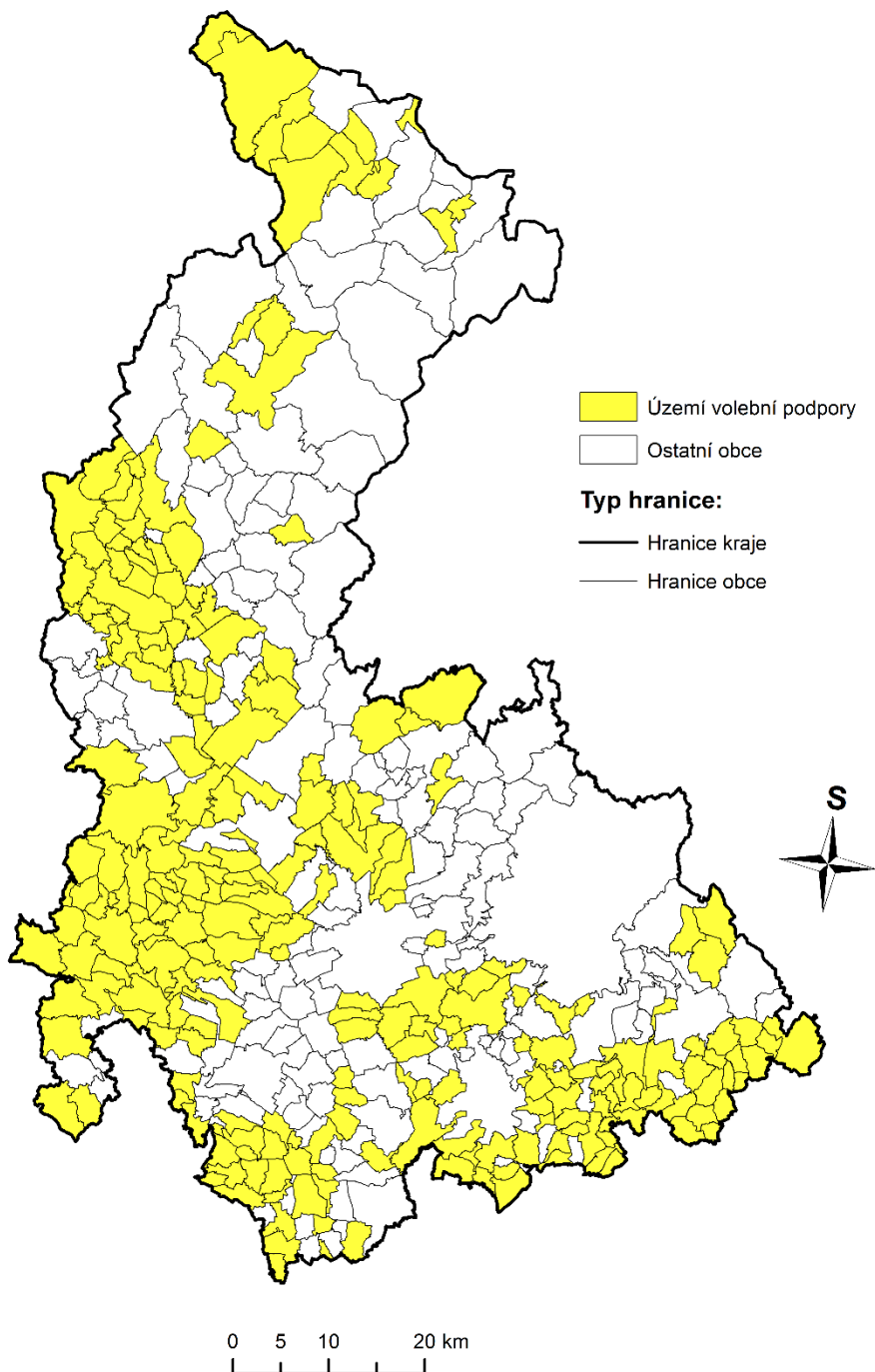
ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KOALICE LEVÝ BLOK V OLOMOUCKÉM KRAJI Česká národní rada v roce 1992

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

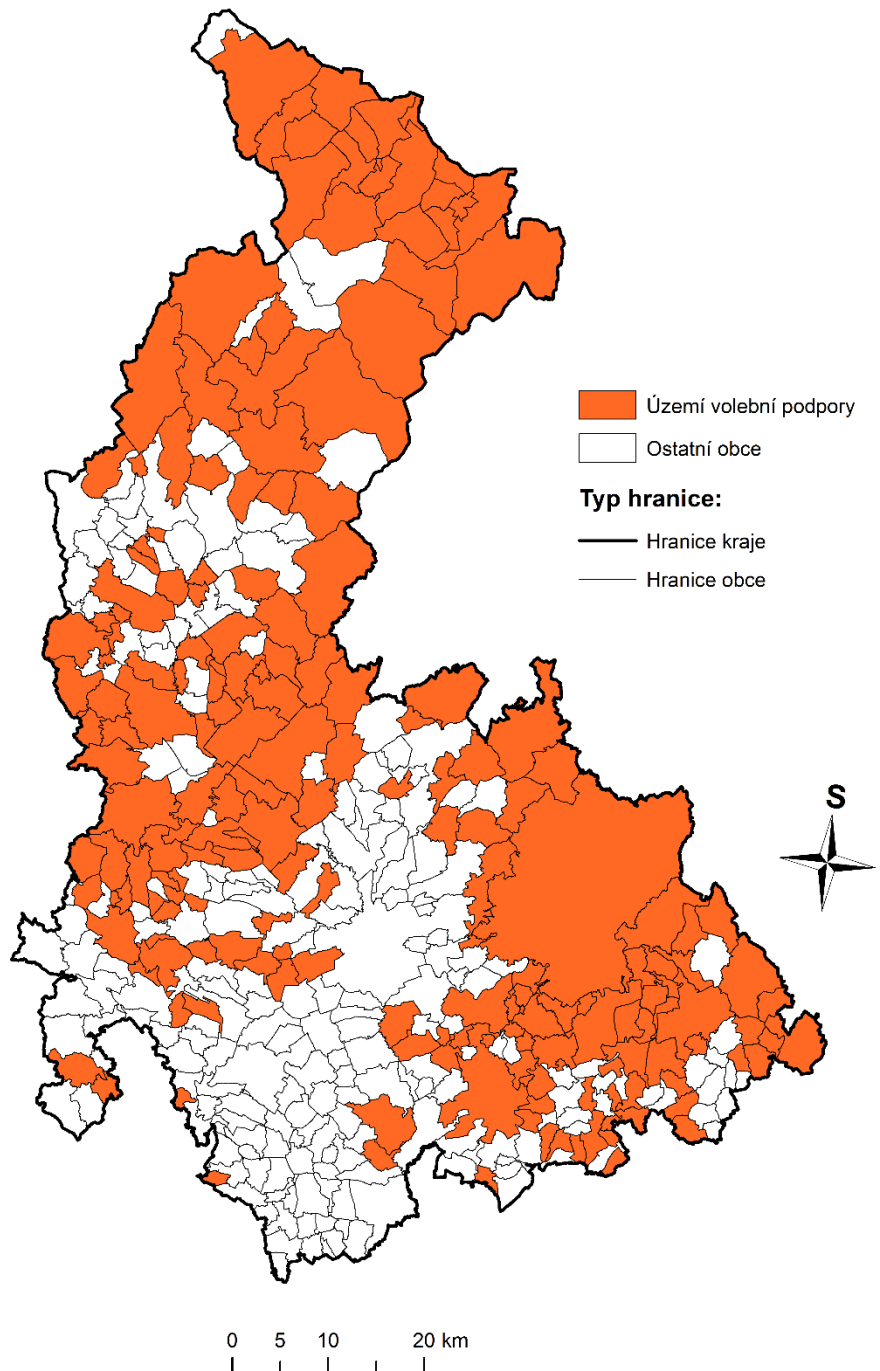
Česká národní rada v roce 1992

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

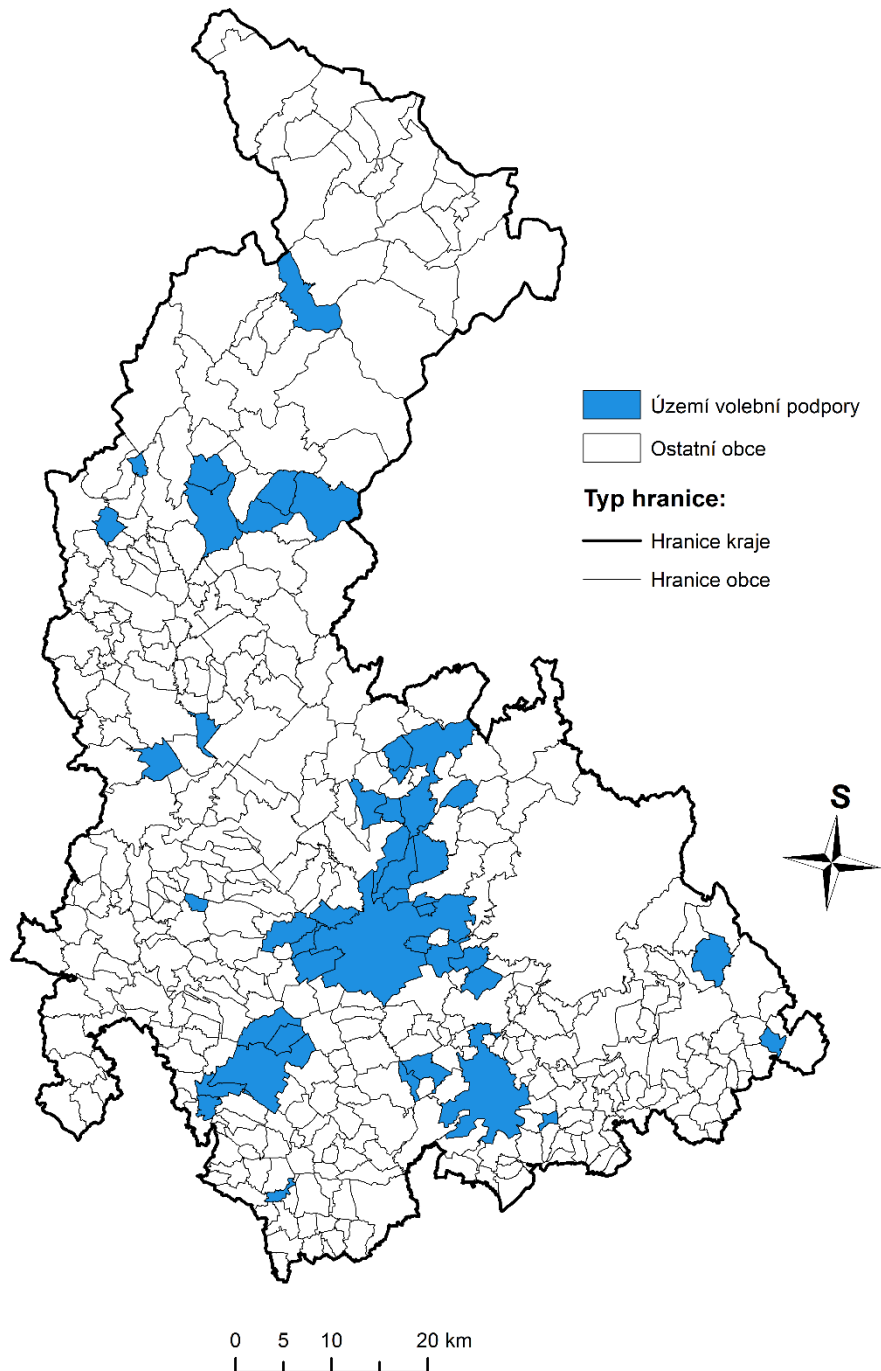
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1996

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

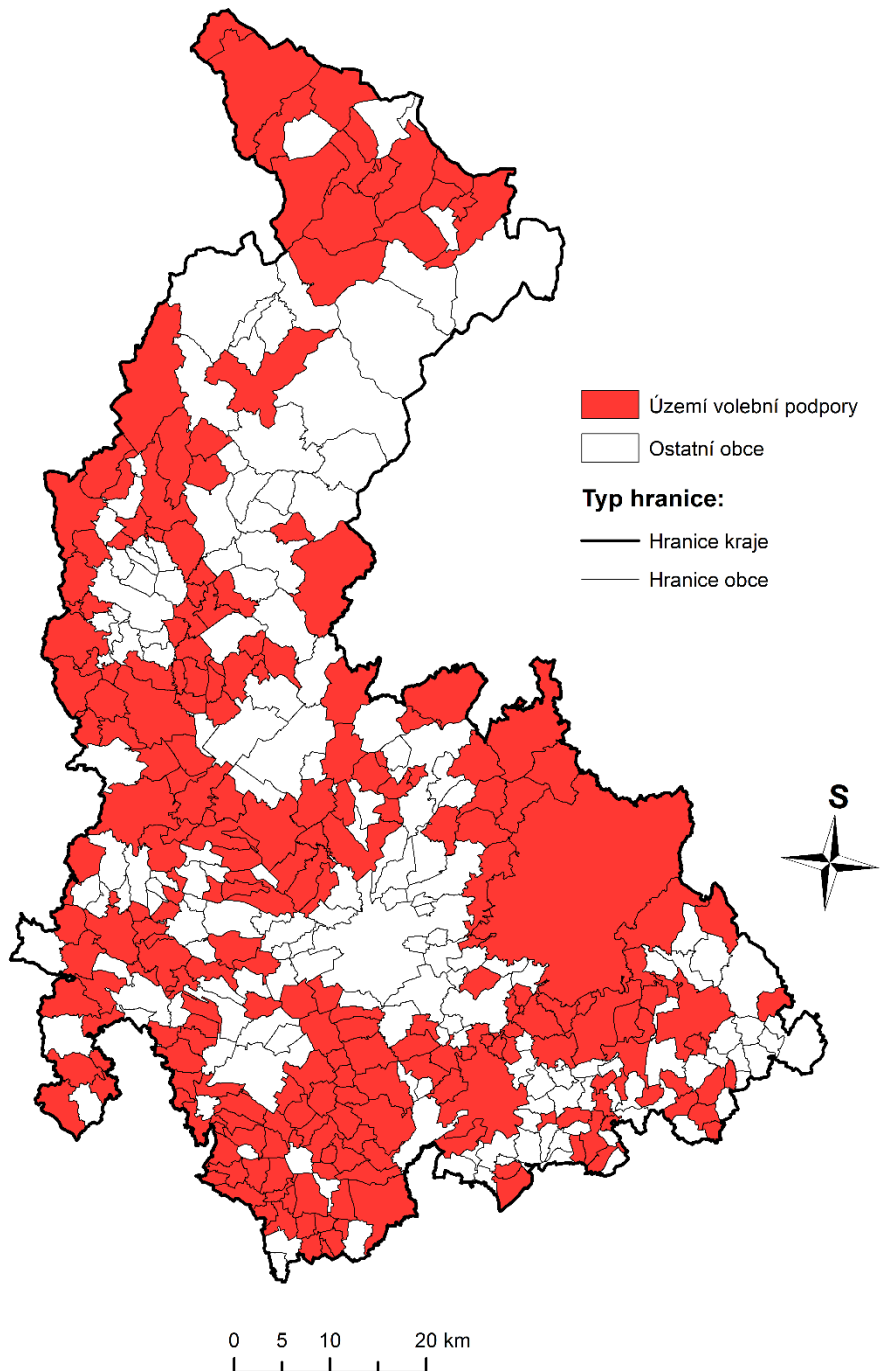
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1996

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1996

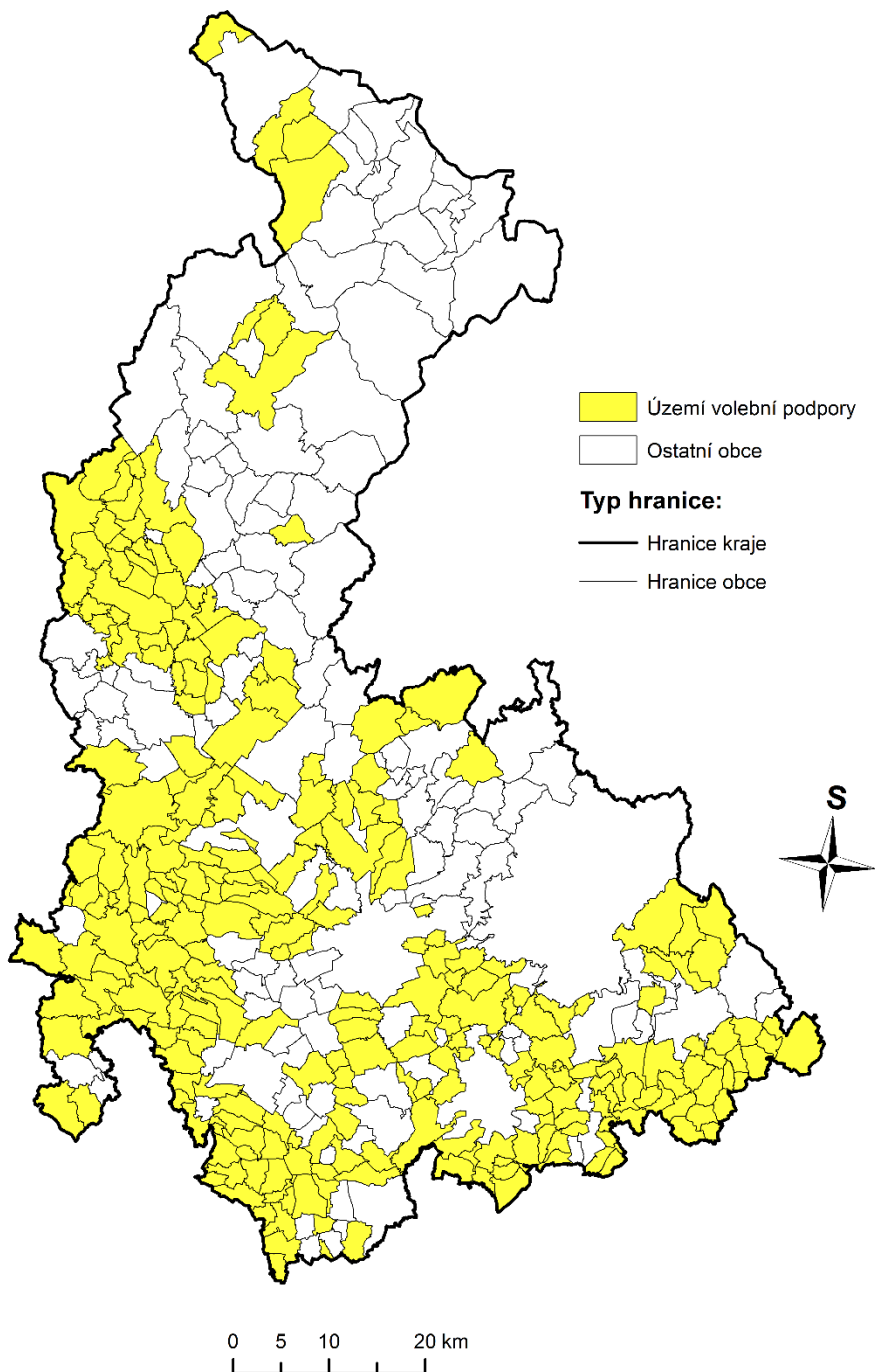

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

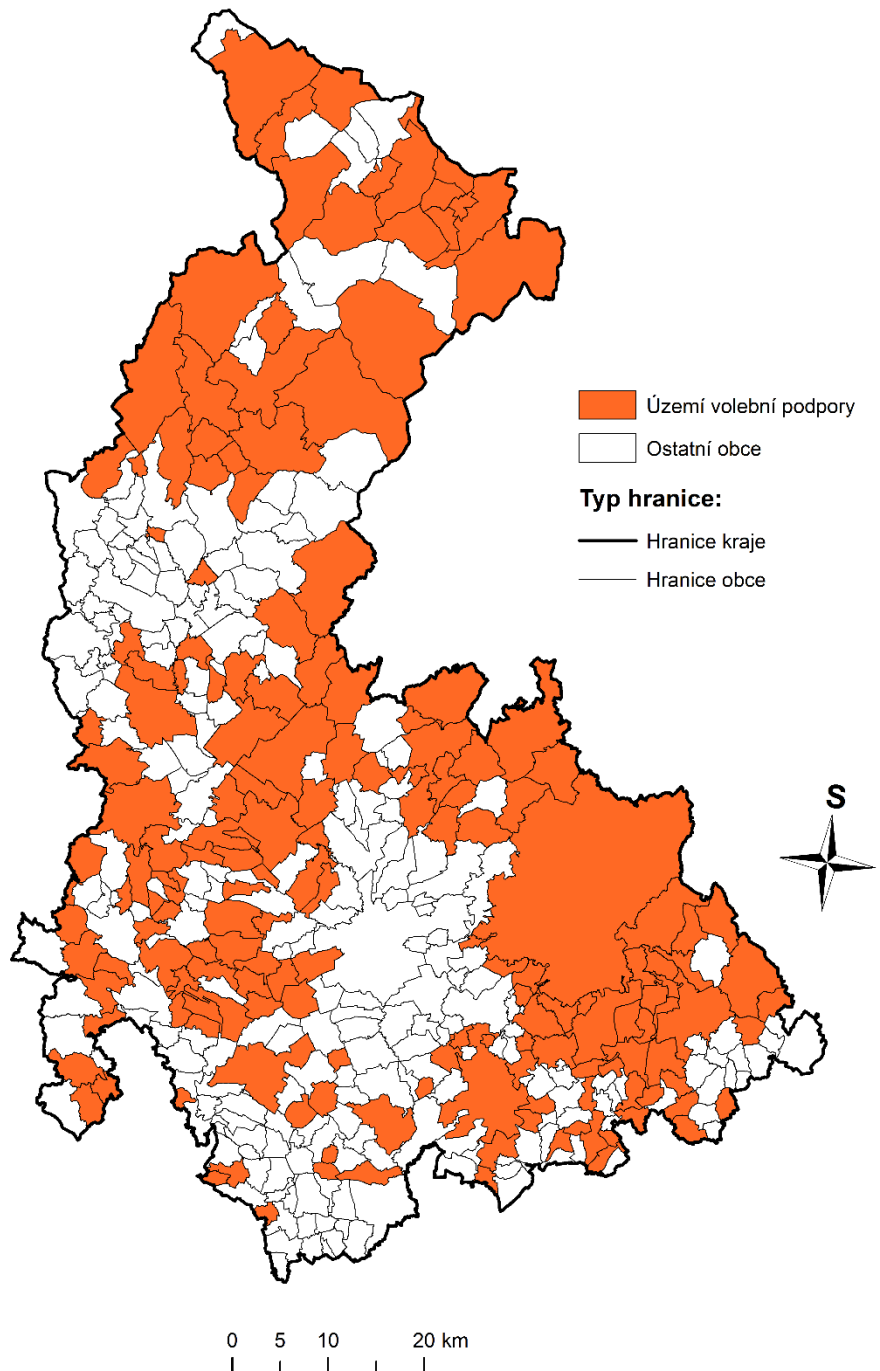
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1996

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

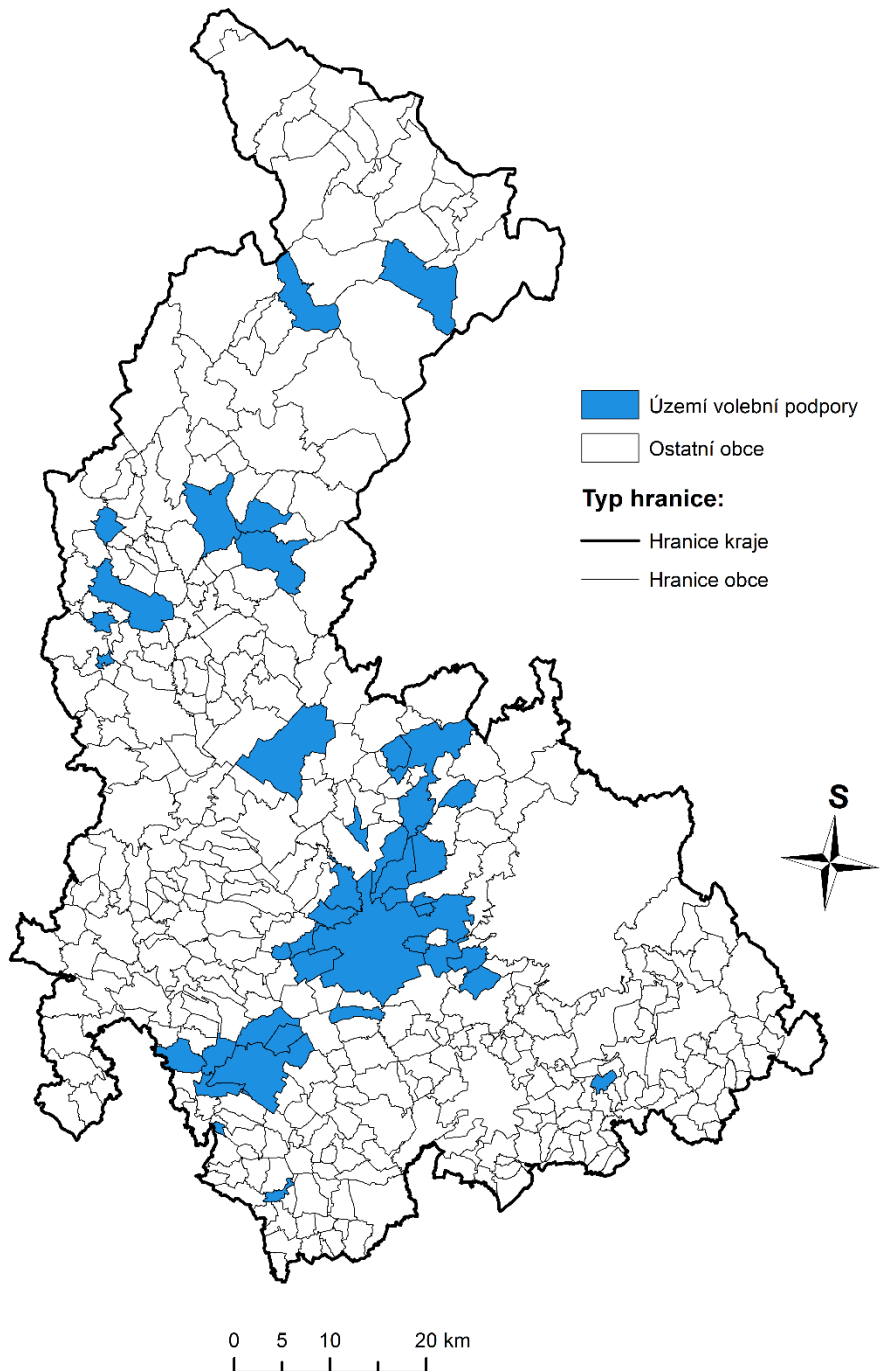
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1998

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

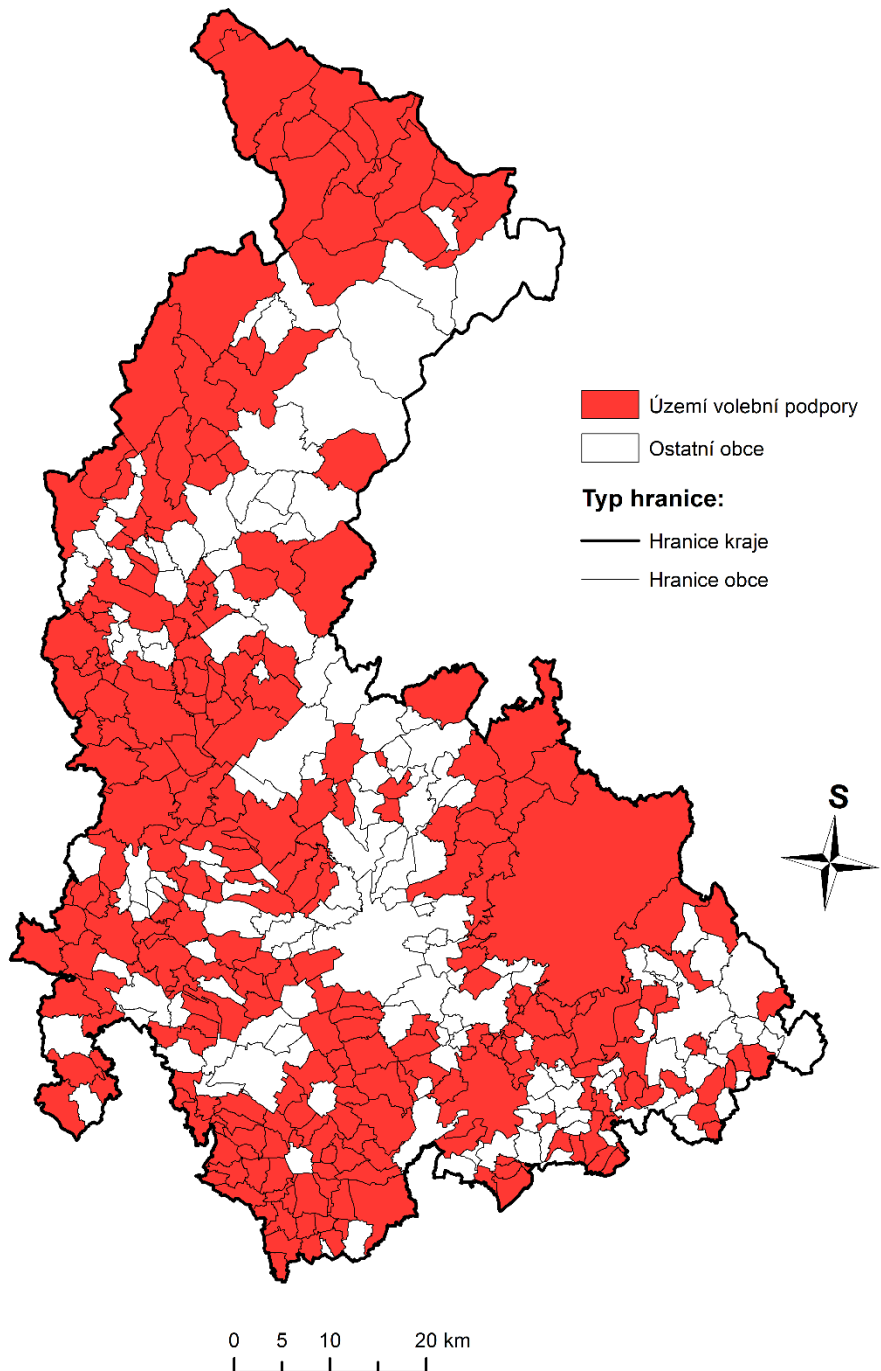
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1998

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

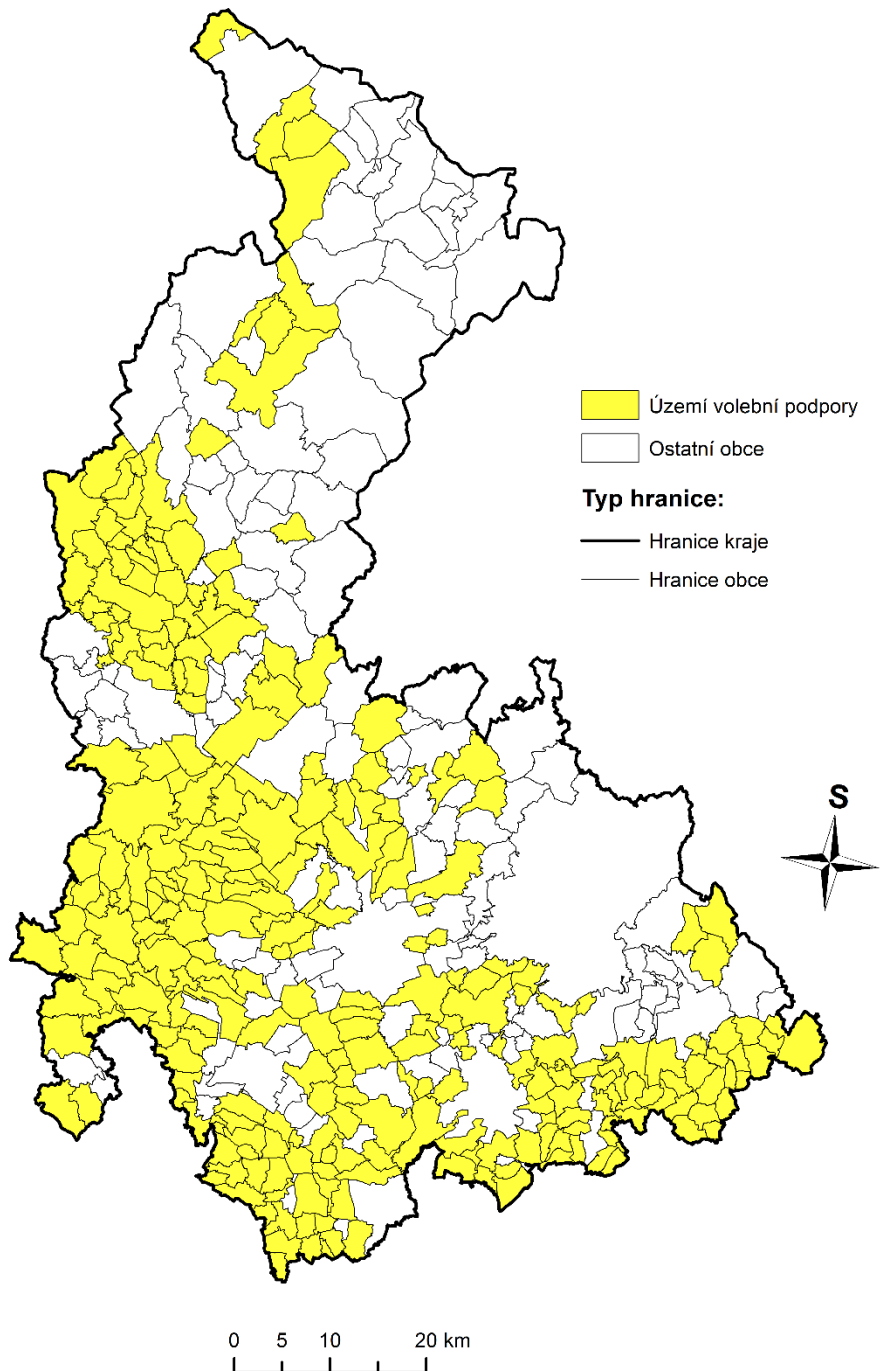
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1998

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

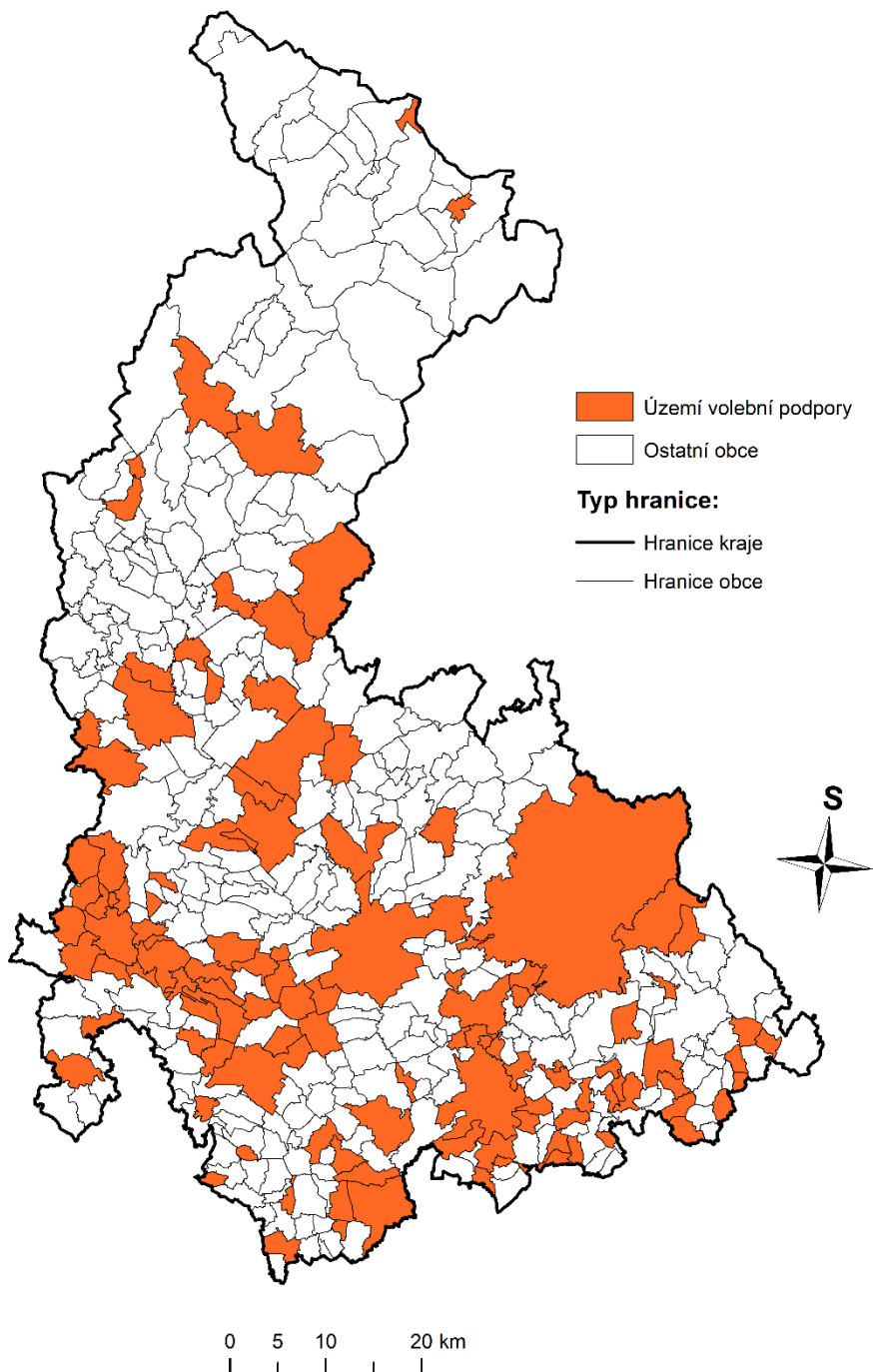
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 1998

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

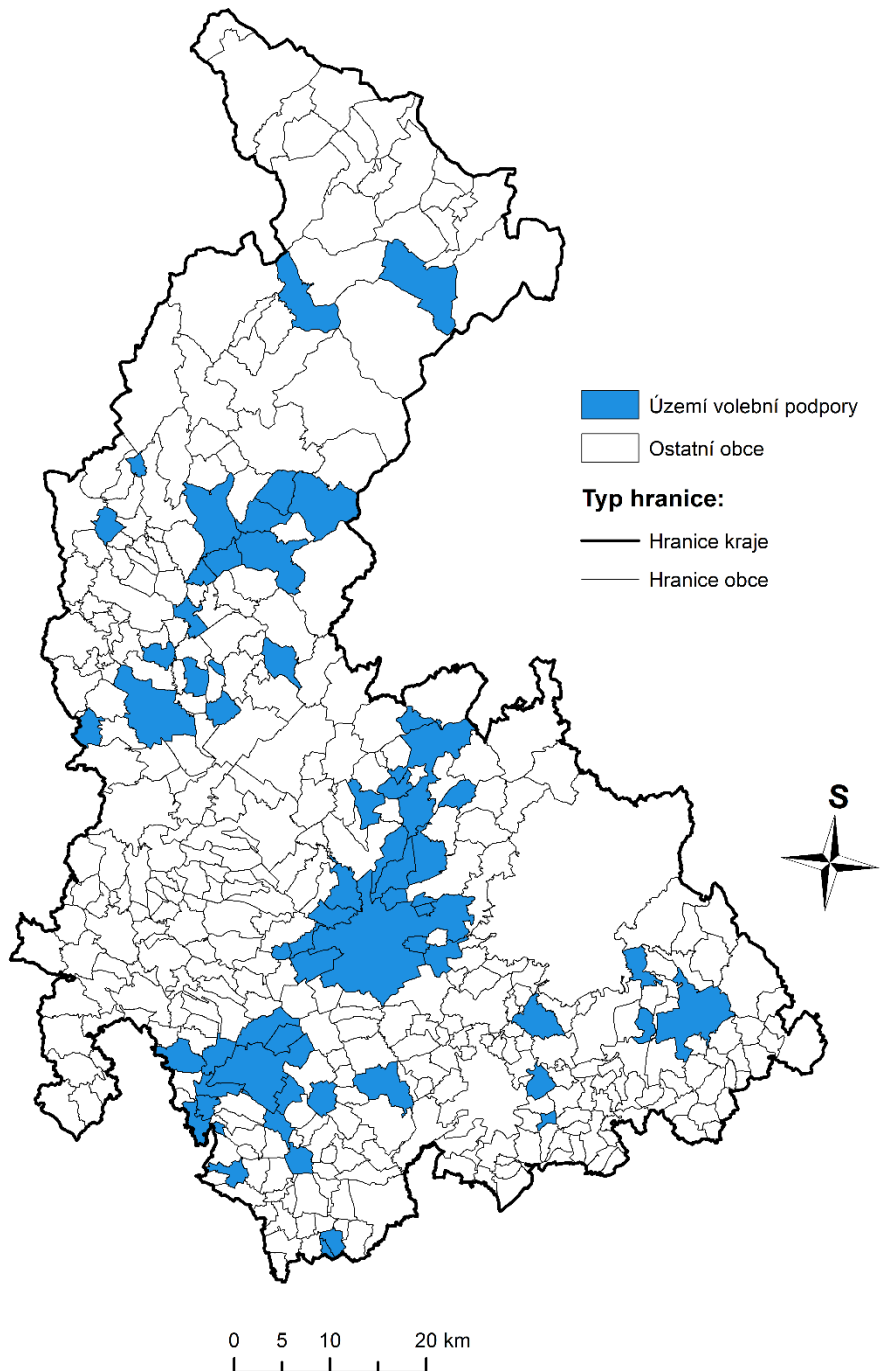
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2002

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

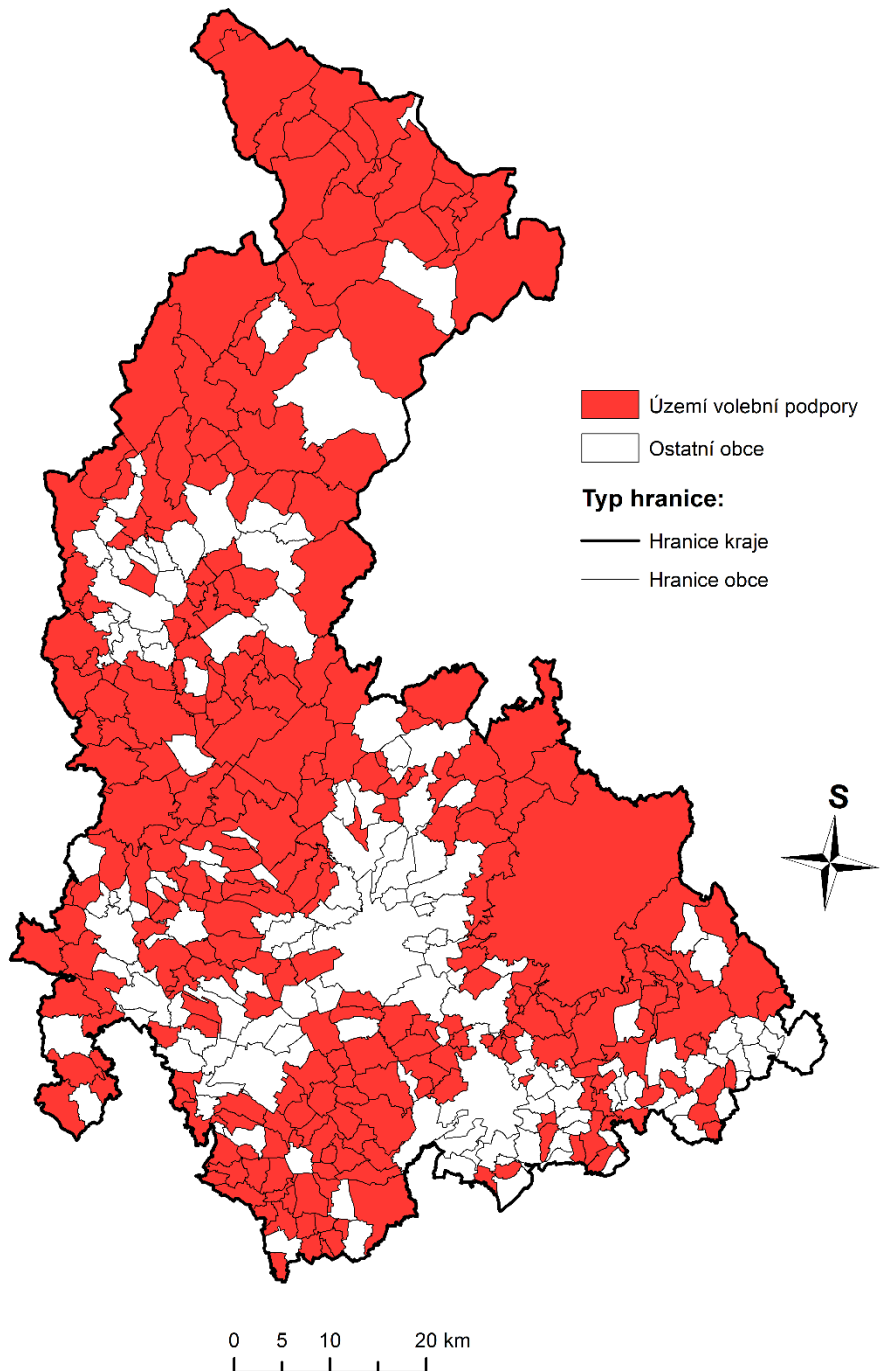
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2002

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2002

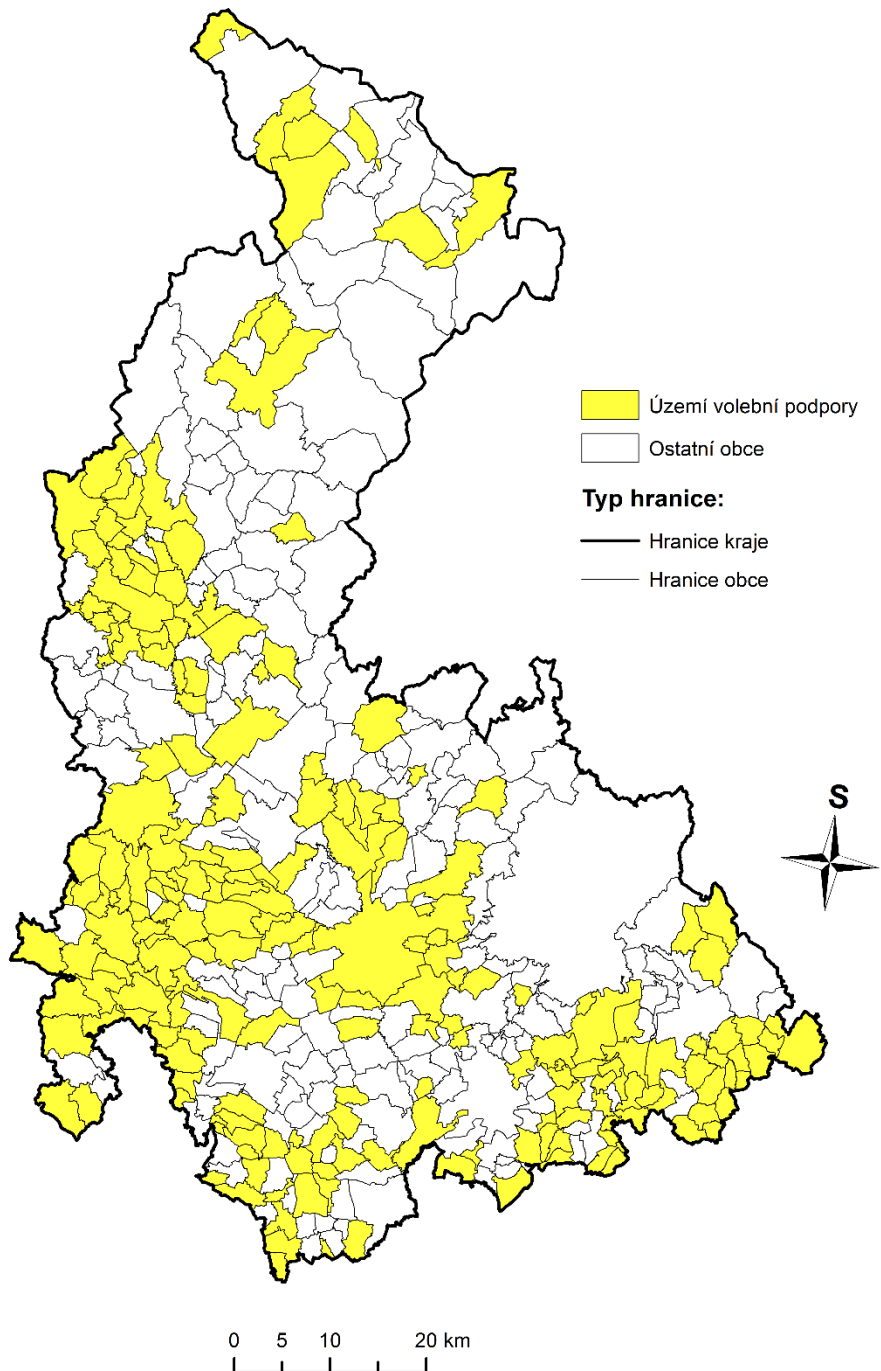

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KOALICE KDU-ČSL A US-DEU V OLOMOUCKÉM KRAJI

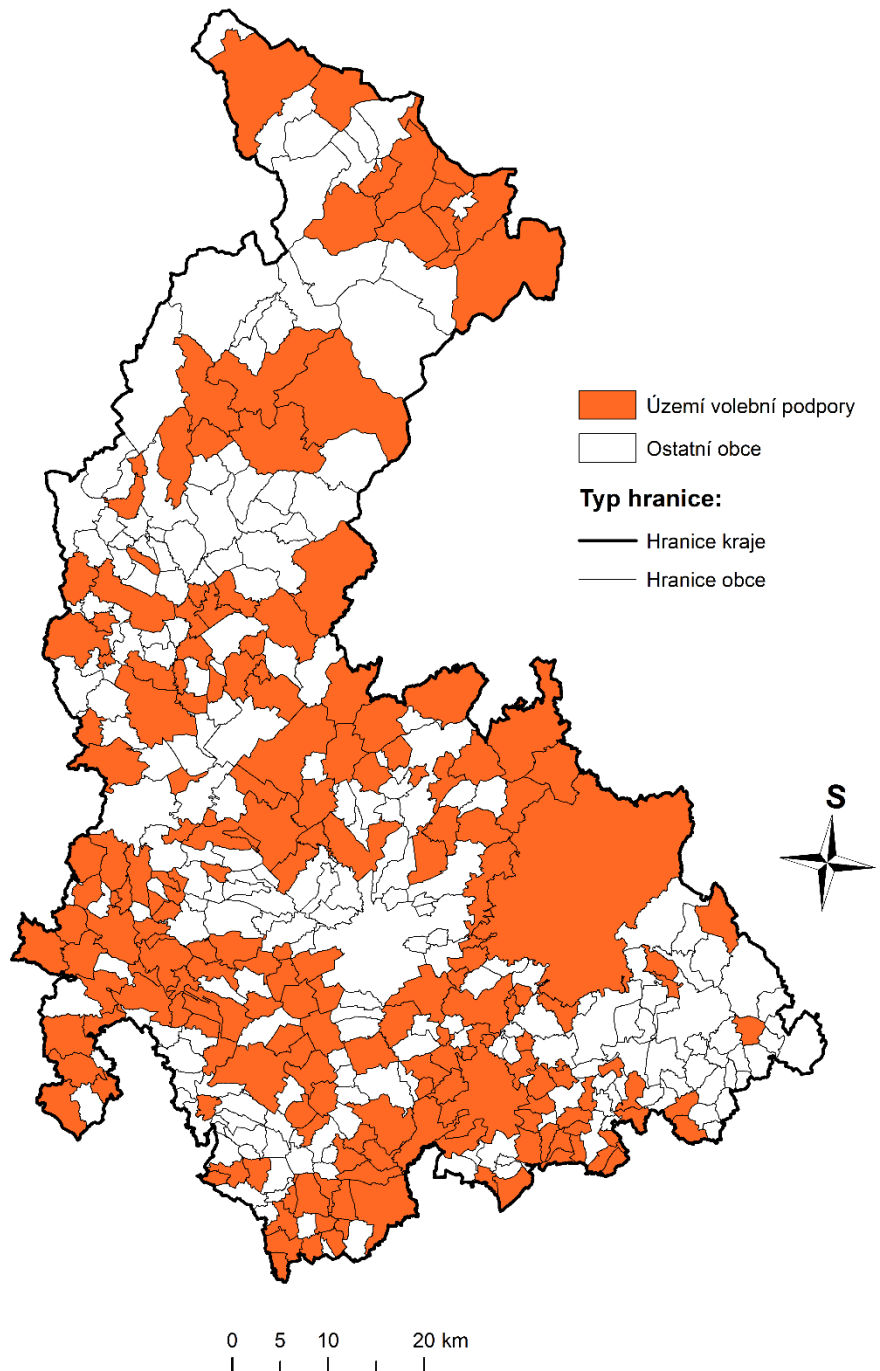
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2002

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

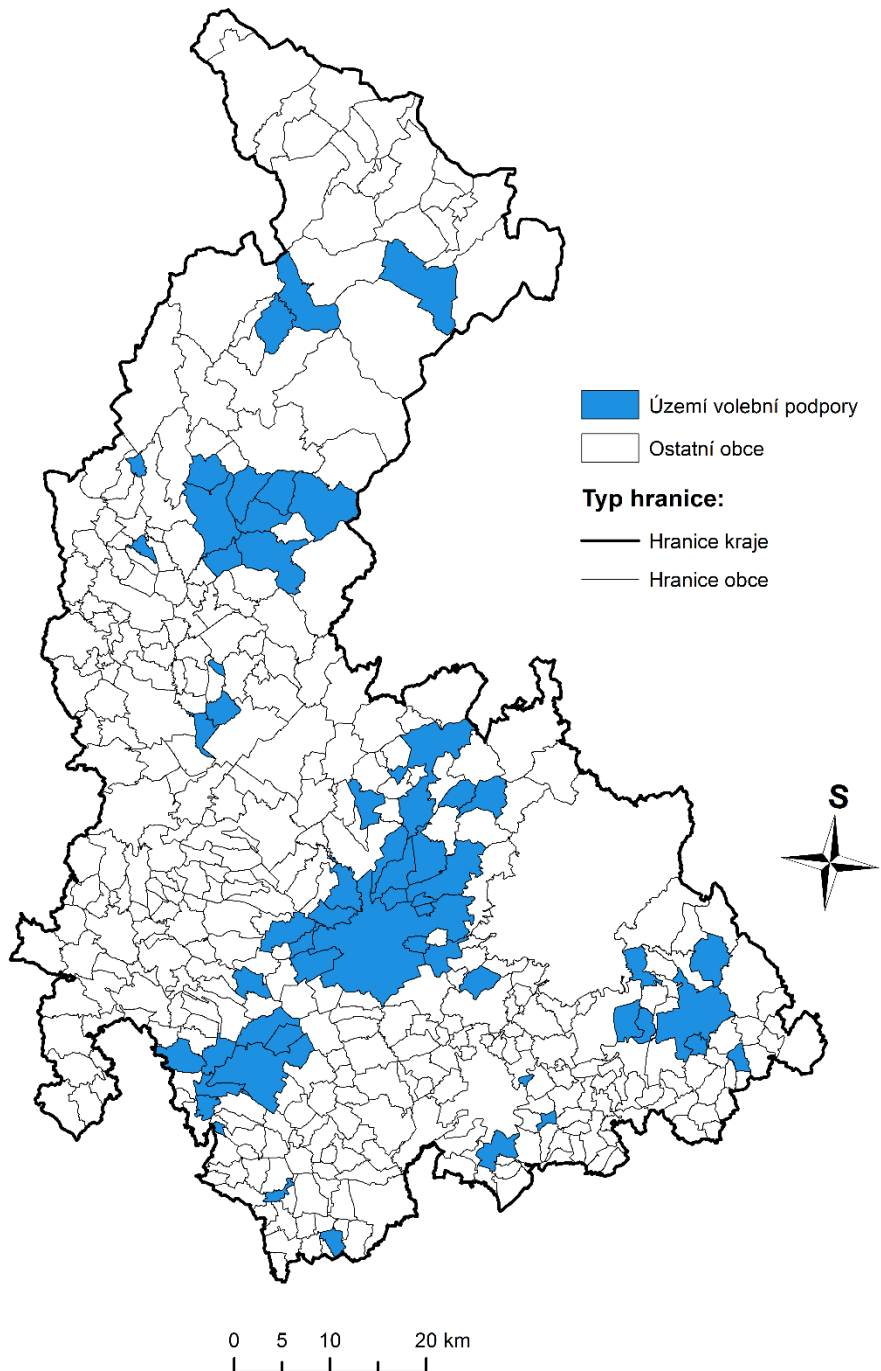
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2006

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

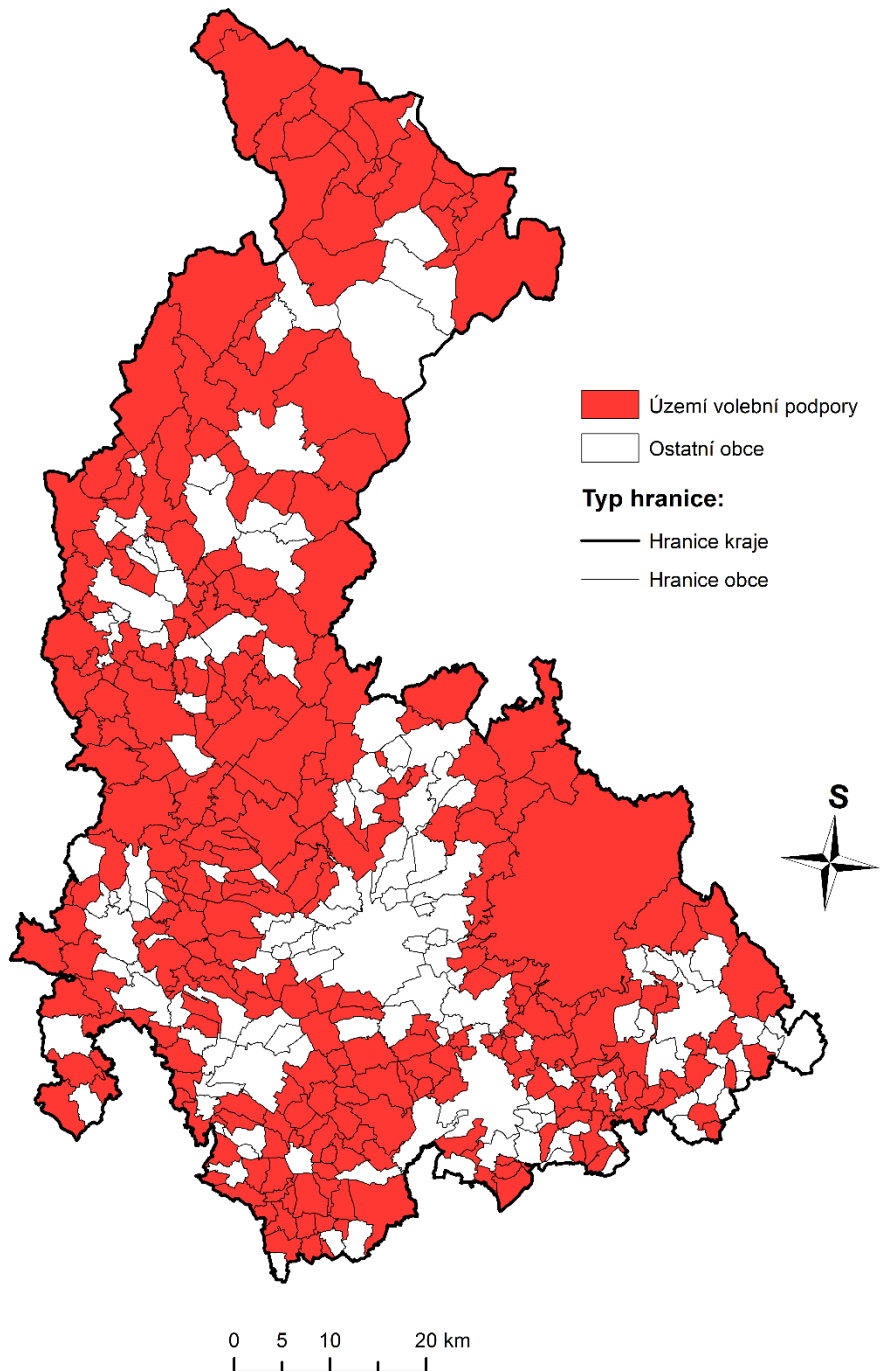
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2006

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

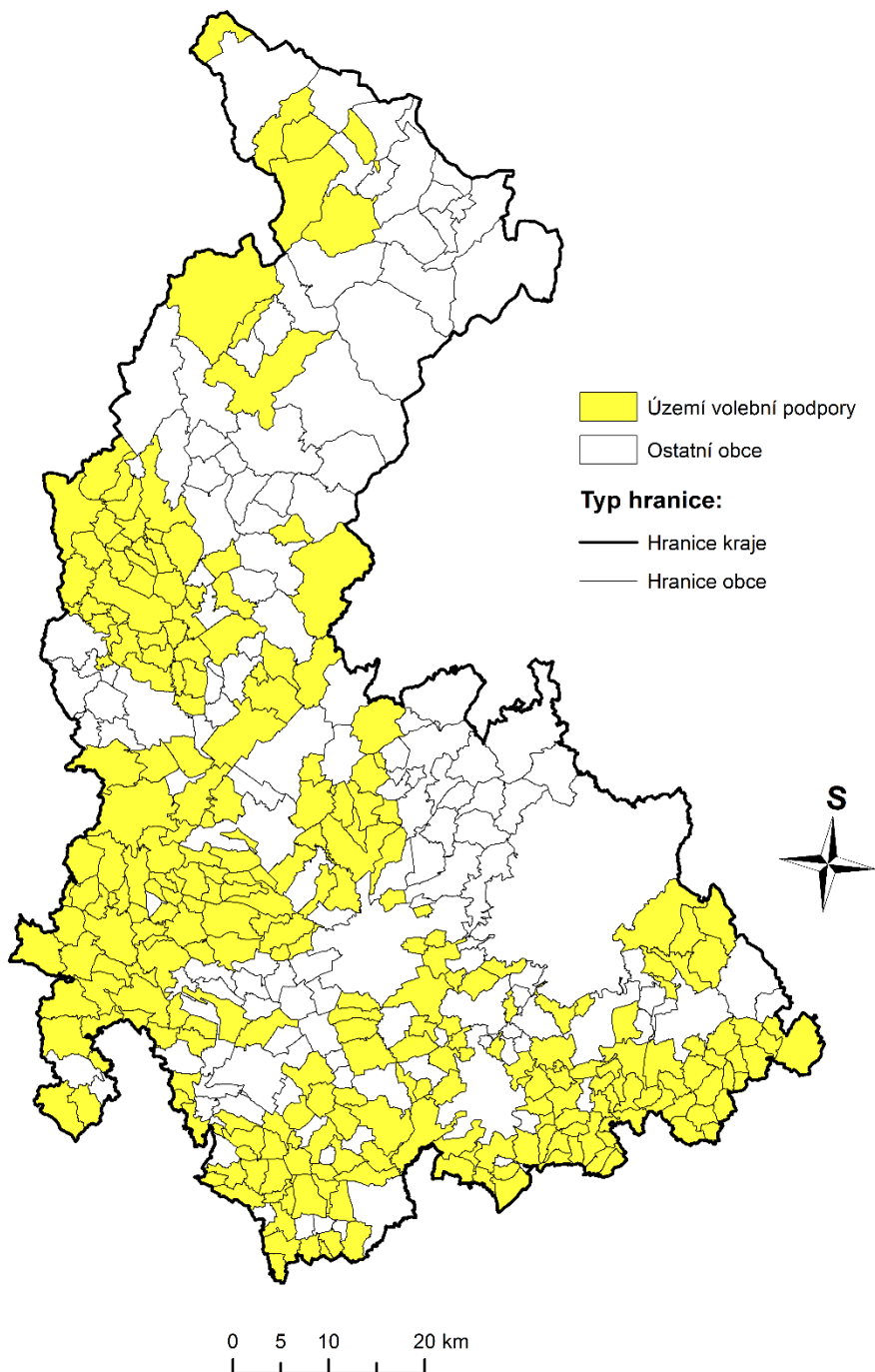
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2006

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

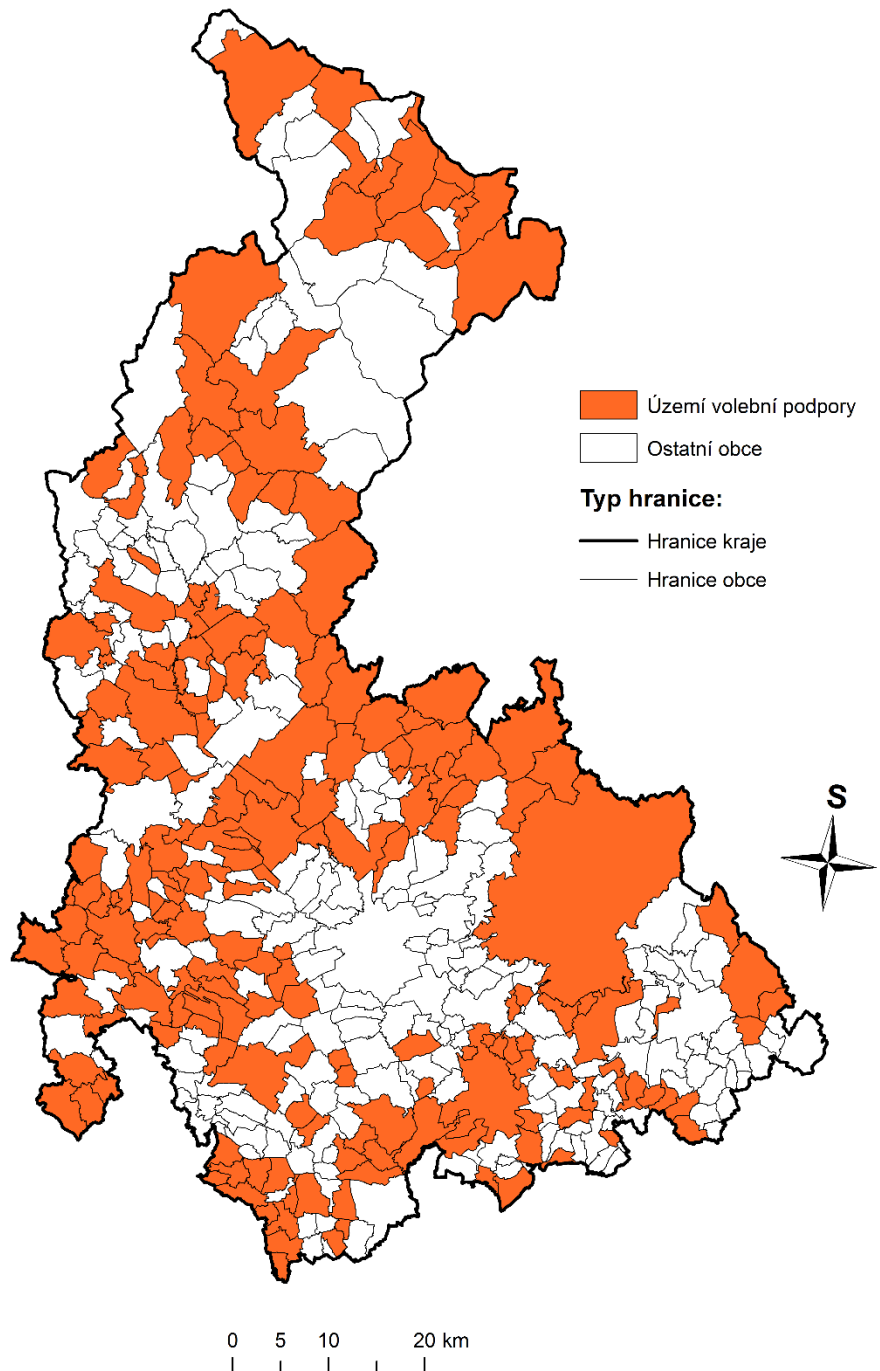
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2006

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

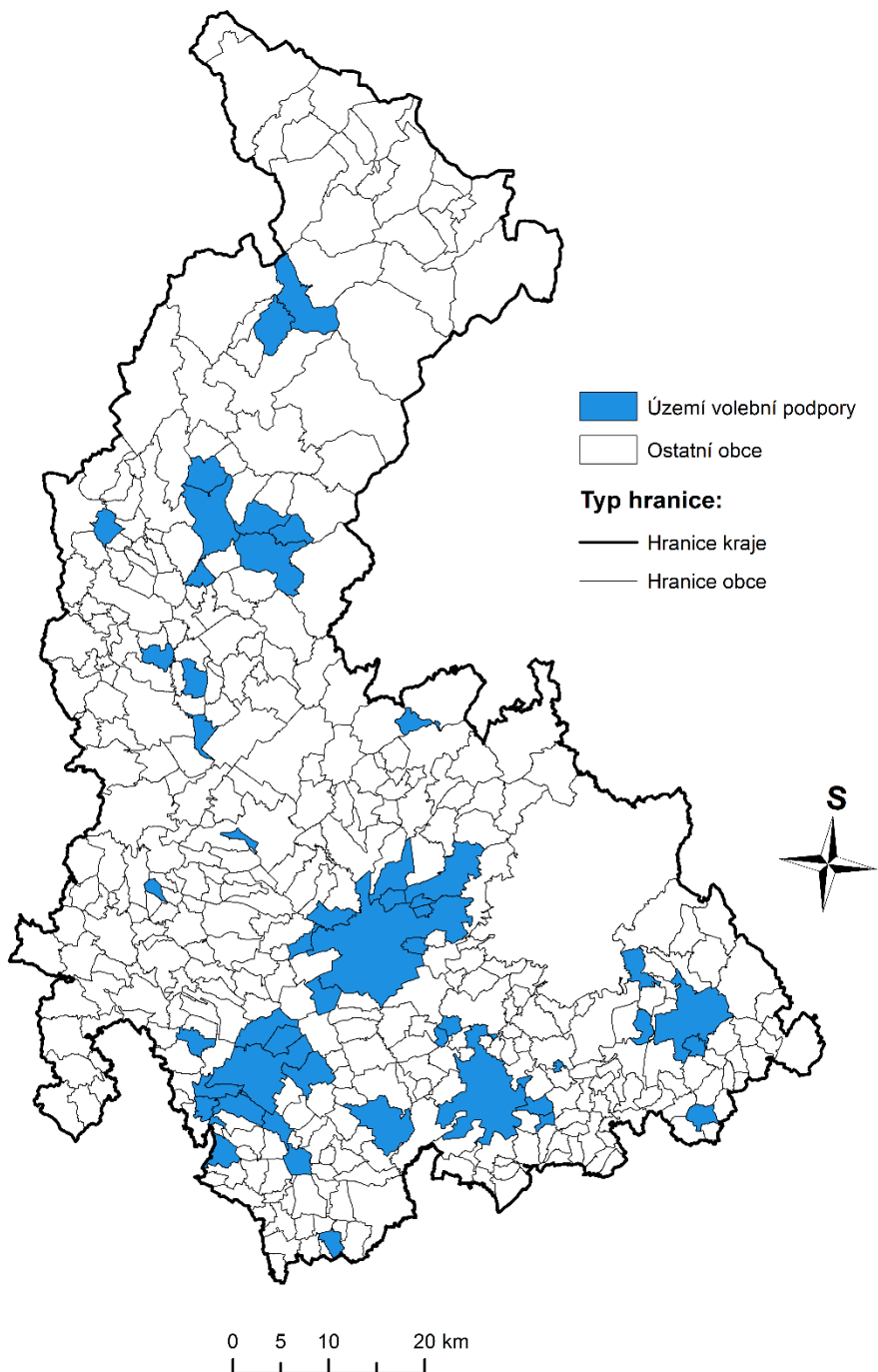
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2010

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

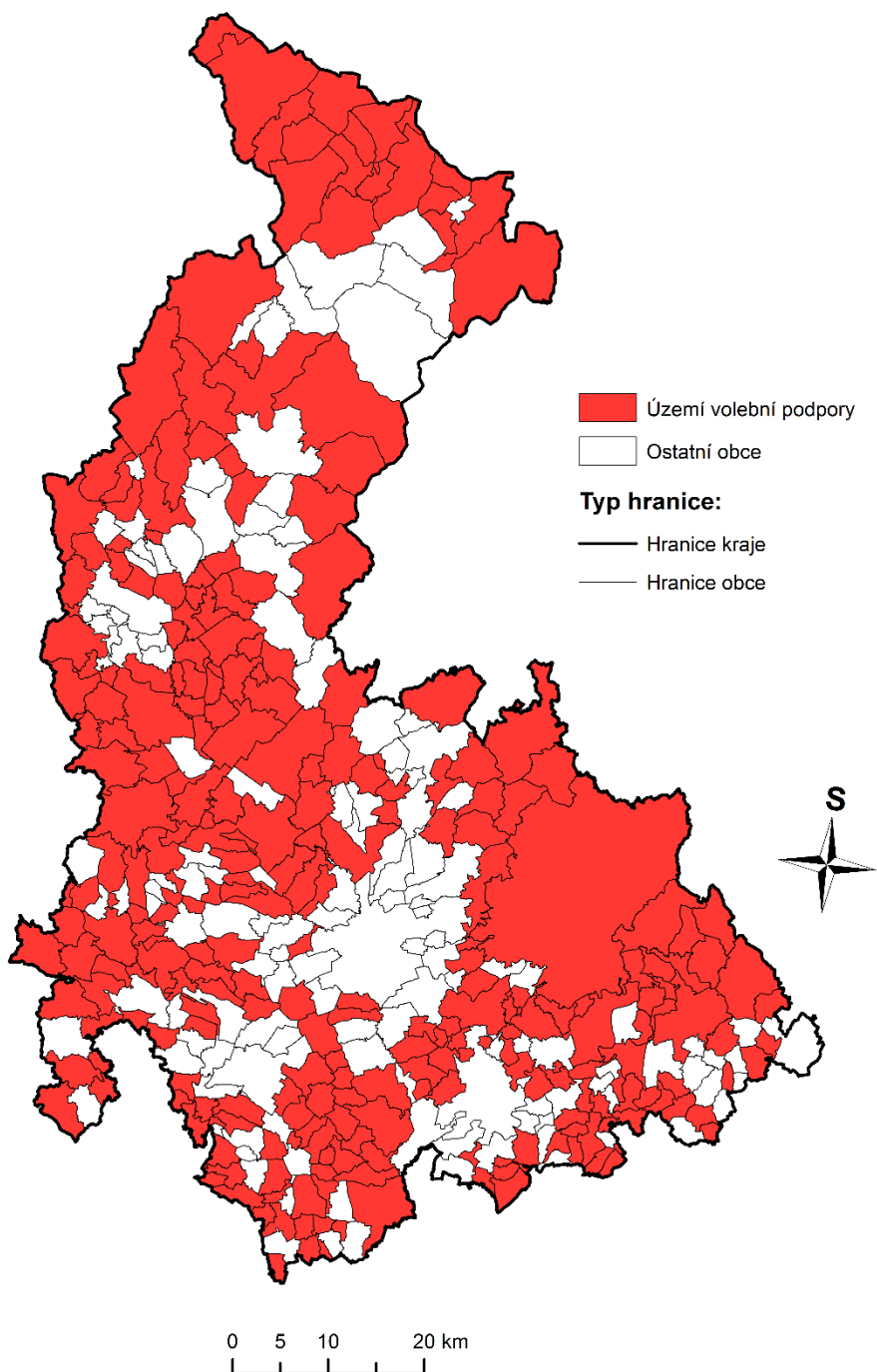
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2010

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2010

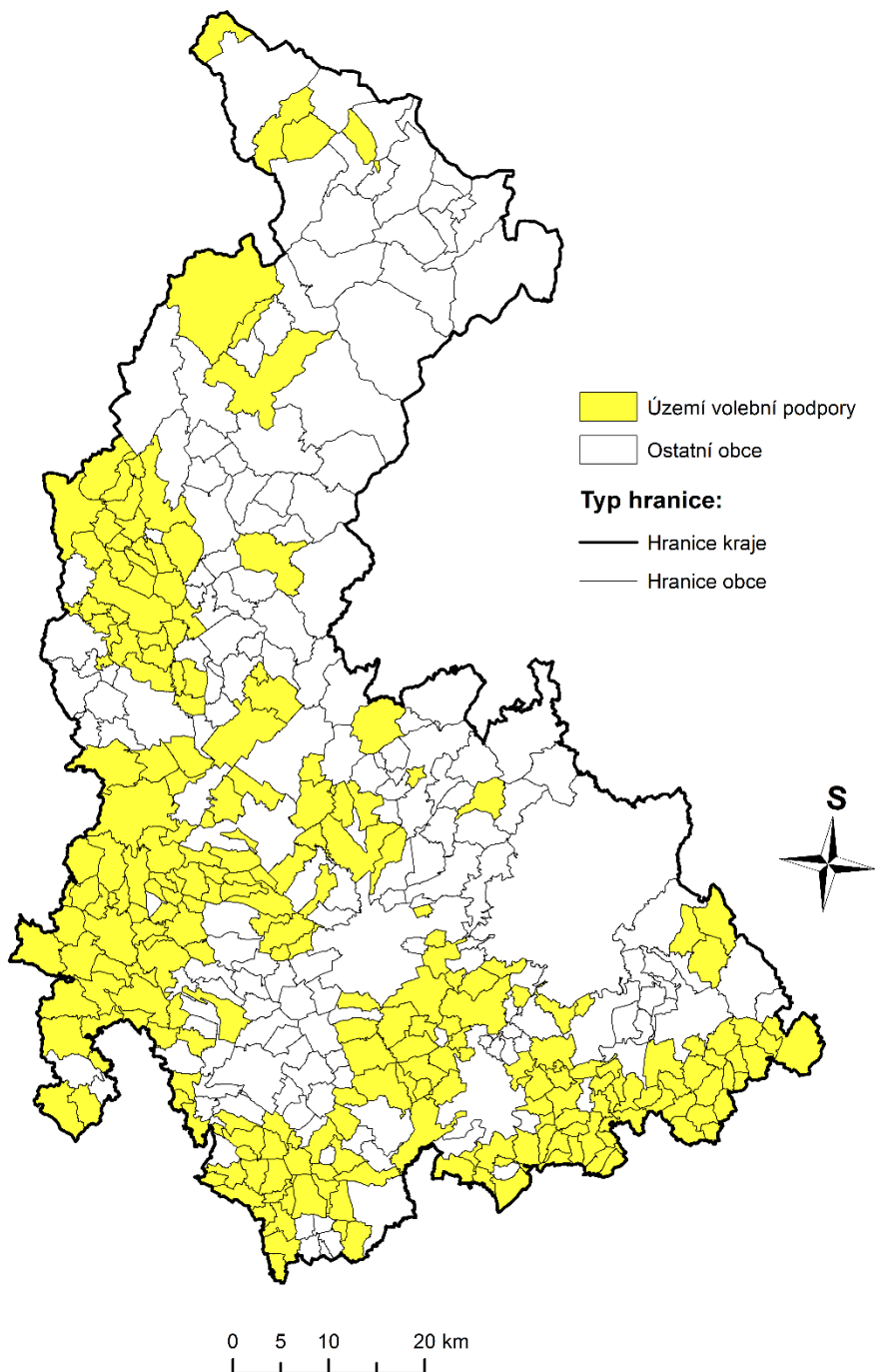

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

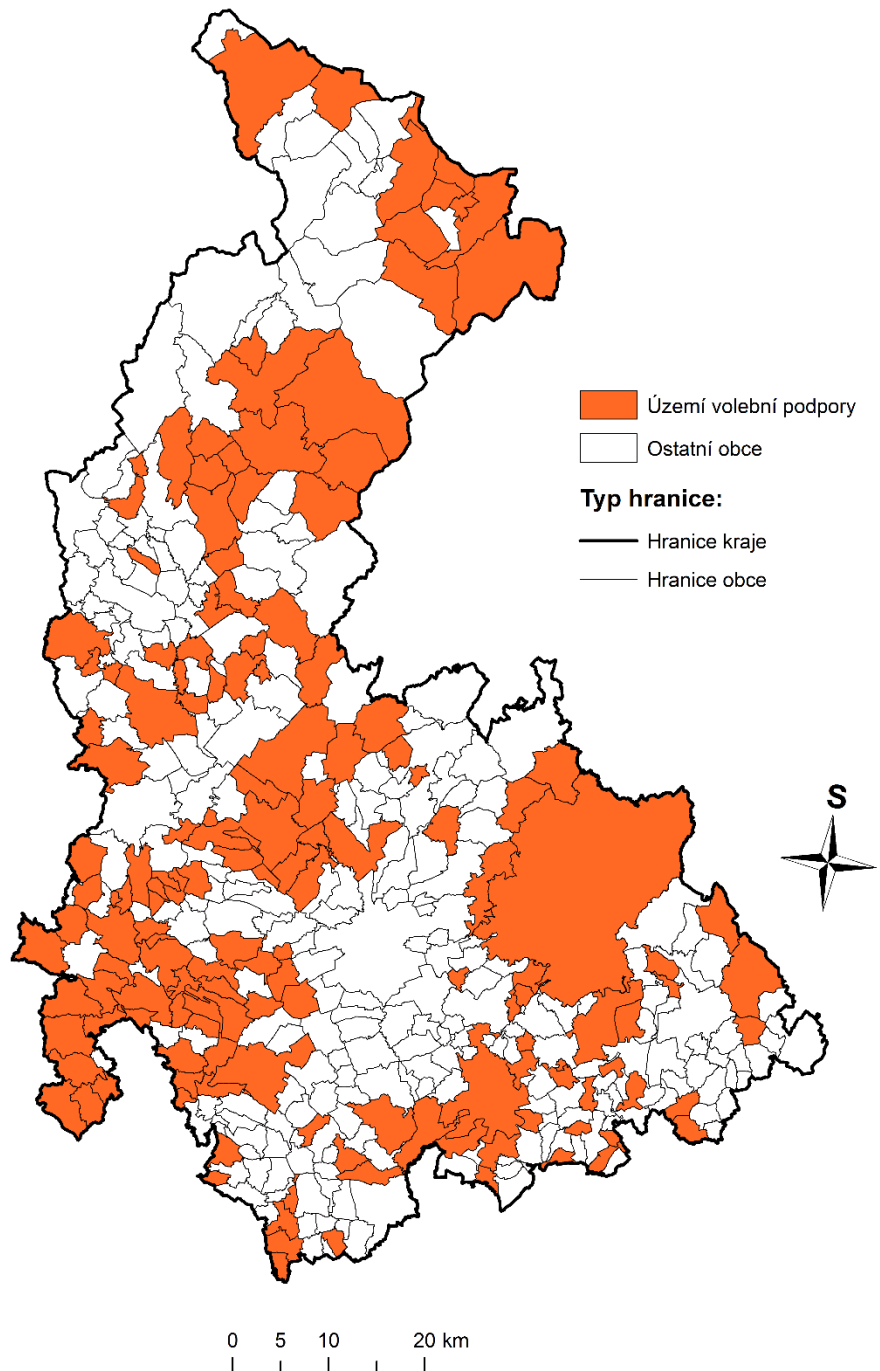
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2010

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

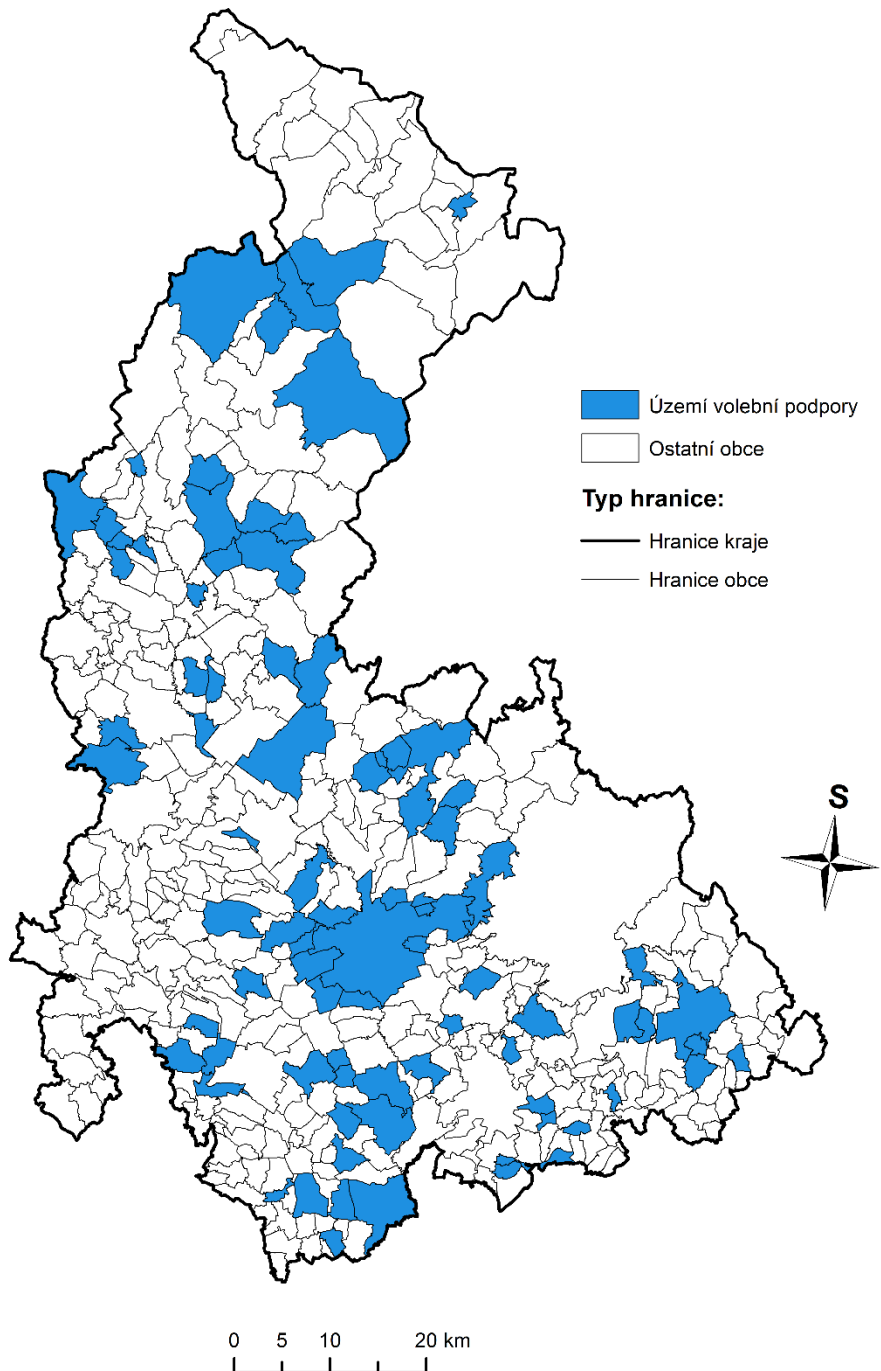
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

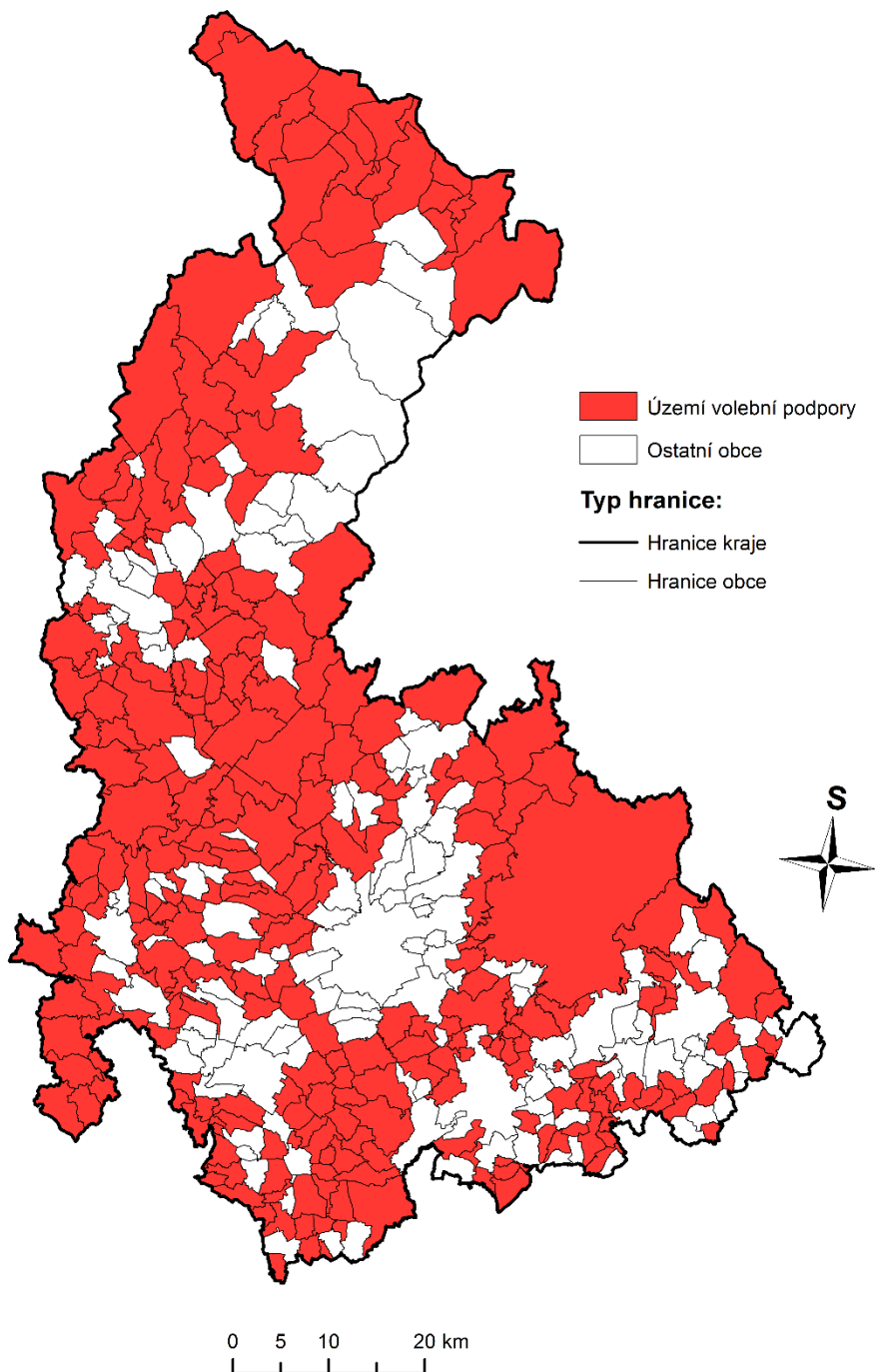
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

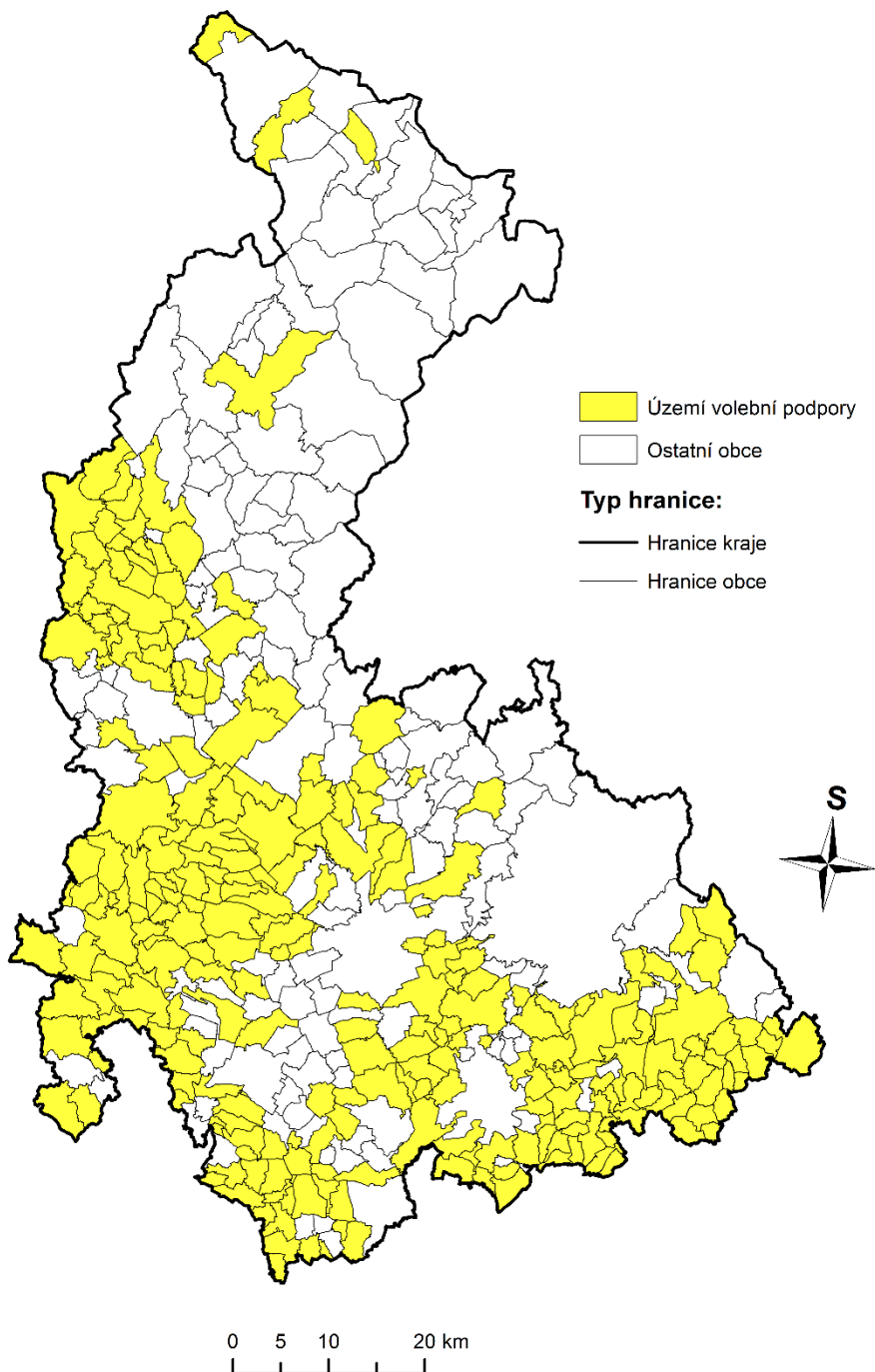
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

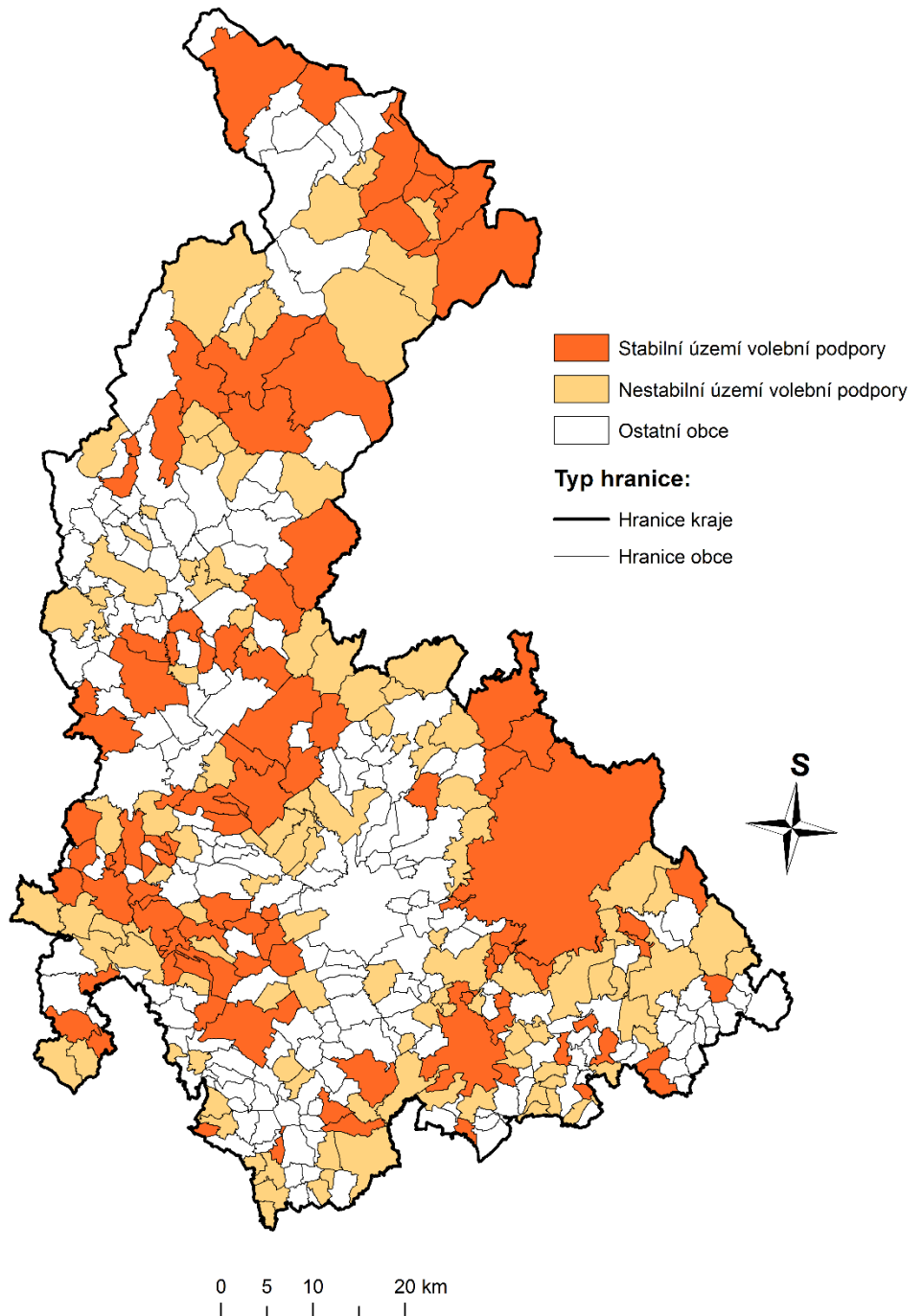
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v roce 2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

STABILNÍ A NESTABILNÍ ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ČSSD V OLOMOUCKÉM KRAJI

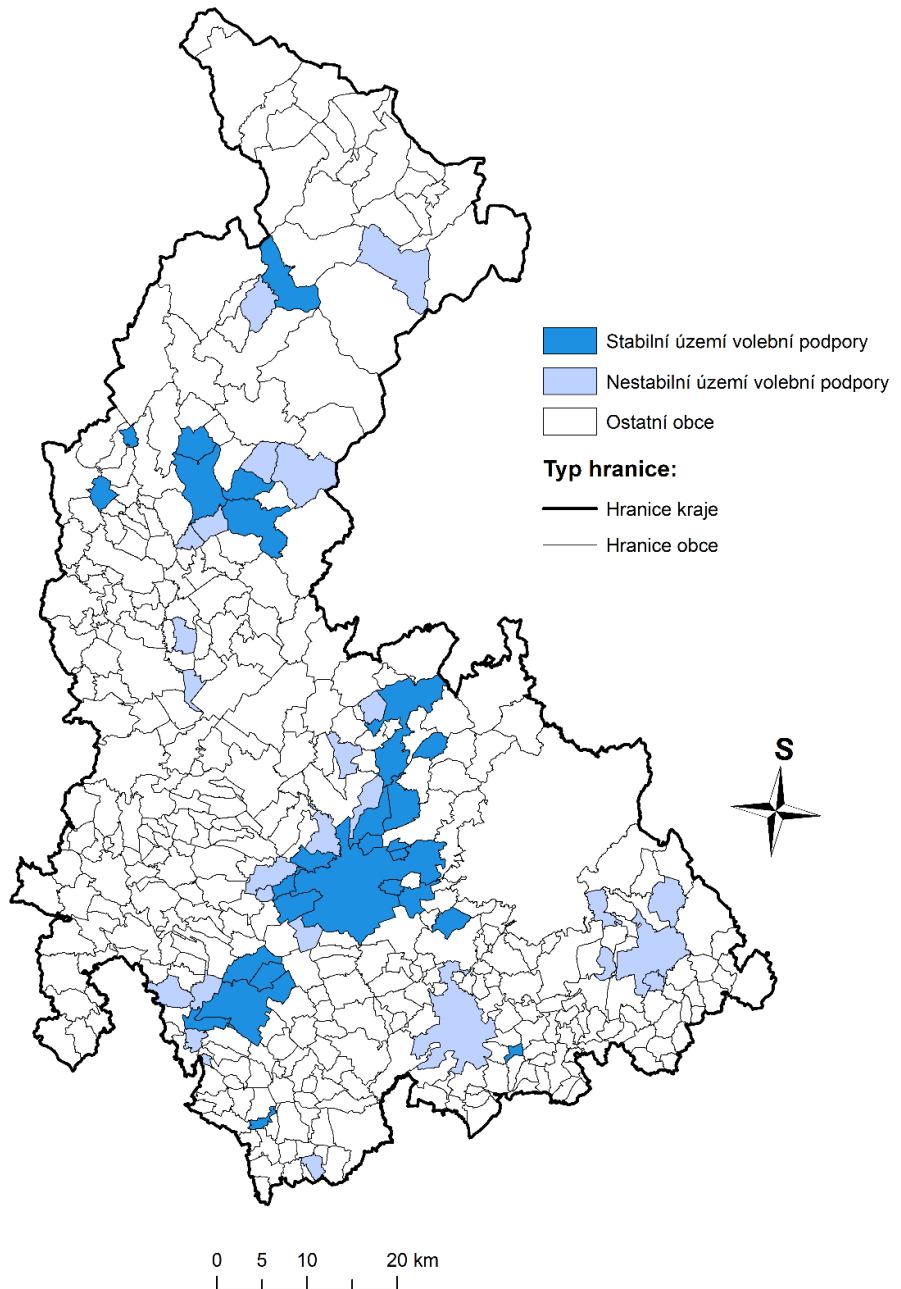
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v letech 1992–2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

STABILNÍ A NESTABILNÍ ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY ODS V OLOMOUCKÉM KRAJI

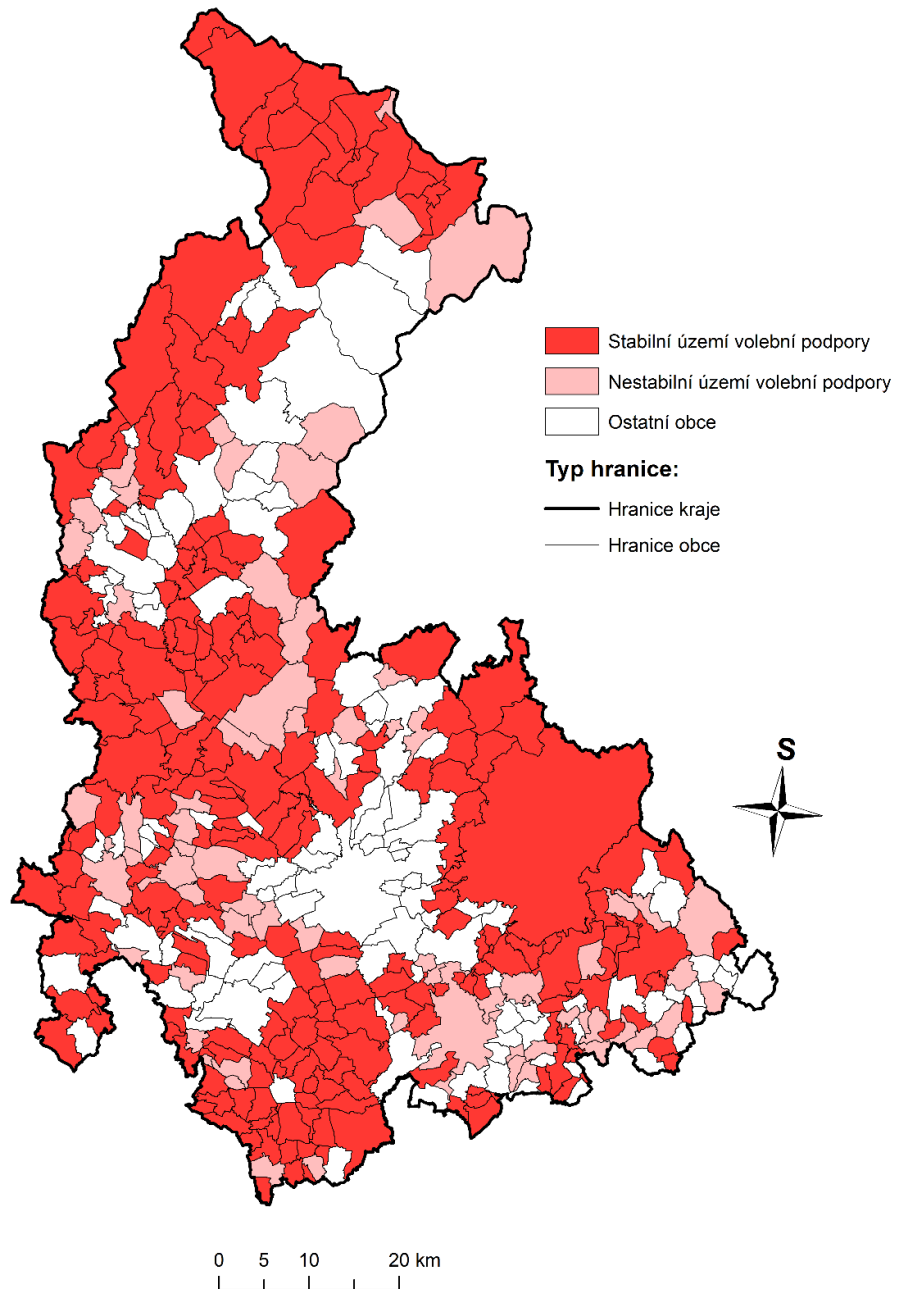
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v letech 1992–2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

STABILNÍ A NESTABILNÍ ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KSČM V OLOMOUCKÉM KRAJI

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v letech 1992–2013

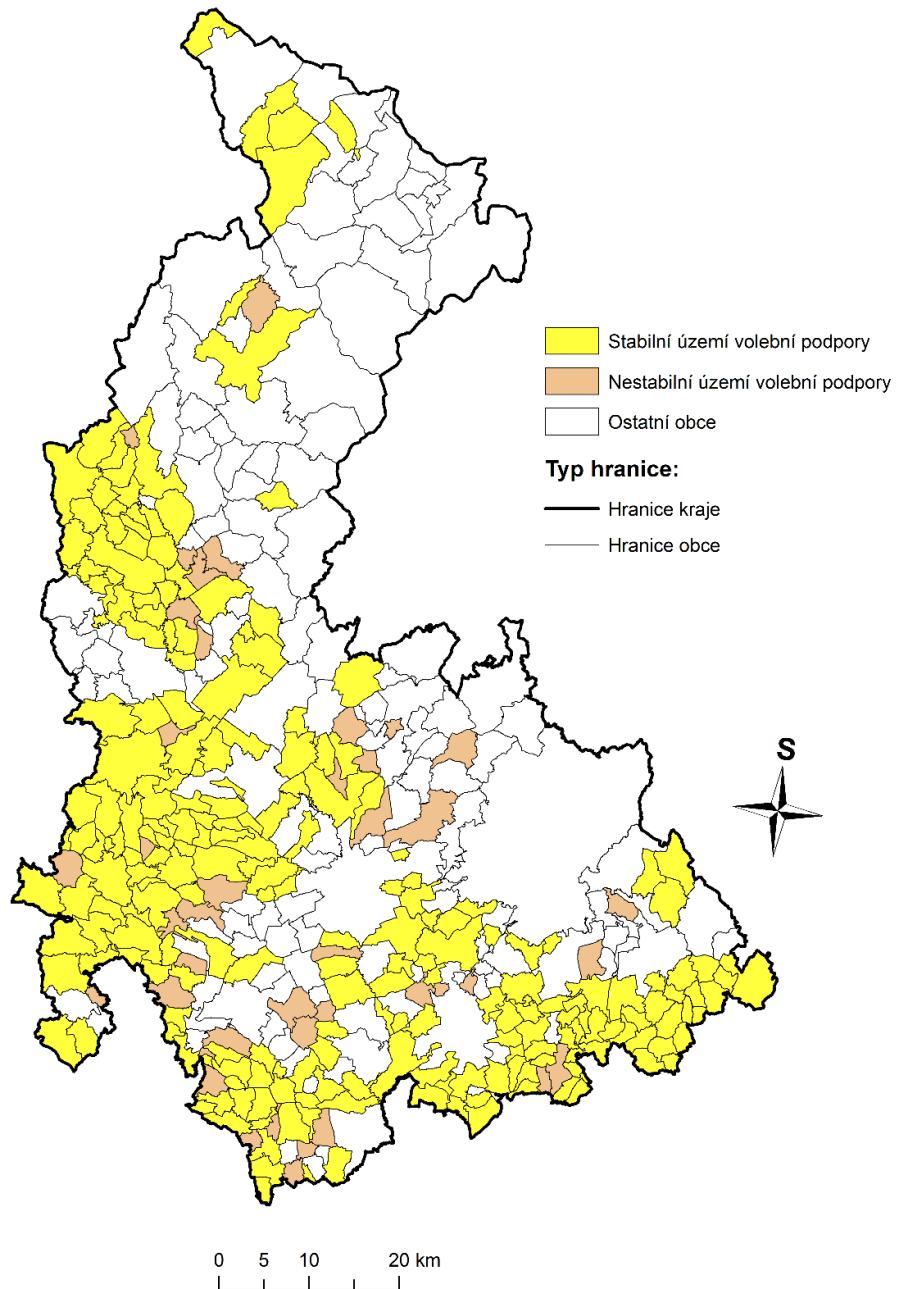

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

STABILNÍ A NESTABILNÍ ÚZEMÍ VOLEBNÍ PODPORY KDU-ČSL V OLOMOUCKÉM KRAJI

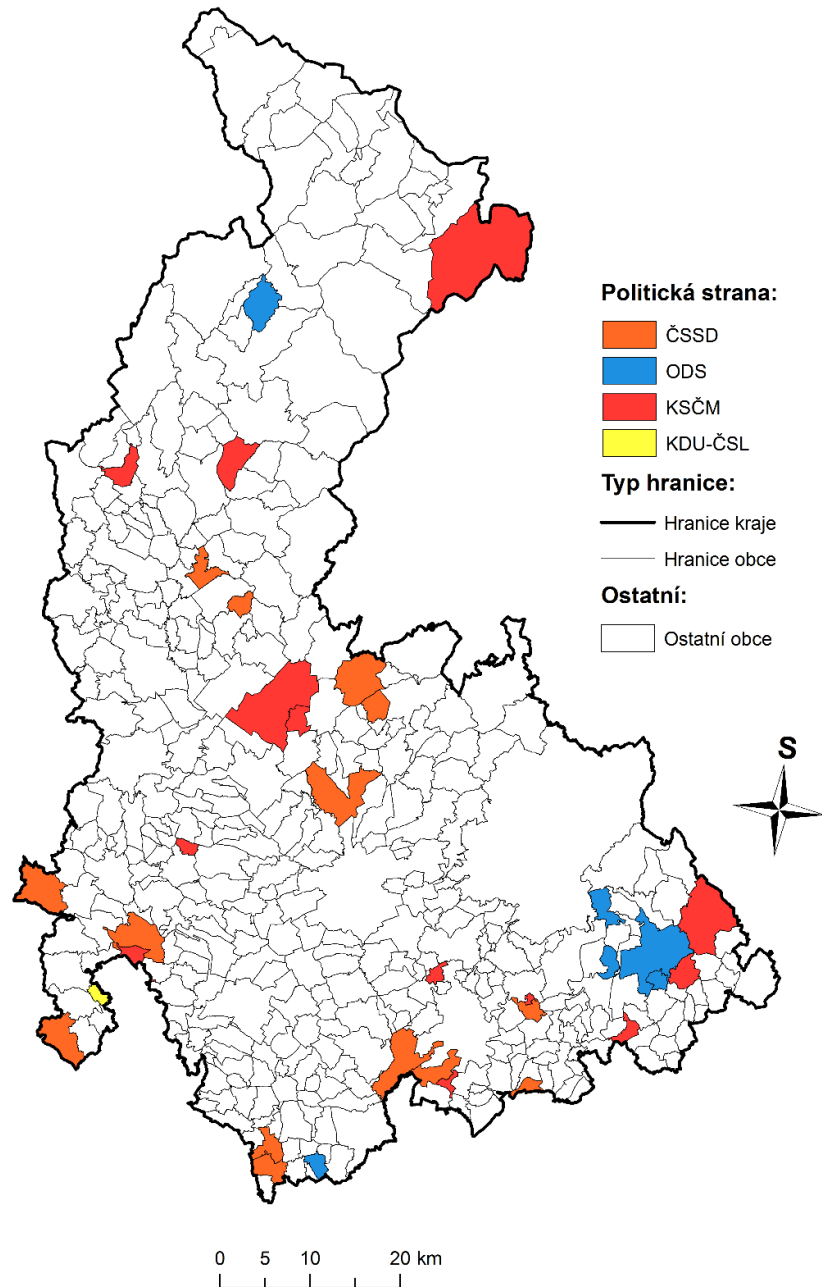
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v letech 1992–2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

OBCE S VÝRAZNÝM NÁRŮSTEM VOLEBNÍ PODPORY V OLOMOUCKÉM KRAJI

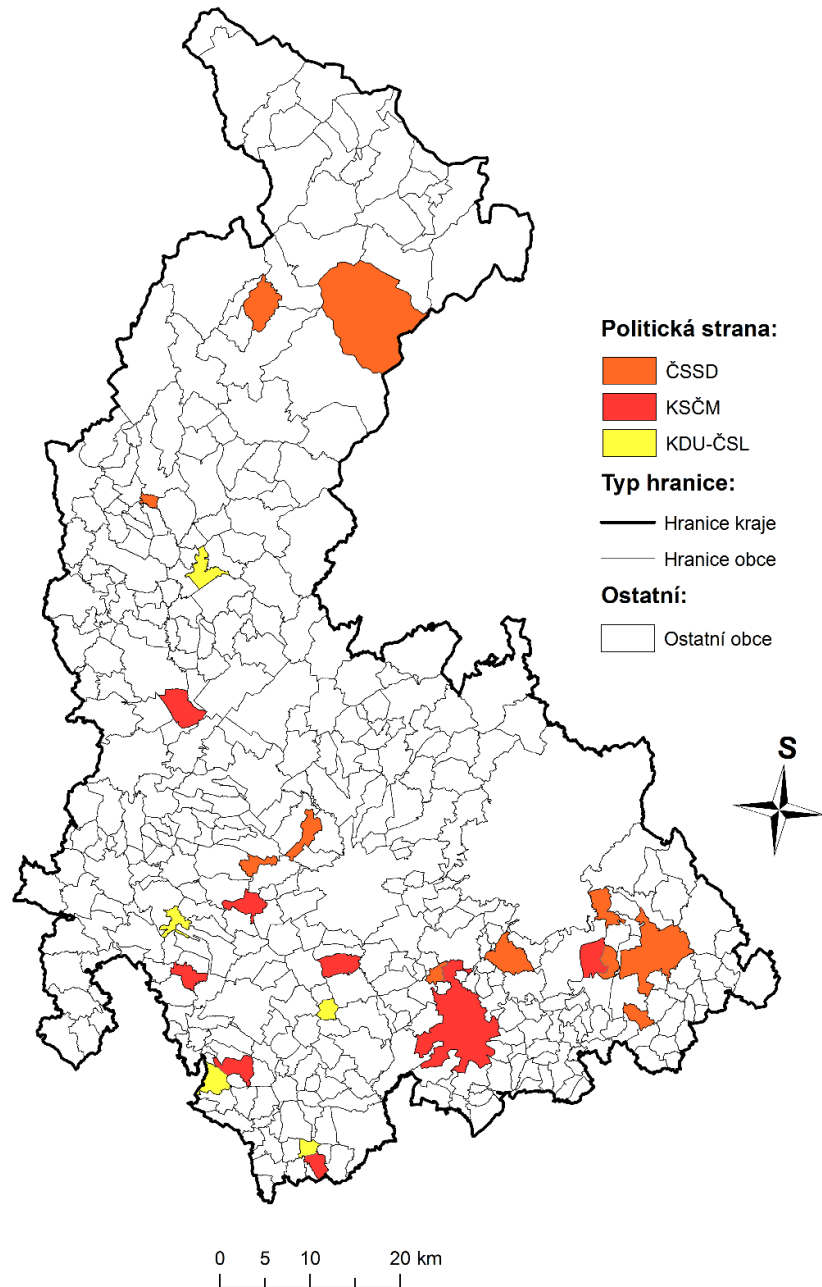
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v období 1992–2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ

OBCE S VÝRAZNÝM POKLESEM VOLEBNÍ PODPORY V OLOMOUCKÉM KRAJI

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v období 1992–2013

Zdroje dat: ArcČR, ČSÚ